

การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้ง
ในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

นางสาวสุพิชฌาย์ ทองสุก

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**Creation of Power Legitimacy Based on Belief in Ghosts of Lao Khrang in
Bo Kru Subdistrict Municipality, Doem Bang Nang Buat District,
Suphan Buri Province**

Miss Supichcha Thongsuk

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผี
ของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช
จังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อและนามสกุล นางสาวสุพิชฌาย์ ทองสุก

แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา

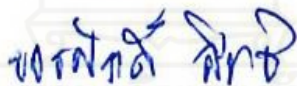
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขจรศักดิ์ สิทธิ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันส ปิยะกุลชัยเดช)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้ง
 ในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี
ผู้ศึกษา นางสาวสุพิชฌาย์ ทองสุก รหัสนักศึกษา 2608001208 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา **ปี การศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับขนบ
 จารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้ง 2) ความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับ
 วัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชน และ 3) ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรม
 ทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้ง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก
 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำในการทำพิธีกรรม กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และ
 ชาวบ้านทั่วไป และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเชื่อเรื่องผีมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของลาวครั้งและ
 ความเชื่อยังปลูกฝังให้เชื่อผู้นำตามประเพณี ส่งผลให้มีแบบอย่างและข้อห้ามในการปฏิบัติตัวเพื่อให้
 คนในชุมชนอยู่ในกฎ ระเบียบตามที่ผู้นำต้องการ และคนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้
 อย่างสันติสุข 2) ความเชื่อเรื่องผีมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองในชุมชน โดยผู้นำ
 ตามประเพณีจะมีอิทธิพลทางความคิดต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้นำในเทศบาลตำบล
 บ่อกร ที่จะเข้ามาพัฒนาชุมชนและจะต้องได้รับการยอมรับจากผู้นำตามความเชื่อ นอกจากนี้ยังมี
 อิทธิพลในด้านการปกครองด้วย เมื่อเกิดกิจกรรมทั้งส่วนรวมหรือส่วนตัว จะต้องผ่านการบอกกล่าวทวน
 เสมอ ๆ เพื่อเป็นการขออนุญาตกระทำกิจกรรมดังกล่าว เป็นการสอนให้ชุมชนรู้จักเคารพผู้อาวุโสด้วย
 และ 3) ความเชื่อเรื่องผีสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในชุมชน ซึ่ง
 คนในชุมชนเห็นว่ามีความถูกต้องพิเศษที่จะสามารถมาเป็นผู้ควบคุมคนในชุมชนและดูแลรักษา
 ทรัพยากรของชุมชนให้มีความเท่าเทียมกันและคนในชุมชนยอมรับซึ่งเห็นได้จากนายเทศมนตรีที่ทำ
 ตัวกลมกลืนและพัฒนาชุมชน โดยไม่มีความขัดแย้งในทางกลับกันคนในชุมชนก็พึงพอใจในการ
 ทำงานของนายเทศมนตรีด้วย เป็นการสร้างความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจของผู้นำตามกฎหมาย

คำสำคัญ ความชอบธรรมทางอำนาจ ความเชื่อเรื่องผี ลาวครั้ง อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

Independent Study title: Creation of Power Legitimacy Based on Belief in Ghosts of Lao Khrang in Bo Kru Subdistrict Municipality, Doem Bang Nang Buat District, Suphan Buri Province

Author: Miss Supichcha Thongsuk; **ID:** 2608001208; **Degree:** Master of Political Science

Independent Study advisor: Dr. Thanasak Saijampa, Associate Professor; **Academic year:** 2020

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the relationship between belief in ghosts and the culture of Lao Khrang, 2) to investigate the linkage between Lao Khrang's belief in ghosts and culture in the community's political society; and 3) to study how the belief in ghosts affects the creation of power legitimacy in Lao Khrang's socio-political relationship.

This qualitative study included a literature review and in-depth interviews with 14 key informants: the traditional leaders, community leaders, qualified individuals, and members of the local community. Then, the collected data was analyzed using descriptive analysis.

The study found that 1) the belief in ghosts was related to the way of life of Lao Khrang. As a result, there were community rules that met the needs of the leader, and the community was able to live peacefully in society. 2) The belief in ghosts was linked to culture in the political society, with the traditional leader having an influence on the community's decision-making in electing the leader in Bo Kru Sub-District Municipality who would develop the community and must obtain the acceptance of the faith leader. Furthermore, traditional leaders had influence in governance when there were activities, whether public or private. They had to be informed first to request permission to carry out the activity, which was to teach the community to respect the elders. 3) The belief in ghosts created the power legitimacy for the leader who had influenced the behavior of the community, which the community considered a unique personality that could control the community and maintain the community's resources equally. As a result, the community recognized him, percievably the mayor, was able to make harmony and develop the community without conflict. On the other hand, the community also appreciates the mayor's work through the creation of power legitimacy for the leader.

Keywords: Power Legitimacy, Belief in Ghosts, Lao Khrang, Doem Bang Nang Buat District, Suphan Buri Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา ที่ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านคณาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ฝึกฝนให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีทักษะ มีความรู้ความเข้าใจในวิชารัฐศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง เริ่มตั้งแต่การให้คำแนะนำแนวทางการกำหนดหัวข้อการศึกษาค้นคว้า การให้คำแนะนำในการเรียบเรียง และการแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งการให้คำแนะนำในการเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระมาโดยตลอดจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านคณาจารย์ไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบคุณ บิดา มารดาของผู้ศึกษาค้นคว้า ที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีวิริยะ อุตสาหะ ตั้งใจศึกษา มีมานะพยายามในการศึกษาเล่าเรียน และฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทในครั้งนี้ ขอขอบคุณความมีน้ำใจ และความเอื้อเฟื้อของเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับท่านคณาจารย์และมหาวิทยาลัย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และการเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทุกประการ

ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อของผู้นำชุมชนในตำบลบ่อกรูและขอขอบคุณประชากรกลุ่มตัวอย่างที่กรุณาเสียสละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ขอขอบคุณพระครูโกมุทสุวรรณาภรณ์ที่ให้ข้อมูลและเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเข้าศึกษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย ถ้าหากผู้ศึกษาค้นคว้ามิได้รับความกรุณา ความเอื้อเฟื้อในความมีน้ำใจและการให้ความร่วมมือจากบุคคลที่กล่าวถึงมาทั้งหมดแล้วการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ก็มิอาจสำเร็จลงได้อย่างแน่นอน

สุพิชฌาย์ ทองสุก

ตุลาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม	6
แนวคิดผู้นำทางการเมือง	16
แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง	18
แนวคิดความชอบธรรม	26
ประวัติความเป็นมาของลาวครั้ง	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อพิธีกรรมและขนบ จารีตทางวัฒนธรรม ของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมือง ของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.....	65
ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทาง สังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัด สุพรรณบุรี.....	75
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการศึกษา	84
อภิปรายผล	88
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ประวัติผู้ศึกษา	103

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 การจัดงานเลี้ยงปีเจ้าพ่อคงไม่งาม	53
ภาพที่ 4.2 การปลูกสร้างศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม	54
ภาพที่ 4.3 กวนในเทศบาลตำบลบ่อกรู	57
ภาพที่ 4.4 บริเวณศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม	58
ภาพที่ 4.5 งานเลี้ยงปีศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม	60
ภาพที่ 4.6 การขนานานเพื่อบอกกล่าวผีเจ้านาย	66
ภาพที่ 4.7 การแก้บนที่ศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม	67

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“มนุษย์คือสัตว์สังคม” เพราะต้องอยู่รวมกันจึงจะมีชีวิตรอด แต่การอยู่รวมกันนั้นไม่ใช่เพียงแต่ต่างคนต่างอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกันเท่านั้น หากต้องมีความสัมพันธ์กัน ในทางสังคมและเศรษฐกิจจึงจะอยู่ได้ เพราะความสัมพันธ์ทั้งสองอย่างนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตรอด หากยังเกี่ยวเนื่องไปถึงการสืบเนื่องในเผ่าพันธุ์ของมนุษย์อีกด้วย เพราะฉะนั้น ความเป็นสังคมของมนุษย์ก็คือการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจและสังคมนั่นเอง แต่เพียงเท่านี้ก็ยังไม่พอ เพราะการที่จะทำให้มนุษย์อยู่รวมกันและมีความสัมพันธ์ต่อกันนั้น จำเป็นต้องอาศัยอำนาจที่โน้มนำให้มนุษย์สัมพันธ์กันและร่วมมือกัน ในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุมความขัดแย้งที่จะทำให้การอยู่รวมกันนั้นล่มสลายหรือแตกแยกด้วย

การพึ่งพิงอาศัยกันของกลุ่มชาติพันธุ์ก็เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงติดแน่นซึ่งสัมพันธ์กับหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในการประกอบรวมกับระบบทางสังคม ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ส่งเสริมกันของกลุ่มกับความเกี่ยวข้องในบางส่วนของคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่ม ดังนั้นการปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์จึงต้องมีผู้นำในการปกครองเพื่อปกป้องดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ

ชาติพันธุ์ (Ethnicity) คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกันมีขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแบบแผนเดียวกัน รวมถึงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและสัญชาติสอดคล้องกัน สำหรับผู้คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มักมีความรู้สึกผูกพันทาง สายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไปโดยเป็น ความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น นับถือศาสนาเดียวกัน หรือได้รับอิทธิพลจากกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมแบบเดียวกัน (อมรา พงศา พิชญ์, 2537: น.157)

กลุ่มชาติพันธุ์ ไท-กะได เป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่ม ไท-กะได กลุ่มจีน-ทิเบต กลุ่มมอญ-เขมร กลุ่มม้ง-เมี่ยน และกลุ่มมอญ-เขมร หากนับเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทและกลุ่มชนที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ไท

สามารถแบ่งย่อยออกได้เป็นอีกกว่า 70 กลุ่มย่อย จากทัศนะของนักวิชาการที่ทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้น มักจะให้ความเห็นว่า ลักษณะร่วมที่เด่นชัดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้นก็คือล้วนมีความใกล้ชิดกับรัฐ ไท กลุ่มอื่น ๆ ทั้งในด้านของระบบเครือญาติ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบความเชื่อและศาสนา และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแบบนี้มาโดยช้านานแล้ว (วิวัฒน์ วรรณ, 2548 : น.1)

หากพิจารณาเฉพาะระบบความเชื่อและศาสนา จะพบว่าก่อนที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทจะรับเอาศาสนาพุทธเข้ามาในชีวิตนั้น ความเชื่อเดิมของคนไท แท้ที่จริงเป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อเรื่องผี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลกับวิถีชีวิตของพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นผีฟ้า ผีดิน ผีป่า ผีน้ำ ผีเมือง หรือผีบรรพบุรุษซึ่งนับเป็นเรื่องราวที่ปรากฏในการรับรู้ของคนชนชาติพันธุ์ไท อย่างแพร่หลาย ที่แสดงออกมาทั้งที่เป็นการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา หรือการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องราวเหล่านี้ อย่างชัดเจน (วิวัฒน์ วรรณ, 2548 : น.1)

ลาวครั้งก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งลี้ลับในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในผีบรรพบุรุษซึ่งมีทั้งผีเจ้านายและผีเทวดา ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางของระบบความเชื่อในวัฒนธรรมลาวครั้ง เชื่อกันว่าการถือผีเช่นนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการทำมาหากินและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งการเกิด การบวช การแต่งงาน และการตายจะต้องมีผีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ด้วยคติความเชื่อในเรื่องผีที่สอดแทรกเชื่อมโยงไปตลอด ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ระเบียบแบบแผนการปฏิบัติ และข้อห้ามในการปฏิบัติตน ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่ว่าในสิ่งที่เรียกว่าผีนี้มีพลังอำนาจที่ถูกขับเคลื่อนโดยผู้นำหรือผู้อาวุโสในชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การเกิดจนกระทั่งตายโดยต้องปฏิบัติภายใต้ระเบียบของผีที่คนในชุมชนนับถือผ่านการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ บนความเชื่อในอำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติที่ถูกแสดงบทบาทผ่านผู้นำในชุมชนในการหาเหตุผลเพื่อสร้างจิตใต้สำนึกให้คนในชุมชนยอมรับในอำนาจที่สามารถสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำในการยึดโยงพลวัตรในชุมชนให้คล้อยตามได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยใดบ้าง ในการส่งเสริมผู้นำในการปกครองชุมชน

ภายใต้คติความเชื่อเรื่องผี แม้ว่าจะเป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชน แต่ความเชื่อถูกนำมายึดโยงในบริบทของวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมที่ผู้นำได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนจนนำมาสู่การหาหนี้ยะทางการเมืองที่เกี่ยวกับการยอมรับในความเชื่อของผู้นำในการหาความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกับการเมืองท้องถิ่น จนนำมาสู่การสร้างวัฒนธรรมทาง

อำนาจของผู้นำ โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับขนบจารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.2 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.3 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยศึกษานี้มีประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ ศึกษาความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อขนบจารีตทางวัฒนธรรม ศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชน ศึกษาการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมือง โดยในแต่ละประเด็นใช้แนวคิดทฤษฎีในการอธิบายกรณีการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

3.1 นำแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมมาอธิบายและวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อพิธีกรรมและจารีตทางวัฒนธรรม ที่ทำให้ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูมีการสืบสานประเพณีและพิธีกรรมในชุมชน

3.2 ศึกษาวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูโดยใช้แนวคิดผู้นำทางการเมือง และแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองในการอธิบายความสัมพันธ์ของผู้นำตามความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองของชุมชน

3.3 ศึกษาการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู โดยใช้แนวคิดความชอบธรรมทางการเมืองในการอธิบายถึงแหล่งที่มาของการสร้างการยอมรับในอำนาจตามความเชื่อเรื่องผิจนนำมาสู่การปกครองดูแลชุมชน และยังมีอิทธิพลที่

เชื่อมโยงกับผู้นำทางการเมืองของชุมชน เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของประเพณีและพิธีกรรมที่ดำรงอยู่ในชุมชน

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาในประเด็นความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อขนบจารีตทางวัฒนธรรม ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชน และการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองที่มีผลมาจากความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตการวิจัยในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากรกำหนดทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำในการทำพิธีกรรม 2) กลุ่มของผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านทั่วไป

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา การศึกษากำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเป็นเวลา 1 ปี โดยสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน 2563 ถึงเดือน สิงหาคม 2564

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ลาวครั้ง หมายถึง กลุ่มผู้มีเชื้อสายลาวกลุ่มหนึ่ง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม ลาวครั้งมักเรียกตนเองว่าลาวหรือลาวขี้คั่ง มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมความเป็นลาวครั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย ภาษาและการดำเนินชีวิตแบบลาวครั้ง

5.2 อำนาจ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้ผู้อื่นเป็นหรือกระทำตามความต้องการของตนเอง แม้ว่าจะมีการขัดขวาง โดยไม่ขึ้นกับหลักการที่รองรับโอกาสนั้น ๆ

5.3 ความชอบธรรม (Legitimacy) หมายถึง ความเชื่อในความชอบธรรม (Belief in Legitimacy) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้ที่อยู่เหนือกว่าหรือผู้ปกครองกับผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง

5.4 ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับและและมีความศรัทธาต่อสิ่งที่เชื่อว่าสิ่งนั้นๆ จะสามารถลดบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ในชีวิตได้ ซึ่งความเชื่อในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับผีของลาวครั้ง

5.5 ผี คือ สิ่งที่มนุษย์เชื่อว่ามิสภาพลึกลับ มองไม่เห็น แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตน ได้อาจให้คุณหรือโทษได้ มีทั้งดีและร้ายรวมถึงเทพยดาที่คอยปกป้องคุ้มครองรักษา ให้คุณหรืออาจให้โทษได้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบความความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับขนบจารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

6.2 ทำให้ทราบถึงความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมนครเมืองของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

6.3 ทำให้ทราบเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมนครเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

บทที่ 2

แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายและวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม
2. แนวคิดผู้นำทางการเมือง
3. แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง
4. แนวคิดความชอบธรรมทางการเมือง
5. ประวัติความเป็นมาของลาวครั้ง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

ในแต่ละชุมชนนั้นจะต้องมีความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ที่ชุมชนได้สืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมนั้นมีส่วนสำคัญ ต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนในชุมชน มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นหลักให้เกิดความรัก ห่วงเห่น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความเชื่อ

อุทัย หิรัญโต (2526: น.17) ได้กล่าวถึงความเชื่อว่า หมายถึง การยอมรับข้อเสนออย่างใด อย่างหนึ่งว่าเป็นความจริง การยอมรับเช่นนี้อาจจะเกิดขึ้นได้จากสติปัญญา เหตุผลหรือความศรัทธาโดยไม่มีเหตุผลก็ได้ ความเชื่ออาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุหลายอย่าง เช่นการพบเห็นด้วยตนเอง การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์และอาจเกิดโดยเชื่ออย่างงมงายก็ได้

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531: น. 118-119) ได้กล่าวถึงความเชื่อว่า หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ หรือไว้ใจ ความเห็นด้วยทั้งความรู้สึกและการไตร่ตรอง ถือว่าเป็นความเชื่อทั้งสิ้น

มณี พะยอมยงค์ (2530: น. 66) ได้กล่าวถึงความเชื่อที่ว่า หมายถึง ความยึดถือของคนในคำสั่งสอนหรือในบุคคล หรือในหลักการ หรือในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดิน ฟ้า อากาศ ภัยจากธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่ทราบว่าจะเกิดจากอะไร จึงเกิดความรู้สึกยอมรับและเชื่อถือในอำนาจสิ่งนั้น บางครั้งวิงวอนขอความช่วยเหลือ ความเชื่อของคนในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน ความเชื่อก่อให้เกิดลัทธิบูชาธรรมชาติมีพระอาทิตย์ น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น ต่อมาลัทธิความเชื่อได้พัฒนามาเป็นศาสนา มีการเชื่อและยึดถือในเทพเจ้าต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่ามีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถช่วยคนได้ ความเชื่อมีพัฒนาการมาเรื่อย ๆ ในยุคที่ความเจริญทางวิทยาการมีมากขึ้น ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ค่อยลดลงและคนหันมาเชื่อในความมีเหตุผลมากขึ้น

ธวัช ปุณโณทก (2522: 95) ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อเป็นการยอมรับ อันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้น ๆ แม้พลังอำนาจเหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงแต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพเกรงกลัวเรียกว่าความเชื่อ ซึ่งมีเขตกว้างขวางมากไม่เพียงแต่ความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย ภูตผี คาถาอาคม โชคลาง ไสยเวทย์ต่าง ๆ ยังรวมไปถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ เช่น ต้นไม้ (ต้นโพธิ์ ต้นไทร) ป่าเขา เป็นต้น

กัญญา จิตต์ธรรม (2522: น. 5-6) ได้กล่าวถึงเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่า ความกลัวและความไม่รู้เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ และความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนา ในสังคมมนุษย์สมัยโบราณ (Primitive society) อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าไปมากแต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ในชีวิตประจำวัน

ความเชื่อมีวิวัฒนาการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (คณัย ไชยโยธา, 2538: น. 49-63)

1. ความเชื่อวิญญาณในธรรมชาติ (Animatism) เป็นความเชื่อที่ว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงได้เกรงกลัวและกราบไหว้
2. ความเชื่อในคติผีสิงเทวดาหรือวิญญาณนิยม (Animism) เชื่อว่าในธรรมชาติทั้งหลายมี เจตภูตหรือวิญญาณ (spirit) ที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้ายผีสิง ส่วนที่ทำให้เกิดสุขอาจเป็นเทวะ สร้างภาพเหล่านั้นขึ้นตามความนึกคิดของตนเอง เป็นเทพเจ้าหรือผีสิงเทวดาแล้วนับถือในภาพนั้น
3. ความเชื่อวิญญาณบุรุษ (Ancestor Worship) เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ
4. ความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์หรือ พหุเทวนิยม (Polytheism) มีการสร้างภาพ เทพเจ้าตามมโนคติของตน โดยคิดเห็นว่าธรรมชาติอย่างใดควรมีรูปเป็นอย่างไร และธรรมชาติ

อย่างไรก็มีอำนาจสูงต่ำกว่ากันอย่างไร เทพเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจลดหลั่นกัน และมีหน้าที่แตกต่างกัน

5. ความเชื่อในพระเป็นเจ้าองค์หนึ่งของชนกลุ่มหนึ่งหรืออติเทวนิยม (Henotheism) เป็นการนับถือเทพเจ้าตามกลุ่มชั้นวรรณะของตน ไม่ปะปนกัน

6. ความเชื่อในพระเป็นเจ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, พระเป็นเจ้า แปลมาจาก God, 2532: น.46) องค์เดียวหรือเอกเทวนิยม (Monotheism) เป็นความเชื่อว่ามีพระเจ้าสูงสุดอยู่เพียงองค์เดียว เป็นมหาเทพผู้สร้างสรรพสิ่ง ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ เป็นวีระบุรุษ

7. ความเชื่อในปัญญาของมนุษย์ ใช้เหตุผล ไม่ยอมขึ้นอยู่กับอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความรู้เหตุผลคือลำดับสูงสุดแห่งปัญญาของมนุษย์ เป็นมูลเหตุให้เกิดพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงเกิดความคิดว่าจะต้อง มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป และสิ่งนั้นจะต้องมีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร จึงมีจินตนาการขึ้นตามความรู้สึกว่าสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้ เป็นต้น (คณัย ไชยโยธา, 2538: น. 68-69) ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งหมายถึงเชื่อในพลังอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในจักรวาล (ศรีศักร วัลลิโภดม อ้างใน คณัย ไชยโยธา, 2538: น.73)

ความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นจากความไม่รู้ (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, ปพานิ วิถีพัฒนา, 2526: น. 14) ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าเป็น “อวิชชา” เมื่อได้พบเหตุการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า แผ่นดินถล่ม จึงคิดว่าต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งกระทำให้เกิดขึ้น จึงพากันสร้างผี วิญญาณ เทพารักษ์ขึ้น แล้วพากันนึกคิดว่าสิ่งที่สร้างขึ้นมานั้นมีรูปร่างตามจินตนาการของตนและทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อบูชา สักการะ เช่น บวงสรวง เพื่อให้สิ่งที่ตนคิดว่ามีอยู่นั้น ผ่อนคลายความรุนแรง และมีเมตตา กรุณา ไม่ทำร้าย และบันดาลความสุขมาให้ ความเชื่อแยกออกเป็น 2 ประเภท (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, ปพานิ วิถีพัฒนา, 2526: น. 15) คือ

ประเภทแรก ความเชื่อทั่ว ๆ ไป หรือความเชื่อธรรมดา (Belief) เช่น นรก สวรรค์ ความฝัน

ประเภทที่สอง ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว หรือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstition)

สรุปว่า ความเชื่อ คือ ความศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อว่่าลิ่งนั้น ๆ จะสามารถบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ได้ในชีวิต อันเป็นความเชื่อที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติโดยเฉพาะเรื่องผี วิญญาณที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนในชุมชน ผู้กำหนดเป็นสิ่งสูงสุดที่ต้องเคารพนับถือ

1.2 ประเพณี

ความหมายของประเพณี นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมาย ของคำว่าประเพณี ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2526: น. 265) ได้กล่าวว่่า ประเพณี หมายถึงระเบียบปฏิบัติในโอกาสต่าง ๆ ที่มีพิธีการ ซึ่งเคยยึดถือกระทำกันมาแต่โบราณกาล เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอันเป็นแบบแผนของความประพฤติ หรือการปฏิบัติที่คนในสังคมเดียวกันยึดถือเป็นหลักปฏิบัติกิจการต่าง ๆ กลุ่มคนแต่ละชาติ แต่ละภาษา แต่ละศาสนา จะมีประเพณีประจำกลุ่มของตนซึ่งแตกต่างกันไป แบ่งได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต ประเพณีที่เกี่ยวกับสถาบันทางสังคมและประเพณีเบ็ดเตล็ด ประเพณีใดที่กฎหมายเข้ามาแทนที่วางเป็นกฎข้อบังคับ ประเพณีนั้นเป็นที่มาของกฎหมายประเพณีนิยม หมายถึง ทศนคติหรือปรัชญาที่ยอมรับ หรือเทิดทูนสิ่งที่ปฏิบัติมาแล้ว ตั้งแต่อดีตว่าปฏิบัติถูกต้องแล้วหรือพึงปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือความถูกต้อง

อุดม เขยกิจวงศ์, วิมล จิโรจน์พันธ์และประชิด สกณะพัฒน์ (2548: น. 195-197) ประเพณีเป็นเครื่องสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบรรพบุรุษของไทยได้คิดแบบอย่างและสร้างไว้จนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่เป็นแบบอย่างและสร้างไว้จนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบทอดกันมา จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ควรแต่การรักษาวไว้ย่่าดีที่สุด คุณค่าของประเพณีชีวิตอยู่ที่การกำหนดบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น การประกอบพิธีกรรมทำให้ตนเองและผู้อื่นรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ตามวัย เช่น หญิงมีครรภ์ต้องมีบทบาทของผู้ที่กำลังจะเป็นแม่ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามและ ข้อพึงปฏิบัติ เมื่อโกนจุกก็ต้องรู้ว่าเปลี่ยนจากเด็กเป็นหนุ่มสาวมีภาระหน้าที่ศึกษาเล่าเรียน และต้องช่วยเหลือบิดามารดามากขึ้น เมื่อบวชก็ต้องรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบชั่วดี เมื่อแต่งงานก็ต้องรู้บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา เป็นต้น

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2541: น. 103) ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศิลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผนและวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ประกอบจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีคือ เป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติ เชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดต่อกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน

ภารดี มหาจันทร์ (2532: น.162-264) ประเพณีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่นเดียวกับสิ่งอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้น กล่าวคือ มีทั้งเกิดใหม่ เจริญขึ้น เปลี่ยนแปลงและสูญหายไปตามกาลเวลา และสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางสังคม มีผู้ให้ทรรศนะว่าประเพณี คือ วัฒนธรรมหรือวัฒนธรรม คือ ประเพณี เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นวิถีชีวิตของบุคคลในสวนรวม และมีการถ่ายทอดปรับปรุงสืบต่อกันมาให้เป็นความก้าวหน้าโดยลำดับ ประเพณี โบราณบางประเพณีแม้จะหมดความสำคัญและความหมายเดิมไปแล้ว แต่ยังมีผู้ปฏิบัติตามอยู่เพราะความเคยชิน ถ้าเลิกเสียจะรู้สึกไม่สลายใจเกิดวิตกไปต่าง ๆ นา ๆ และถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาขึ้นโดยไม่ทราบเหตุผลก็มักจะโทษว่าเป็นการฝ่าฝืนประเพณีเดิม

อาหมัดอัลซารีห์ มูเก็ม (2559: น. 15-16) อธิบายถึงความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมในแต่ละด้านว่าเป็นวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้ตั้งสมมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถ่ายทอด สะสม และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้การปฏิบัติและความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของอันเกิดจากการคิดและการกระทำของมนุษย์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ วัฒนธรรมคือ ความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติของมนุษย์เอง โดยจะต้องมีระบบคุณธรรมและจริยธรรมเป็นตัวกำกับตัวความรู้และการปฏิบัติของมนุษย์เอง โดยจะต้องมีระบบคุณธรรมและจริยธรรมเป็นตัวกำกับความรู้และการปฏิบัติของมนุษย์ในแต่ละสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในการดำรงชีวิต ถ้าพิจารณาถึงคนหนึ่ง ๆ ก็จะพบว่าความสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ มีอยู่ 3 มิติ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นการสร้างสัญลักษณ์แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งคุณค่าสูงสุดที่มนุษย์จะถือเอาเป็นอย่าง และขัดเกลาตัวเองเพื่อนำไปสู่สิ่งดีงาม ความปลอดภัย ความหวังว่า อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นจะช่วยได้ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว มักแสดงออกในรูปพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งดำรงรักษาสภาวะอำนาจแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้สร้างขึ้น ตลอดจนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกให้ชนรุ่นต่อ ๆ ไป จนกลายเป็นปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ความเชื่อของสังคมนั้น ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรักกันฉันพี่น้อง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปันไม่ข่มเหงเบียดเบียนกัน มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดในวัฒนธรรมดั้งเดิม ปลูกฝังสั่งสอนให้คนในสังคมยึดถือเป็นหลัก ซึ่งอาจแสดงออกในรูปของประเพณี เช่น ประเพณีลงแขก ประเพณีเคารพและความกตัญญูต่อผู้อาวุโส ประเพณีที่เกี่ยวกับการให้อภัยหรือคนคืนดีกัน โดยอาศัยหลักอหิงสา ธรรมความไม่มีจิตอาฆาตกัน รวมทั้งการอ่อนน้อมถ่อมตน คุณธรรมดังกล่าวได้รับการฝัง

รากลึกอยู่ในความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว เครือญาติและหมู่บ้าน โดยประพุดปฏิบัติสืบต่อมาถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง จนเป็นธรรมเนียมของชุมชน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ/สิ่งสร้าง เป็นการแสดงถึงศักยภาพในการคิดค้นของมนุษย์ โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเองและมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ อาทิ เครื่องมือในการทำการเกษตร หรือการพึ่งพาธรรมชาติเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ภายใต้ปรัชญาในการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ/สิ่งสร้าง ถือเอาความประสานกลมกลืนกับธรรมชาติเป็นหลัก ไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งสร้าง ด้วยความโลภของตน ทั้งนี้จากความเชื่อที่ว่า สรรพสิ่งทุกอย่างล้วนแต่มีเจ้าของ เช่น ดินมีแม่พระธรณี ควายมีขวัญ เป็นต้น

ประเภทของประเพณีนั้นเราสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (เดชบดินทร์ รัตน์ปิยะภากรณ์, พชรินทร์ จึงประวัติน และสุมานิการ์ จันท์บรรเจิด อ้างถึงใน อหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม, 2559: น. 14-15)

1. จารีตประเพณีหรือกฏศีลธรรม เป็นประเพณีที่มีเรื่องศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง หากผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าผิดต้องได้รับ โทษ เช่น เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าลูกหลานก็ต้องเลี้ยงดู ถ้ามีใครไม่ทำตามก็ถือว่าผิด จารีตประเพณีหรือกฏศีลธรรมของแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกัน เพราะมีค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน ดังนั้นถ้านำเอาจารีตประเพณีของตนไปเปรียบเทียบกับของคนอื่น แล้วบอกว่าดีหรือไม่ดีว่าตนก็ย่อมเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ถูกต้อง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีสภาพแวดล้อมและความเชื่อที่แตกต่างกันไป

2. ขนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่มีระเบียบแบบแผนตามที่สังคมได้กำหนดไว้ และปฏิบัติสืบต่อกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ขนบประเพณีทางตรง คือ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลในสังคมต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น ศาสนา พิธีไหว้ครู เป็นต้น ขนบประเพณีทางอ้อม คือ ประเพณีที่ไม่ได้วางระเบียบแบบแผนไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติตามคำบอกเล่า เช่น การทำบุญเลี้ยงพระ ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไปไม่มีระเบียบแบบแผนหรือมีความผิดถูก ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยทั่วไปจนเกิดความเคยชิน เช่น การแต่งกาย การสวมรองเท้า การรับประทานอาหาร

สรุปว่าประเพณี คือ สิ่งที่ได้ถือและสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานผ่านการกระทำถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งไป โดยจะอยู่ในรูปของความคิดความเชื่อและการกระทำอันเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ต่อ

ธรรมชาติ และความสัมพันธ์ต่อมนุษย์ด้วยกัน นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนที่ดั่งงามเหมาะสม เสมือนเป็นบรรทัดฐาน หรือกลไกควบคุมทางสังคมที่สำคัญของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

1.3 พิธีกรรม

ความหมายของพิธีกรรม นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของพิธีกรรม ไว้ดังนี้
ราชบัณฑิตยสถาน (2524: น. 314) พิธีกรรม หมายถึง แบบอย่างของพฤติกรรมที่ กำหนดไว้ด้วยกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมประเพณีให้กระทำ และเพื่อให้มีความขลัง สังคมแบบ ดั้งเดิมจึงมักถือว่าพิธีกรรม ถ้าทำอย่างถูกต้องเคร่งครัดจะเป็นที่พอใจของเทพเจ้า ถ้าทำผิดพลาด หรือไม่ทำ เบื้องบนจะลงโทษ พิธีกรรมในสังคมปัจจุบันมักถือเป็นเรื่องใหญ่ เมื่อเกี่ยวกับกิจกรรม ทางศาสนา หรือของสมาคมลับและโอกาสงานสังคมาอย่างป็นรูปแบบพิธีทั้งหลาย พิธีกรรมกระทำ ในเวลารับสมาชิกใหม่หรือแนะนำ สมาชิกหรือในเวลารับตำแหน่งและพิธีกรรมอาจปรากฏใน รูปลักษณะของการเดินรำทำเพลง การเลี้ยง การสังเวท ฯลฯ ส่วนประกอบของพิธีกรรมอาจมีทั้งการ สวด การขับร้อง กิริยาท่าทางลูกนั่งเดินเหิน การแห่แห่นประ โคมบรรเลงเพลงขับกล่อมพร้อม อุปกรณ์เครื่องยศและสัญลักษณ์ต่าง ๆ

อุทัย หิรัญโต (2526: น. 97) ได้ให้ความหมายของคำว่า พิธีกรรม หมายถึง การ ปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ หรือหมายถึง พฤติกรรมทางสังคมอันละเอียดอ่อน ที่ถูกกำหนดขึ้น โดยขนบธรรมเนียม กฎหมาย หรือระเบียบ ของสังคมซึ่งแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของค่านิยม หรือความเชื่อ พิธีกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของ พิธีการแต่ไม่ได้มีความหมายตรงกัน ข้อแตกต่างของที่สำคัญคือพิธีการเป็นการปฏิบัติในสังคมที่มี คนจำนวนมากกว่าหนึ่งคน แต่พิธีกรรมอาจปฏิบัติเพียงคนเดียวได้ นอกจากนี้พิธีการมักจะจัดให้มี ขึ้นในเหตุการณ์สำคัญ ลักษณะสำคัญของพิธีกรรมคือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา และมักเกี่ยวข้องกับ สัญลักษณ์ต่างๆ มีการแสดงให้เห็นถึงความมหัศจรรย์หรือความสำคัญต่าง ๆ ก่อให้เกิดความ น่าเกรงขาม

สุเมธ เมธาวิทยานุกูล (2532: น. 1-3) ได้ให้ความหมายของคำว่าพิธีกรรม คือ การ กระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอนมีระเบียบวิธี เพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่ง ความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจ และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางศาสนาพุทธก็มีพุทธบริษัทเป็นผู้ร่วมประกอบพิธี โดยแฝงไว้เป็นลักษณะของ พิธีกรรมนั้นด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้รู้หลักธรรมโดยไม่รู้ตัว ลักษณะของพิธีกรรมเป็นสื่อ สัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นจริง เช่น การกราบ การไหว้ เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเคารพ พิธีกรรมจึงเป็นเหมือนเครื่องหมายของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์ช่วยแผ่ขยายพฤติกรรมทาง

จิตใจ ทำให้เกิดความสบายใจ เกิดกำลังใจ แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ พิธีกรรมตามปฏิทิน พิธีกรรมหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตและพิธีกรรมพิเศษ

อมรา พงศาพิชญ์ (2533: น. 41- 46) ได้ให้ความหมายว่า พิธีกรรมเป็นส่วนประกอบของศาสนาซึ่งประชาชนให้ความสนใจมาก และพยายามปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด พิธีกรรมบางอย่างอาจมีลักษณะผสมผสานระหว่างศาสนาและไสยศาสตร์หรือมีส่วนประกอบของหลายศาสนาผสมกันทั้งในระดับความเชื่อและการปฏิบัติหรือการประสานความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกัน คนโดยทั่วไปไม่สามารถแยกได้ว่าส่วนใดเป็นศาสนาใด และในทางปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะแยกให้ชัดเจน

เสถียร โกเศศ (2524: น. 98) ได้ให้ความหมายว่า พิธีกรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และความรู้สึกร่วมกันก่อให้เกิดความเคร่งขรึม ความขลัง ตลอดจนความปลื้ม ปิติยินดีแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานพิธีกรรม พิธีกรรมแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน วัฏจักรชีวิต การแต่งกายและการประดับตกแต่ง การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และศาสนา

การประกอบพิธีกรรมมี 3 ลักษณะ (พระครูจิระธรรมรัช, 2557: น. 73) คือ 1. การประกอบพิธีกรรมโดยกลุ่มคน มีพระหรือผู้นำกลุ่มนั้น ๆ เป็นผู้นำในพิธี 2. หมอผี หรือผู้ขมังเวท ร่วมกันประกอบพิธีกรรม โดยแต่ละคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แม้ว่าบางคนอาจจะมีตำแหน่งสูงกว่าคนอื่น ๆ 3. การประกอบพิธีกรรมส่วนตัวของหมอผี หรือผู้ขอพร เช่นการติดต่อกับเทพเจ้าของชาวอินเดียแดง การติดต่อกับพระเยซูคริสต์ โมฮัมหมัด พระกฤษณะ ฯลฯ การประกอบพิธีกรรมต้องทำในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการขับไล่สิ่งชั่วร้าย

พิธีกรรมทุกชนิดมีลักษณะพื้นฐานอยู่ 3 แบบ คือ

1. การเรียก หรือการอัญเชิญ เป็นการนำหรือเรียก พลัง วิญญาณ เทพ เทพี กามิ ฯลฯ จาก “ข้างนอก” ให้ “เข้ามา” แน่นอนสิ่งที่ถือว่ามีมาจาก ข้างนอก และเข้ามา ย่อมเป็นเรื่องของพลังจิต

2. การปลุกหรือกระตุ้น เป็นการนำหรือเรียกพลัง หรือวิญญาณ ฯลฯ จาก “ข้างใน” ให้ออกมา” เป็นเรื่องของพลังที่เหนือจิต

3. ไสยศาสตร์ เป็นการปรับเปลี่ยนด้วยความมุ่งมั่น ความรู้ และการกระทำ เปลี่ยนได้ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุ และจิตใจ นอกจากนี้พิธีกรรมทุกชนิดมีพลังจากสมองเป็นส่วนเสริม ไม่ว่าจะในด้านบวกหรือด้านลบก็ตาม พลังจากร่างกายโดยการควบคุมลมหายใจ และพลังจากคำพูดเป็นพลังของคลื่นเสียงในพิธีกรรมสันตะเทือนจนถึงระดับหนึ่ง จะทำให้บรรยากาศและจิตใจกลมกลืนกัน จิตจะตกอยู่ในภวังค์ และเปลี่ยนสภาวะได้ พลังคำพูดจึงมีผลต่อพิธีกรรมมาก

องค์ประกอบของพิธีกรรม (พระครูจิระธรรมรัช, 2557: น. 77-78) มี 6 อย่างดังนี้

1. ประธานของพิธี โดยปกติผู้ที่จะเป็นประธานในพิธีใด ๆ ก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในสังคมนั้น ๆ
2. ผู้ประกอบพิธี หมายถึงผู้ที่เป็นหลักเป็นหัวใจบังคับทำให้พิธีดำเนินไปได้ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปสุดแต่ลักษณะของพิธี พิธีกรรมบางอย่างผู้เป็นประชาชนก็ประกอบพิธีเองเช่นพิธีรดน้ำแต่งงานผู้เป็นประธานในพิธีนั้นมักจะเป็นผู้สวมมงคลคู่ว่าสาวและรดน้ำเป็นคนแรก
3. ผู้ร่วมพิธี หมายถึงผู้ที่มาร่วมในพิธีเป็นทางการและจะร่วมในฐานะเป็นองค์ประกอบแท้ ๆ ของพิธีเช่นพิธีสังฆกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจำกัดจำนวนสงฆ์อย่างต่ำ 4 รูป หรืออาจจะเป็นผู้ร่วมพิธีโดยได้รับเชิญมาเป็นเกียรติแต่ในบางพิธีซึ่งเป็นงานใหญ่ เช่น พิธีสาบานของทหารก็มักจะมีผู้มาชมอย่างคับคั่งทั้งที่ไม่ได้เชิญเป็นทางการหรือแม้แต่พิธีเล็ก ๆ บางอย่างหากทำในที่เปิดเผยก็มักจะมีผู้มาร่วมดูร่วมชมอยู่เสมอเพราะมนุษย์เรามีความอยากรู้อยากเห็นเป็นปรกติวิสัย
4. สถานที่ประกอบพิธี โดยทั่วไปสถานที่ประกอบพิธีมักจะไม่ถือกฎเกณฑ์ตายตัวคงเหลือที่เหมาะสมแก่การจัดงานเป็นสำคัญเช่น พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ก็คงใช้บ้านหลังนั้นนั่นเองแต่ยังมีพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่างซึ่งจำกัดเรื่องสถานที่ประกอบพิธีเช่นเรื่องการบวชพระการทำอุโบสถสังฆกรรมท่านจำกัดให้ทำในที่แห่งเดียวเรียกตามทางพระว่าสิมาเวลานี้ก็คือโบสถ์นั่นเองพิธีกรรมอย่างนี้ทำที่อื่นไม่ได้ต้องทำในโบสถ์เท่านั้น
5. วันเวลาประกอบพิธีเนื่องจากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับคนบางคนโดยเฉพาะ คือผู้ร่วมพิธีเป็นทางการ ฉะนั้นการกำหนดวันเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญและโดยทั่วไปหากพิธีนั้นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลจัดขึ้นเองถ้าเป็นเรื่องของบุคคลนั้นจะกำหนดเอาเองตามที่เขาเห็นว่าเหมาะสมแต่โดยมากเวลานี้เจ้าของพิธีมักจะไม่วางกำหนดเองแต่ชอบไปให้ใครกำหนดวันเวลาให้เรียกว่าไปหาฤกษ์ยังมีพิธีสำคัญบางอย่างซึ่งกำหนดวันเวลาไว้แน่นอนตายตัว ทั้งนี้เพราะพิธีที่จะจัดนั้นเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเช่นพิธีฉลองรัฐธรรมนูญกำหนดวันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี พิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ต้องกำหนดวันไว้ตายตัวคือพิธีทางศาสนาเช่นการทำอุโบสถต้องทำทุกกึ่งเดือนคือขึ้น 15 ค่ำแรม 15 ค่ำ วันเข้าพรรษาต้องทำในวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 เป็นต้น
6. อุปกรณ์ในการทำพิธีเรื่องนี้ก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของพิธีที่มุ่งไปในทางเป็นสิริมงคลก็จะสรรหาสิ่งที่ดีถือว่าเป็นสิริมงคลมาเป็นอุปกรณ์ในพิธีเช่นพิธีไหว้ครุ นอกจากจะมีอย่างอื่นเหมือนพิธีทั่วไปแล้วโบราณยังกำหนดให้หาหญ้าแพรกดอกมะเขือมาใช้ในพิธีด้วยถือว่าเป็นสิริมงคลพิธีกรรมบางอย่างต้องการความเด็ดขาดความศักดิ์สิทธิ์อุปกรณ์ของพิธีก็ต้องใช้สิ่งที่แสดงความเด็ดขาดหรือความศักดิ์สิทธิ์เข้าร่วมในพิธีเช่น พิธีสาบานของทหารก็ต้องใช้ขงที่มีลาด

ลายพิเศษและคนถืออาวุธและบางทีก็มีการสวนสนามซึ่งมีทั้งคนถืออาวุธและอาวุธเต็มรถผ่านฝูงชนไปเป็นดับ ๆ หรือพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยานอกจากมีอย่างอื่นแล้วก็ยังมีหอกคาบอันศักดิ์สิทธิ์เข้ามาร่วมในพิธีด้วย

สรุปว่า พิธีกรรม คือ พฤติกรรมที่มนุษย์ถือปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธาของตนในแต่ละศาสนาที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา จนเป็นสัญลักษณ์ที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ หรือเป็นพฤติกรรมทางสังคมอันละเอียดอ่อนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมายหรือระเบียบของสังคม เป็นการแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของค่านิยมหรือความเชื่อ และมักแสดงให้เห็นความมหัศจรรย์หรือความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงขามหรือการเคารพนับถือด้วย

ดังนั้น ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม หมายถึง สิ่งที่ชุมชนได้สืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมนั้นมีส่วนสำคัญ ต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนในชุมชน มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นหลักให้เกิดความรักหวงแหน

ความเชื่อเป็นเรื่องของความศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อว่าสิ่งนั้น ๆ จะสามารถบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ได้ในชีวิต อันเป็นความเชื่อที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องผี วิญญาณที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนในชุมชน ผู้กำหนดเป็นสิ่งสูงสุดที่ต้องเคารพ นับถือ และการมีความเชื่อดังกล่าวได้นำมาสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการประกอบพิธีกรรม เพื่อการอ้อนวอน ต่อรอง หรือขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ โดยถูกแสดงออกมาในความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนทั้งด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านความเป็นอยู่

นอกจากนี้ความเชื่อยังมีความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ได้ถือและสืบทอดปฏิบัติต่อ ๆ กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่ได้สั่งสมมาอย่างยาวนานผ่านการกระทำ สร้างขึ้น ถ่ายทอด และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของความคิด ความเชื่อ และการกระทำอันเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในชุมชน เป็นลักษณะของการมีแบบแผนความคิด ความเชื่อ การกระทำ ค่านิยมร่วมกัน ผู้กำหนดเป็นระเบียบแบบแผนความประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ปรากฏอยู่ในทุกๆ ขั้นตอนของการดำเนินชีวิตที่คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติความสัมพันธ์ต่อธรรมชาติ และความสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามเหมาะสม เสมือนเป็นบรรทัดฐาน หรือกลไกควบคุมทางสังคมที่สำคัญของชุมชนอีกทางหนึ่ง เรียกว่า ประเพณี

2. แนวคิดผู้นำทางการเมือง

ความหมายของผู้นำ ผู้ศึกษาทางรัฐศาสตร์ต่างยอมรับกัน โดยทั่วไปว่า ผู้นำเป็นสถาบันที่สำคัญประการหนึ่งในโครงสร้างของระบบการเมือง ในทัศนะทางสังคมวิทยาเรียกผู้นำว่าชนชั้นนำ (elite) และถ้าหากเป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้อื่นได้ ไม่ว่าจะอำนาจนั้นจะมาจากพื้นฐานแห่งการใช้กำลังบังคับหรือมาจากข้อตกลง ซึ่งเกิดจากความยินยอมของประชาชนก็ตาม คนประเภทนี้เรียกว่าผู้ปกครอง (rulers) ซึ่งผู้นำตามความหมายนี้ก็คือ บุคคลผู้มีอิทธิพลเพียงพอที่จะทำให้ผู้อื่นกระทำตามคำสั่งแนะคำสั่งของตน ซึ่งทุกสังคมจะมีคนประเภทนี้อยู่

สำหรับนักวิชาการไทย ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองเอาไว้บ้างดังนี้

ธรรมรส โชติคุณุช (2519: น. 131) ได้ให้ความหมายผู้นำเอาไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้า มีความรู้ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชา หรือมุ่งชนไปในทางดีหรือชั่วได้

สำเริง สิงหะวาระ (2506: น. 48) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ผู้นำก็คือ สัญลักษณ์ (symbol) แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และผู้รับฝาก (depository) ซึ่งปณิธานและความหวังผู้นำจึงเป็นภาพลักษณ์ (image) หรือภาพสะท้อนของประชาคม

จากความหมายที่เกี่ยวกับคำว่า ผู้นำทางการเมือง ในทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ นั้นพอที่จะมองเห็นประเด็นความหมายที่มีจุดร่วมกัน ที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประการ จึงกล่าวในเชิงสรุปได้ว่า ผู้นำหรือผู้นำทางการเมืองก็คือผู้ดำรงสถานภาพทางอำนาจในการปกครอง ซึ่งมีความหมายครอบคลุมไปถึงมิติของการใช้อำนาจทางการเมืองตัดสินใจนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนทั้งสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการต่างประเทศ ดังนั้นผู้นำไม่ว่าจะมีที่มาอย่างไร การใช้อำนาจทางการเมืองของผู้นำล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองการปกครองทั้งระบบ หากแต่แตกต่างกันเฉพาะผลพวงแห่งการใช้อำนาจของผู้นำนั้น ๆ

ลักษณะของผู้นำ ผู้นำมีหลายประเภทโดยอาจจำแนกได้ตามความคิดเห็นและหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันของนักวิชาการแต่ละคน แต่ทั้งนี้ก็จะกล่าวได้ว่า การจำแนกลักษณะของผู้นำนั้นก็ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งนั้น นักวิชาการที่ได้กล่าวถึงในเรื่องนี้ได้แก่

เวมโฮเนอร์ (Wehmhoener, น. 1975 อ้างถึงใน กฤษระ ศรีเจริญ, 2535: น. 17) ได้จำแนกลักษณะของผู้นำออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้นำแบบประเพณี ผู้นำแบบอุดมการณ์ และผู้นำแบบผสม กล่าวคือ

1. ผู้นำแบบประเพณี (traditional elites) เป็นแบบซึ่งมีอำนาจและมีความสำคัญในยุคก่อนอาณานิคม และได้มีการต่อเนื่องในการใช้อำนาจต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในระดับท้องถิ่น
2. ผู้นำแบบอุดมการณ์ (elite united by ideology) ตัวอย่างก็เช่น ผู้นำในสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. ผู้นำแบบหลากหลาย (Pluralistic elites) ผู้นำซึ่งประกอบด้วยลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ แต่มีความสามารถในการจัดการต่าง ๆ

จากลักษณะของผู้นำแต่ละประเภทที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวเอาไว้เนี่ย ก็พอที่จะสรุปหลักการกว้าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้โดยการเน้นถึงคุณสมบัติในความเป็นเลิศของผู้นำ และเหตุที่ผู้นำแต่ละคนมีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างกันเช่นนี้เอง ทำให้เกิดการศึกษในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำเหล่านั้น นอกจากนี้ยังจะได้ทราบถึงลักษณะการดำเนินงานในบทบาทและหน้าที่ที่ผู้นำนั้นพึงมีต่อองค์กร ได้อย่างดี เหตุนี้เอง ชูบ กาญจนประกร (2517: น. 74-77) จึงได้แบ่งลักษณะของผู้นำทั้งนี้ โดยการพิจารณาจากลักษณะวิธีการใช้อำนาจออกเป็น 3 แบบ กล่าวคือ

1. ผู้นำแบบอัตนิยม เป็นผู้นำที่ถืออำนาจเป็นใหญ่มีลักษณะถือตัว เชื้อมั่นในตนเอง มาก บริหารงานและกำหนดนโยบายโดยการใช้อารมณ์และอำนาจวางท่าใหญ่โต ไม่ให้เกียรติคนอื่น ใช้อำนาจเป็นที่ตั้ง เน้นสมรรถภาพของการทำงานของตนเองและต้องการขยายอำนาจของตนออกไปทุกวิถีทาง
2. ผู้นำแบบเสรีนิยม เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารแต่เนือย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการ มาตรฐานการปฏิบัติงานหรือระบบการจัดงานไม่คำนึงถึงหลักการหรือกฎเกณฑ์เท่าใด การกำหนดนโยบายไม่มีความแน่นอนขนาดความริเริ่ม และไม่มีการประเมินผลงาน เพื่อหาแนวทางแก้ไขแต่อย่างใด
3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นผู้นำที่ดีที่สุดและอำนวยผล ในการบริหารงานมากที่สุด เป็นการบริหารงานโดยยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญจะดำเนินการในสิ่งใดก็มักจะกระทำไปในนามของกลุ่ม เพราะต้องการความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงานจึงเน้นหนักในรูปการสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อกันโดยการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นในการปฏิบัติงานจะเป็นไปในลักษณะของการร่วมมือ ประสานงานกันอย่างจริงจัง

ประเภทของผู้นำ การที่จะเป็นผู้นำได้ต้องมีคุณสมบัติพิเศษ มีคุณลักษณะแตกต่างจากคนทั่วไป เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเหนือบุคคลอื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตลอดเวลา

การได้มาซึ่งผู้นำแต่ละคน มีความแตกต่างกัน บางคนเกิดจากอำนาจบารมี หรืออาจเกิดจากคุณงามความดีก็ได้ขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์ และความต้องการ ในการศึกษาความเป็นผู้นำ หรือ ภาวะผู้นำเป็นที่สนใจในทุกวงการ จึงได้รับการพิจารณาในหลายประเภทและหลายแนวคิดด้วยกันคือ

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber, 1947 อ้างถึงใน จิร โขศ (บรรพต) วีระสัย, 2546: น. 339-371) ได้แบ่งลักษณะผู้นำตามที่ได้รับอำนาจไว้ 3 ประเภท คือ แบบประเพณีนิยม แบบบารมีวิสัย และแบบตรรกนิติสัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำแบบประเพณีนิยมหรือธรรมเนียมอำนาจ เป็นผู้นำที่พยายามทำคนให้เคารพแก่การเคารพนับถือตามตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ โดยให้ความเห็นอกเห็นใจและความเป็นกันเองแก่ทุกคน เป็นการยึดถือประเพณีเก่าแก่ มีการเคารพในแบบครอบครัว หรือวงศาความญาติมีการให้เกียรติ และอำนาจแก่ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือผู้มีบทบาททางศาสนา หรือผู้มีวรรณะสูง มักพบในสังคมเกษตรกรรม

2. ผู้นำแบบบารมีวิสัยหรือบารมีชน เป็นผู้นำที่มีได้ใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีอยู่เป็นเครื่องมือในการบริหาร แต่กลับใช้ศิลปะของการเป็นผู้นำก่อให้เกิดความศรัทธาจากผู้ที่บังคับบัญชา ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจตามมา ผู้นำประเภทนี้จะมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ในผู้ร่วมงาน ก่อให้เกิดความเคารพนับถือและมีผลผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความเต็มใจ

3. ผู้นำแบบตรรกนิติสัย มักถืออำนาจที่ได้รับตามกฎหมายเป็นหลักใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ทำทุกอย่างที่ตนพอใจ โดยไม่มีการยึดหยุ่น มีการกำหนดกฎเกณฑ์การวางระเบียบ หรือการวางแผนเป็นลักษณะอักษรเป็นสากล ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมาย เช่น ตำรวจจราจร พนักงานไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น

สรุปว่า ผู้นำทางการเมือง เป็นบุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับ การใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลทางด้าน บุคลิก ลักษณะนิสัย ทักษะคติ กระตุ้นพฤติกรรมการแสดงออกในทางการเมือง จึงทำให้ผู้นำมีบทบาทในการทำงานกับชุมชนและมีพฤติกรรมแสดงออกทางการเมือง

3. แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแนวคิดและเป็นลักษณะเฉพาะในการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคม ที่แสดงออกถึงความเจริญองงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความก้าวหน้าของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม โดยสร้างเป็นกฎเกณฑ์แบบ

แผน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังจนเป็นวิถีของสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมอุปนิสัย มารยาท ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน ในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม จนเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรมทางสังคมมีส่วนในการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมการเมืองที่มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่พฤติกรรมทางการเมืองมีการแสดงออกอย่างเด่นชัด ทั้งในรูปแบบของปรัชญา อุดมการณ์ ทศนคติและความเชื่อทางการเมือง อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง เป็นผลผลิตของความรู้ ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติทางการเมืองของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลของการแสดงออกพฤติกรรมของคนในสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้ทาง การเมืองที่สะท้อนให้เห็นภาพของการเรียนรู้เป็นเสมือนแนวทางของพฤติกรรมในการเสริมสร้างพลังให้ประชาชนได้ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นต้องอาศัยกระบวนการอบรม ปลูกฝังหล่อหลอม กลุ่มเมลา ทั้งค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติ จากสถาบันหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และจากสถาบันทางสังคมอื่น ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจจนเกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความเหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนได้

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อ ปทัสถาน และพฤติกรรมของคนในกระบวนการหรือวิถีทางทางการเมือง (ลิขิต ชีรเวทิน, น. 2529: น. 9)

Lucien W. Pye นักวิชาการรัฐศาสตร์ได้ให้คำนิยามของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง ถือเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมืองโดยครอบคลุมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองและปทัสถานในทางปฏิบัติของบุคคลในระบบการเมืองนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบรวมของมิติทางด้านจิตวิทยา และด้านความรู้สึกนึกคิดของการเมือง แนวคิดดังกล่าวก็ครอบคลุมไปถึงประเด็นของแนวคิดทางการเมือง คือ อุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรมในการปกครอง อำนาจ อธิปไตย ความเป็นชาติการปกครองโดยยึดหลักกฎหมาย และมติมหาชน (อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า, 2559: น. 2)

Gabriel Almond นักวิชาการรัฐศาสตร์ได้ให้นิยามของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า หมายถึง รูปแบบของทัศนคติส่วนบุคคลและความ โน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อการเมืองในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของระบบการเมือง (อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า, 2559: น. 2) โดยอธิบายว่าความ โน้มเอียงมี 3 ด้าน ดังนี้

1. ความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive orientations) คือ ความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง
2. ความโน้มเอียงด้านความรู้สึก (Affective orientations) คือ ความรู้สึกทางอารมณ์ที่ประชาชน มีต่อระบบการเมือง เช่น ความชอบหรือความไม่ชอบ ความพอใจหรือความไม่พอใจ
3. ความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า (Evaluative orientations) คือ การใช้ดุลพินิจตัดสินใจ ให้ความเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรม และปรากฏการณ์ทางการเมือง เช่น ตัดสินว่าดีหรือไม่ดีเป็นประโยชน์ หรือไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งการตัดสินใจจะใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริง อารมณ์ความรู้สึกเข้ามาประกอบด้วย

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นเรื่องของทัศนคติ ความเชื่อ และสภาวะแห่งจิตใจที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองและควบคุมให้บุคคลยอมรับกติกาในสังคม ทั้งนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองจะกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลอีกด้วย (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, 2547: น. 7)

ในการให้ความหมายยังมีนักรัฐศาสตร์คนสำคัญอีกคนหนึ่ง คือ ลูเซียน พาย (Lucien W. Pye) กล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองมี 4 ความหมาย (ลิขิต ชีรเวคิน สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2564) ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสถาบันทางการเมือง เช่น การมีความศรัทธา หรือความเชื่อมั่นต่อสถาบัน หรือต่อผู้นำทางการเมือง
2. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่ออำนาจทางการเมืองซึ่งจะสะท้อนถึงการยอมรับและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง หรือผู้นำกับประชาชนทั่วไปซึ่งทัศนคตินี้ส่งผลโดยตรงที่จะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือหรือต่อต้านอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง
3. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับเสรีภาพ และการควบคุมบังคับทางการเมือง กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมนั้น ให้การยอมรับหรือเคารพต่อเสรีภาพของประชาชนมากน้อยเพียงใด หรือมุ่งเน้นการใช้อำนาจบังคับเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
4. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความจงรักภักดี และยึดมั่นในสังคมการเมืองของบุคคล กล่าวคือ วัฒนธรรมการเมืองช่วยสร้างเอกลักษณ์ทางการเมืองให้แก่บุคคลในสังคมที่ยึดมั่นร่วมกันและพร้อมที่จะต่อสู้ ปกป้องรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์นั้นให้คงอยู่ต่อไปอาจจะโดยการยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือสละผลประโยชน์ระยะสั้นเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว เป็นต้น

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคม โดยเฉพาะจะเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง วัฒนธรรมทางการเมืองมีส่วนประกอบ ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนทั่วไปจากสมาชิกภายในระบบการเมือง (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ, 2547: น. 7)

จึงอาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติของบุคคลในแต่ละสังคม และทัศนคตินี้เป็นแนวทางหรือรูปแบบหรือมาตรฐานของแต่ละบุคคลที่ใช้ในการประเมินเหตุการณ์หรือการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลนั้น ผลของการประเมินการเมืองนี้จะแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การยอมรับ หรือการปฏิบัติตาม เป็นต้น และวัฒนธรรมทางการเมือง ยังมีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลอีกด้วย

ในความคิดของผู้วิจัย จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการปฏิสัมพันธ์กันนั้นคนสร้างความคิด ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เมื่อการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้เริ่มคิดอย่างเดียวกันเกี่ยวกับการกระทำนั้น ๆ จนเป็นแบบแผนที่บอกความหมายว่า “วัฒนธรรม” ได้เกิดขึ้นแล้ว จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” คือ แบบแผนของชีวิต ของหมู่คณะที่ติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน

3.1 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวความคิดของนักวิชาการรัฐศาสตร์ Almond และ Verba นั้น ได้แบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองเป็น 3 ประเภท (อริรัชช แก้วเกาะสะบ้า, 2559: น. 3) ดังนี้

3.1.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบดั้งเดิม ประชาชนในสังคมไม่มีความรู้ไม่มีบทบาททางการเมือง ไม่มีความคิดเห็น และไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ได้กำหนดบทบาททางการเมืองให้กับใคร ไม่มีรัฐธรรมนูญ และไม่มีข้อเรียกร้องทางการเมือง ระหว่างประชาชนกับระบบการเมือง ประชาชนไม่ได้สนใจต่อระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ปรากฏในสังคมที่ปฏิบัติตามจารีตประเพณีดั้งเดิมซึ่งปกครองกันแบบง่าย ๆ เช่น ชนเผ่าเงาะป่าซาไก และชนเผ่าผิวดองเหลืองในประเทศไทยหรือประชาชนในสังคมชนบทที่ห่างไกลความเจริญ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันจะปรากฏกลุ่มวัฒนธรรมแบบคับแคบในยุคสมัยใหม่ก็มีเช่น เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปประชาชนก็ไปลงคะแนนเสียง เมื่อลงคะแนนเลือกตั้งเสร็จแล้วก็ไม่ได้สนใจว่าใครจะได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้ติดตามการทำงานหรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองแต่อย่างใด ถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบโบราณที่ปรากฏอยู่ในสังคมทางการเมืองสมัยใหม่ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย

3.1.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปในระดับหนึ่ง

ประชาชนในสังคมไม่มีความรู้สึก ว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง ประชาชนได้ยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ แต่ไม่กล้าแสดงออกไม่กล้าเรียกร้องทางการเมือง ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจหรือผู้มีการมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบ ได้ในกลุ่มคนชั้นกลางในประเทศกำลังพัฒนา ความเชื่อที่ฝังรากลึกมาตั้งแต่อดีตอันเป็นอิทธิพลของสังคม เกษตรกรรม ซึ่งมองว่ารัฐมีอำนาจเป็นผู้ปกครองเท่านั้น ประชาชนทั่วไปควรมีหน้าที่เพียงเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ จะพบเห็น ได้ในสังคมทางการเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะประชาชนนิยมไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ได้ติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งไม่ได้ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1.3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี ตื่นตัวทางการเมือง ตระหนักรู้ในทางการเมือง มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเห็นว่าต้องควบคุม กำกับและตรวจสอบผู้ปกครองให้ใช้อำนาจปกครองเพื่อให้ระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วยความเป็นธรรมรวมทั้งการบังคับใช้อำนาจตามกฎหมาย วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบก้าวหน้าสูง และมีชนชั้นกลางกลุ่มใหญ่ที่มีจิตสำนึกทางการเมืองรวมทั้งมีความรับผิดชอบสูงซึ่งจะมีอยู่ในประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

วัฒนธรรมทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในสังคมต่าง ๆ ตามทัศนะของ Almond และ Verba นั้นเป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นชัดเจนไปในสังคมต่าง ๆ ประชาชนในสังคมการเมืองทั้งประเทศ จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบหนึ่งแบบใดโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามในสังคมการเมืองที่ประชาชนยังคงมีความแตกต่างกัน 4 ด้าน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองซึ่งจะมีผลต่อความรู้ทางการเมืองหรือจิตสำนึกทางการเมืองต่างกัน รวมทั้งความเข้าใจทางการเมืองของแต่ละบุคคลด้วย ทั้งนี้สรุปได้ว่าในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม (Mixed political culture) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559: น. 4) ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (Parochial – subject political culture) เป็นวัฒนธรรมแบบที่ประชาชนไม่ยอมรับอำนาจในแบบดั้งเดิม เช่น อำนาจของหัวหน้าเผ่าหรือเจ้าของที่ดิน แต่ประชาชนเริ่มมีความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองที่สลับซับซ้อนมากขึ้นหรือยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางแทนที่จะยอมรับอำนาจของหัวหน้าเผ่า แต่ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม (Subject – participant political culture) ในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ประชาชนกลุ่มหนึ่งมีความสนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง และมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง แต่ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งก็เฉื่อยชาไม่สนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง โดยยังยอมรับในอำนาจรัฐแบบปราศจากเงื่อนไข วัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งมีการผสมกันในลักษณะเช่นนี้ จะทำให้การเมืองไม่มั่นคง เพราะว่าประชาชนในกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีจำนวนน้อยอยู่ในสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมก็จะถูกกดดันจากกลุ่มคนที่อยู่ในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ในสังคม เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะเน้นไปทางด้านอำนาจนิยม ถ้าหากในระยะยาวมีการจัดตั้งองค์กรหรือกลไกทางการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญ เช่น พรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นต้น จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าถูกผสมผสานกันขึ้นจะทำให้มีความโน้มเอียงไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม การจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยเจริญงอกงามขึ้นมีความต่อเนื่องยาวนาน วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอาจจะมีอิทธิพลทำให้ประชาชนที่โน้มเอียงไปทางอำนาจนิยมเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติเกิดเป็นลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2558: น. 15-17)

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมการมีส่วนร่วม (Parochial Participant Political Culture) หมายถึง สภาพระบอบการเมืองที่สังคมประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติกลุ่มคนในแต่ละภาคหรือแต่ละเชื้อชาติ และคนแต่ละพื้นที่ที่จะมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้น ต่อกลุ่มของตนเป็นลำดับแรก และทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะเน้นการแสวงหาประโยชน์เฉพาะกลุ่มเชื้อชาติและพื้นที่ให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ ในระบบการเมืองหลายกลุ่มจะมีความสำนึกทางการเมืองสูง ที่มีความขัดแย้งทางการเมืองต่อกัน และไม่ยอมประนีประนอมทางการเมือง ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศอาฟริกาที่มีหลายเผ่าที่มีความสำนึกในผลประโยชน์ทางการเมืองแตกต่างกัน หรือประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย และ สิงคโปร์ (วินัยจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2561: น. 424)

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของความรู้ ความคิด และความเชื่อทางการเมืองที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม หรือกระบวนการกล่อมเกลาทงการเมือง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ซึ่งวัฒนธรรมจะมีอยู่เฉพาะสังคมมนุษย์เท่านั้น ไม่ว่ากลุ่มใดพวกใดล้วนมีวัฒนธรรมทั้งสิ้น วัฒนธรรมจะสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกันของสังคมนุชย์ ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (วินัยจรจักรี ศรีจารเมธีญาณ, 2561: น. 425) ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมืองคือ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับระบบการปกครองของแต่ละรัฐและทำให้ระบบการเมืองของแต่ละรัฐดำรงคงอยู่ได้อย่างราบรื่น เพราะประชาชนจะให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล โดยการเชื่อฟังคำสั่งและกฎหมายต่าง ๆ อันทำให้เกิดความมีระเบียบของสังคม

2. วัฒนธรรมการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้น หรือริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มักได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกและมักจะเกิดในหมู่ชนชั้นผู้นำของสังคม (elite) ซึ่งไม่พอใจสภาพการปกครองทางการเมืองที่ล้าหลังและด้วยประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ จึงต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

จากความสำคัญของวัฒนธรรมการเมืองจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความคิด และความเชื่อทางการเมืองที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และถูกถ่ายทอดจากสถาบันหลักเพื่อกล่อมเกลารับรู้ให้เป็นที่ไปในแนวทางเดียวกัน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในความรับรู้และความรู้สึกในการยอมรับร่วมกันก็มีความเห็นที่แตกต่างเกิดขึ้น แต่ก็ยังถูกเชื่อมโยงด้วยความภักดีและความรู้สึกผูกพันกับสังคมซึ่งสังคมจะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจและความสงสัย วัฒนธรรมทางการเมืองจะถูกสร้างขึ้นสังคมโดยพื้นฐานของความเชื่อ ความไว้วางใจต่อผู้ตามคือ ประชาชน หรือวัฒนธรรมทางการเมืองสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความไม่ไว้วางใจในตัวประชาชน ขณะเดียวกันความไว้วางใจของประชาชนต่อผู้ปกครอง และต่ออำนาจสูงสุดของประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นกัน อุปสรรคในการพัฒนาทางการเมืองคือ ความไว้วางใจแบบไม่มีเหตุผลแบบความเชื่อของเด็กที่มีต่อผู้ปกครองประเทศ และต่ออำนาจทุกรูปแบบในการปกครองประเทศ ดังนั้น ความไม่ไว้วางใจและความสงสัยจึงเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่จะต้องสร้างขึ้นในสังคมที่ต้องการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจอย่างมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น

2. การให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม โดยทั่วไปวัฒนธรรมทางการเมืองของทุกสังคม เกี่ยวข้องกับทัศนคติเรื่องอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจเหนือกว่าและต่อยกกว่าระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการพัฒนาทางการเมือง จึงจำเป็นที่จะต้องผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แต่ขณะเดียวกันผู้นำนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม และจะต้องไม่แสวงหาอำนาจเพื่อคงไว้ซึ่งตำแหน่งทางการเมือง

3. องค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งคือ เสรีภาพและการให้ความสำคัญของพลังฝ่ายตรงข้าม เพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในสังคมนั้น ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในการพัฒนาการเมือง

4. ความรักดีและความผูกพันในสังคม โดยเฉพาะความผูกพันในครอบครัวกลุ่มสังคมเล็ก ๆ ขึ้นมาถึงความผูกพันของคนกลุ่มใหญ่ ประชาชนจะต้องมีแนวความคิดพ้นจากความแคบ ๆ เฉพาะกลุ่มของตน ไปสู่แนวทางที่เห็นระบบการเมืองทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่เป็นรูปแบบของทัศนคติ และความโน้มเอียงในการเรียนรู้ของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการเมือง และต่อบทบาทของตนเองในระบบการเมือง โดยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยจะต้องมีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมสูง นั่นคือ ประกอบไปด้วย ผู้มีส่วนร่วมแท้จริง หรือผู้มีศักยภาพที่สามารถมีส่วนร่วมแท้จริงในระบบการเมืองและมีความรู้เรื่องการเมืองดี อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมืองจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทางการเมืองของคน เพราะทำให้คนมีทัศนคติและความเชื่อทางการเมืองตามวัฒนธรรมนั้น โดยจะแสดงออกมาให้เห็นได้ทางพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นลักษณะส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคม จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ได้ดีขึ้นเพราะความรู้ที่นึกคิดของมนุษย์ย่อมมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนเรายู่มากและเมื่อคนเรามีความรู้ที่นึกคิดอย่างไร ก็มักจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา

นอกจากวัฒนธรรมทางการเมืองจะกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมแล้วยังมีความสัมพันธ์ในการกล่อมเกลารวมถึงการเมืองเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และถ่ายทอดได้โดยหมายความว่า ต้องมีวิธีการที่จะทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมได้วิธีการดังกล่าวก็คือ การขัดเกลารวมถึงสังคม

การขัดเกลารวมถึงสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยาที่มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ กระบวนการขัดเกลารวมถึงสังคมจะเริ่มตั้งแต่บุคคลเกิดมา ตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ในการขัดเลา ได้ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา ศาสนา ที่ทำให้บุคคลทราบถึงคุณธรรม คุณค่า อุดมคติที่สังคมยึดมั่น ได้เรียนรู้ บรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม ตลอดจนยึดมั่นในหลักศีลธรรมของสังคม และพร้อมที่จะใช้ชีวิตในแนวทางที่สังคมต้องการ กระบวนการขัดเกลารวมถึงสังคมเกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การขัดเกลารวมถึงสังคม (Socialization) คือ กระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เรียนรู้สถานภาพและบทบาทที่สังคมคาดหวัง เป็นกระบวนการที่จะต้องประสบตั้งแต่

เกิดจนกระทั่งตายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อันจะทำให้บุคคลนั้นได้มีแบบแผนของความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่ม และสามารถดำรงอยู่ร่วมกับกลุ่มได้อย่างเป็นระเบียบ

ในเมื่อวัฒนธรรมทางสังคม สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดโดยกระบวนการจัดেলাทางสังคม ดังนั้น การเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองก็สามารถทำได้โดย “การกล่อมเกลாதองการเมือง” (Political Socialization) หรือเรียกว่า การเรียนรู้ทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองนี้ ถือได้ว่า การเรียนรู้ทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองนี้ถือได้ว่าเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับมนุษย์ กล่าวคือ เป็นตัวดึงเอาวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์หรือเป็นการจัดেলাทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัย อาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบของความคิด ทศนคติ ความเชื่อ และความโน้มเอียงในการเรียนรู้ของบุคคล วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นเสมือนแนวทางของพฤติกรรมในการเสริมพลังให้ประชาชนได้ยึดถือปฏิบัติในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมือง อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับระบบการปกครอง และทำให้ระบบการเมืองการปกครองสามารถดำรงอยู่ได้อย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมือง ไม่สามารถจะพัฒนาขึ้นเองโดยธรรมชาติได้ หากจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการอบรม ปลูกฝัง หล่อหลอม กล่อมเกลา อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง มีจุดเริ่มต้นจากกระบวนการกล่อมเกลา หล่อหลอม แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ทางประชาธิปไตยโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดนี้ในการอธิบายผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากบทบาทของผู้นำในสังคมลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอดงขวางบงบวช จังหวัดสุวรรณบุรี ที่เข้ามาครอบงำทำให้วิถีชีวิตของลาวครั้งในชุมชนเกิดการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมทางการเมืองโดยอาศัยโครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ทางการเมือง

4. แนวคิดความชอบธรรม

4.1 แนวคิดและทฤษฎีความชอบธรรม

4.1.1 ความหมายของความชอบธรรม ทฤษฎีความชอบธรรมเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ทฤษฎี ที่ถูกนำมากล่าวถึงในสังคมทั่วไปในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากข้อถกเถียงที่มีกันอย่างกว้างขวาง ในสังคมเกี่ยวกับปัญหาการตีความคำว่า “ความชอบธรรม” ที่เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลหรือคณะบุคคลที่เป็นสาธารณะ ปัญหาในการตีความความชอบธรรมเกิดจากการที่คำว่า “ความชอบธรรม”

ถูกนำไปใช้ในพิธีที่ค่อนข้างจะกว้าง แตกต่าง หลากหลายมากตามทัศนะของผู้ที่นำไปใช้ที่มักจะตีความในความหมายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน ได้ให้ความหมายว่า “ความชอบธรรมเป็นเรื่องที่เข้าใจได้หรือรับรู้ได้ของสังคม ที่เป็นการแสดงถึงความต้องการความถูกต้อง หรือความพึงพอใจที่ระบบสังคมได้กำหนดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) คุณค่า (Values) ความเชื่อ (Beliefs) และการให้ความหมายที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับ” เขากล่าวถึงปัญหาการนำคำนี้ไปใช้ก็คือ มีคนจำนวนมากที่นำคำว่าความชอบธรรมไปใช้ แต่มีจำนวนน้อยมากที่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของมัน (วิรัตน์ เป็นพงษ์, 2549: น. 7-8)

4.1.2 ความเชื่อมโยงของทฤษฎีความชอบธรรมกับทฤษฎีสัญญาประชาคม

แนวความคิดว่าด้วยทฤษฎีสัญญาประชาคมกำเนิดครั้งแรกในยุคของเพลโต (Plato) เมื่อสี่ร้อยกว่าปีก่อนคริสต์ศักราช ที่เสนอแนวคิดผ่านงานเขียนของเขาที่ชื่อ “The Republic” แต่ความหมายที่ชัดของทฤษฎีสัญญาประชาคมกำเนิดอย่างจริงจังในศตวรรษที่ 16-17 ในยุคของนักปรัชญาที่สำคัญอย่าง Thomas Hobbes (ค.ศ. 1588-1679) John Locke (ค.ศ. 1632-1704) และ Jean-Jacques Rousseau (ค.ศ. 1712-1778) เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีสัญญาประชาคมที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในสังคมจะเกิดขึ้นตามข้อตกลงที่เห็นในประโยชน์ร่วมกันของคนในสังคมในบริบทของการปฏิสัมพันธ์ทางองค์กรของประชาสังคม ทฤษฎีความชอบธรรมกำเนิดขึ้นเพื่อเติมเต็มความหมายให้กับทฤษฎีสัญญาประชาคมว่า องค์กรทั้งหลายในสังคมต้องแสวงหาความมั่นใจว่าได้พยายามดำเนินกิจกรรมภายในขอบเขตและบรรทัดฐานของสังคม นั่นคือ องค์กรจะต้องพยายามสร้างความมั่นใจว่ากิจกรรมของตนได้รับการยอมรับจากสังคมนอบตัวในเรื่องของความชอบธรรมและความชอบธรรมขององค์กรไม่ได้อยู่ที่การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นโดยการยึดโยงอยู่กับความถูกต้องตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องอิงอยู่กับบรรทัดฐานและคุณค่าส่วนใหญ่ของสังคม ซึ่งนั่นคือหัวใจของความชอบธรรม (สมชาย เจริญกิจ, 2554: น. 14-15)

4.1.3 ความชอบธรรมทางรัฐศาสตร์

ความชอบธรรมในทางรัฐศาสตร์หรือความชอบธรรมทางการเมือง หมายถึง การยอมรับโดยทั่วไปในระบบการปกครองหรืออำนาจตามกฎหมาย (authority) ของผู้ปกครองโดยผู้ถูกปกครอง ด้วยเหตุที่อำนาจตามกฎหมายจะเกี่ยวพันโดยตรงกับตำแหน่งของรัฐบาลที่ถูกจัดตั้ง คำว่า “ความชอบธรรม” จึงถูกใช้ในการอธิบายระบบของรัฐบาลเอง ซึ่งคำว่า “รัฐบาล” อาจถูกตีความหมายให้กว้างขวางขึ้นเป็น “อาณาบริเวณอิทธิพล” (sphere of influence) ก็ได้ (Wikipedia encyldia, Retrieved January 28, 2006 from <http://en.wikipedia.org/Legitimacy> (political science)) แนวคิดดังกล่าวนี้อาจประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรทางการเมืองหรือองค์กรที่จำแนกตามประเภทของอำนาจหน้าที่ อาทิ นายจ้างที่จ้างคนงาน ก็จะพิจารณามติของ

ความชอบธรรมในกรอบของระบบเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่น ระบบทุนนิยม เป็นต้น (วิรัตน์ เป็นพงษ์, 2549: น. 9)

คำว่า “ความชอบธรรม” สามารถแปลความหมายได้ทั้งในเชิงอัตวิสัยและวัตถุวิสัย ในอดีตที่ให้ความสำคัญต่อปรัชญาจริยธรรม สิ่งที่เป็นความชอบธรรมจะต้องได้รับการยอมรับในสิ่งนั้น ๆ เสมอ แต่ในระยะหลังต่อมาที่มีการให้ความสำคัญในแง่ของวิทยาศาสตร์ ความหมายของความชอบธรรมมาผูกโยงกับสถาบันทางการเมือง กลายเป็น “สถาบัน คือความชอบธรรม” เมื่อมีการยอมรับกันโดยทั่วไปต่อสิ่งที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสถาบัน ประเด็นของความชอบธรรมจึงเชื่อมโยงกับเรื่องของ “ความยินยอม” (consent) ทั้งที่เป็นการยินยอมโดยชัดแจ้งและที่เป็นการยินยอมโดยปริยาย (วิรัตน์ เป็นพงษ์, 2549: น. 9-10)

ความชอบธรรมถูกพิจารณาว่าเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำหรับการปกครอง ถ้าปราศจากซึ่งความชอบธรรมแม้เพียงแต่เป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม รัฐบาลอาจเผชิญกับปัญหาติดขัดหรือการล่มสลายลงได้ ตามที่ โรเบิร์ต เอ คาล (1963 อ้างถึงใน สมชาย เจริญกิจ, 2554: น. 16) ได้อธิบายถึงความชอบธรรมในเชิงเปรียบเทียบกับอ่างเก็บน้ำว่า ทรานสไดท์ยังสามารถรับน้ำได้ในระดับที่ก่อให้เกิดความมั่นคง แต่ถ้าระดับน้ำนั้นไหลออกจนถึงจุดที่เกินความปลอดภัย อันตรายก็จะเกิดขึ้น เช่นเดียวกับความชอบธรรมที่จะต้องรักษาระดับให้คงมีตลอดเวลา ระบบการปกครองดูเหมือนว่ามีความต้องการการยอมรับจากสัดส่วนประชากรที่มากเพื่อที่จะรักษาอำนาจไว้ แต่ความต้องการเช่นนี้ไม่รวมถึงหลาย ๆ การปกครองที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเสียงส่วนใหญ่ แต่ที่ดำรงอยู่ได้ด้วยการสร้างการยอมรับจากชนชั้นผู้นำกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีอิทธิพลสูงเท่านั้น

ในแง่ของกฎหมาย ความชอบธรรมควรถูกทำให้เกิดความชัดเจน โดยข้อกฎหมาย การกระทำใดบ้างที่ถูกกฎหมายแต่อาจเป็นการไร้ความชอบธรรม (ในกรณีของกฎหมายที่ไม่ใช่กฎหมายศีลธรรม) ในทำนองเดียวกัน การกระทำใดบ้างที่มีความชอบธรรมแต่อาจไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

อาจกล่าวได้ว่า ความชอบธรรมทางการเมืองการปกครอง นับเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของการมีอำนาจในการปกครอง โดยฝ่ายปกครองคิดว่ามีสิทธิที่จะปกครอง และฝ่ายที่ถูกปกครองก็ยอมรับในการถือสิทธิดังกล่าว บางคนจึงพูดว่า การมีอำนาจหน้าที่เป็นเรื่องของการมีอำนาจหรืออิทธิพลอันชอบธรรม บ้างก็ว่าความชอบธรรมในการปกครองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการก่อให้เกิดและดำรงไว้ซึ่งการมีความเชื่อที่ว่า สถาบันทางการเมืองการปกครองต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นมีความเหมาะสมที่สุดแล้วสำหรับสังคมนั้น ๆ

แต่ความชอบธรรมในการปกครองย่อมมีความหมายกว้างขวางกว่านี้ครอบคลุมถึงการมีความเชื่อที่ว่า สถาบัน ระเบียบปฏิบัติ การกระทำ การตัดสินใจ นโยบาย เจ้าหน้าที่ หรือ

ผู้นำต่าง ๆ ของรัฐบาล มีลักษณะของความถูกต้อง มีความเหมาะสมเป็นสิ่งดีและควรได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ ไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีลักษณะอย่างไร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความชอบธรรมในการปกครอง เป็นเรื่องของความเชื่อหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจ การมีอำนาจและการใช้อำนาจในการปกครอง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ การยอมรับหรือการเชื่อฟังในข้ออ้างนั้นของฝ่ายผู้ปกครอง โดยไม่จำกัดอยู่ในการปกครองแบบใด

4.1.4 แหล่งที่มาของความชอบธรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับหลักแห่งความชอบธรรมในการปกครองแบ่งออกได้เป็นหลายแบบด้วยกัน แบบหนึ่ง ได้แก่หลักความชอบธรรมในการปกครองที่อ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่น่าเชื่อถือเป็นพิเศษ เช่น ถือว่าองค์กษัตริย์คือเทพเจ้าที่กลับมาทำหน้าที่ปกครองประชาชน จึงต้องเคารพเชื่อฟังฝ่ายปกครองทั้งในเรื่องการเมืองและในด้านศาสนา ในกรณีเช่นนี้นับได้ว่าความชอบธรรมในการปกครองเป็นเรื่องของอำนาจของฝ่ายปกครอง มากกว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล การไม่มีความเชื่อในเรื่องของความเสมอภาคของบุคคล ทำให้เกิดข้ออ้างต่าง ๆ ว่าใครควรจะเป็นผู้มีสิทธิในการปกครอง แต่ละฝ่ายต่างก็อ้างว่าตนควรเป็นฝ่ายรับมอบให้ทำการปกครองเหล่านั้นนับเป็นปัญหาของแนวคิดในเรื่องความชอบธรรมในการปกครอง (สมชาย เจริญกิจ, 2554: น. 11)

สำหรับหลักแห่งความชอบธรรมในการปกครองแบบที่สอง ขึ้นอยู่กับการมีข้อตกลงร่วมกันว่าจะมีกติกาของการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลจะต้องมีหน้าที่ป้องกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และจะต้องปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม การอยู่ในตำแหน่งของรัฐบาลจึงขึ้นอยู่กับการได้รับความไว้วางใจของสังคม มิใช่เกิดจากการมีอำนาจพิเศษอื่น ๆ โดยถือว่าจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว เป็นการแสดงออกถึงความไว้วางใจได้อย่างหนึ่ง ความชอบธรรมในการปกครองของผู้นำแบบประชาธิปไตยจึงเกิดจากการเลือกตั้งของประชาชน การเลือกตั้งโดยประชาชนจึงได้กลายมาเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งของความชอบธรรมในการปกครอง แต่ที่จะต้องตระหนักก็คือ การเลือกตั้งดังกล่าวนี้จะต้องมีกระบวนการที่ถูกต้องเที่ยงธรรม ปราศจากซึ่งการคดโกงในรูปแบบใด ๆ จึงจะถือว่าการเลือกตั้งนั้นได้สร้างความชอบธรรมให้กับผู้ได้รับการเลือกโดยแท้จริง (สมชาย เจริญกิจ, 2554: น. 11)

สมชาย เจริญกิจ (2554: น. 17) ได้กล่าวว่า แมกซ์ เวเบอร์ นักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้เสนอที่มาของอำนาจอันชอบธรรมในการปกครอง 3 แบบ ได้แก่

1. ความชอบธรรมในอำนาจที่เกิดจากคุณสมบัติพิเศษของผู้นำ (Charismatic authority) ความชอบธรรมประเภทนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติพิเศษของตัวผู้นำที่เหนือจากคนปกติทั่วไปที่ได้รับการยอมรับจากผู้ตาม เช่น ผู้นำเผ่าต่าง ๆ

2. ความชอบธรรมที่เกิดในอำนาจจารีตประเพณี (Traditional authority) ความชอบธรรมประเภทนี้ขึ้นอยู่กับจารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน และประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับต่อจารีตประเพณีดังกล่าว เช่น การปกครองในระบอบกษัตริย์

3. ความชอบธรรมในอำนาจที่เกิดจากความ เป็นเหตุผลหรือกฎหมาย (Rational/legal authority) ความชอบธรรมประเภทนี้ขึ้นอยู่กับ การยอมรับในอำนาจของรัฐบาลที่เกิดจากข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่จัดตั้งขึ้น เช่น ระเบียบปฏิบัติ หลักเกณฑ์ ตัวอย่าง ได้แก่ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นต้น

แม้ว่าที่มาของความชอบธรรมของ เวเบอร์ จะประยุกต์ไปตามการวิวัฒนาการของสังคม แต่เขาก็ยืนยันว่า รัฐบาลทุกระบบการปกครองต่างก็ได้อำนาจในการปกครองแบบใดแบบหนึ่งในสามรูปแบบที่กล่าวนี้ทั้งสิ้น

สำหรับในทางนิติศาสตร์นั้น ความชอบธรรมสามารถที่จะแบ่งแยกได้ตามหลักการบังคับใช้กฎหมาย (Legality) การกระทำหรือความประพฤติที่ถือว่าถูกต้องตามกฎหมายแต่ปราศจากความชอบธรรมนั้นไม่ถือว่าเป็น เชื้อถือศรัทธาแต่อย่างใด ชำร่วยจะเป็นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อก่อสร้าง ความชอบธรรมทางการเมืองให้กับตนเองอีกด้วย

ตามหลักวิชาการสามารถจำแนกประเภทของความชอบธรรมได้ 2 ประเภทด้วยกัน กล่าวคือ

1. ความชอบธรรมทางการเมืองแบบโบราณที่เฝ้าอย่างด้วยการนำคติ ลัทธิความเชื่อทางศาสนา มาผูกโยงสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ตัวผู้ปกครองเองโดยตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น การสถาปนาผู้นำทางอาณาจักรหรือกษัตริย์ในแถบยุโรปเมื่อครั้งอดีต ต้องกระทำโดยประมุขของศาสนจักร (กรณีของศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก สมเด็จพระสันตะปาปาจะทรงเป็นผู้สถาปนา กษัตริย์และบางครั้งพระองค์ก็ทรงเป็นประมุขของอาณาจักรเองด้วย) กษัตริย์ฟาโรห์ของอียิปต์ในอดีตหรือผู้ปกครองในระบอบสมมติเทพของกัมพูชาและสยามในอดีต อย่างไรก็ตาม ภายใต้นี้ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยได้รับความนิยมนามากและทุกภูมิภาคของโลกได้รับผลกระทบทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองแบบโบราณประเพณี เช่นนี้ เหลือน้อยและดูเหมือนว่าไม่ได้รับการยอมรับอย่างจริงจังเท่าใดนัก

2. ความชอบธรรมทางการเมืองที่มาจากพลเมือง ความชอบธรรมการเมืองประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อระบบการปกครองที่สถาปนาขึ้นในสังคมการเมืองหนึ่งทำข้อตกลงหรือ

กำหนดกติกาการปกครองในการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะในระบบเสรีประชาธิปไตยที่มุ่งให้หลักประกันความเป็นอิสระของพลเมืองของรัฐ มีสิทธิ เสรีภาพในรัฐธรรมนูญของรัฐสมัยใหม่ทุกวันนี้จะบัญญัติ สิทธิ เสรีภาพของประชาชนอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่ขึ้นมาทำหน้าที่ปกครอง เพราะจากการที่ให้พลเมืองมีสิทธิ เสรีภาพและมีการเลือกผู้นำผู้ปกครองได้ด้วยตัวเองนั้น ย่อมจะเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้นำที่ได้รับการคัดเลือกมาได้อย่างดีและความชอบธรรมลักษณะนี้หลายประเทศในโลกต่างก็พยายามสร้างให้เกิดขึ้นอยู่

นอกจากนี้แล้วความชอบธรรมทางการเมืองของผู้ใช้อำนาจรัฐ ประกอบด้วยสามส่วนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ (ลิขิต ชีรเวทิน สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2564)

ประการแรก เข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ (acquiring power) ในระบบการเมืองจะมีกฎกติกาของการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ เช่น ในสมัยโบราณกาลนั้นผู้ซึ่งมีความสามารถและแข็งแกร่งที่สุดก็จะกลายเป็นผู้ปกครอง หรือผู้ที่สามารถจะแก้ปัญหาที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ก็จะมีความชอบธรรมเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจได้ จนกระทั่งถึงจุดที่มีประเพณีการสืบเชื้อสาย โอรสของกษัตริย์ก็มีสิทธิที่จะสืบราชสมบัติต่อจากพระบิดาจนกลายเป็นประเพณีการสืบสันตติวงศ์ และในบางกรณีการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจจนกุมสถานการณ์ได้ก็จะกลายเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมที่จะเป็นผู้ครองอำนาจรัฐ ในกรณีของจีนนั้นถือได้ว่าได้รับอาณัติจากสวรรค์ (the mandate of heaven) ในกรณีของไทยนั้นผู้กระทำการยึดราชบัลลังก์ได้สำเร็จก็จะอ้างว่ามีบุญบารมีและมีบุญญาธิการที่จะครองสิริราชสมบัติ จึงมีประเพณีปราบดาภิเษกนอกเหนือจากราชภิเษกทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้คือสิ่งที่แม็กซ์ เวเบอร์ นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันถือว่าเป็น traditional legitimacy แต่มาในยุคระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การลงคะแนนเสียงของประชาชนจึงเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (source of legitimacy) หรือที่เรียกว่า เสียงประชาชน คือเสียงสวรรค์ (vox populi vox dei) ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งก็จะมีความชอบธรรมทางการเมือง ในส่วนนี้แม็กซ์ เวเบอร์ กล่าวว่าเป็นความชอบธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีเหตุผล (legal-rational legitimacy) แต่เมื่อใดที่ทั้งความชอบธรรมทางการเมืองแบบประเพณีไม่ปรากฏหรือความชอบธรรมทางการเมืองแบบกฎหมายและมีเหตุผล ทำงานไม่ได้ผลสังคมก็จะมุ่งหาตัวบุคคลเป็นหลัก โดยประชาชนจะโยยหาตัวบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษที่เรียกว่าบุญญาธิการ (charisma) โดยคนคนนั้นสามารถดึงดูดผู้คนให้มีความนิยมชมชอบและมีความเชื่อว่าจะเป็นผู้มาแก้ปัญหาหากลียุคได้ ผู้นำเช่นนี้เป็นทำนองเดียวกับผีบุญหรือผู้มีบุญตามคติของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเชื่อว่าผู้มีบุญหรือผีบุญจะมาเกิดเพื่อมาแก้ยุคเข็ญของแผ่นดิน และนี่คือที่มาของกบฏผีบุญในยุคต้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ความชอบธรรมในส่วนนี้ คือ charismatic legitimacy

ประการที่สอง ความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองบริหาร (Performance) จะมีความสำคัญยิ่ง ในกรณีที่สังคมมีปัญหาวิกฤตอย่างหนัก ประชาชนต้องการให้มีการแก้ปัญหาโดยเร็ว การให้น้ำหนักความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจตามกติกาหรือตามครรลองนั้นอาจจะลดน้อยลง สิ่งที่ประชาชนต้องการจะเห็นก็คือคนที่มีความรู้ความสามารถมีความกล้าหาญเข้ามาแก้ปัญหา ดังนั้น บุคคลที่เข้ามาสู่ตำแหน่งอำนาจแม้จะไม่มี ความชอบธรรมทางการเมืองเนื่องจากการละเมิดกติกา เช่น เข้ามาโดยใช้กำลังนั้น จะต้องริบสร้าง ความชอบธรรมด้วยผลงานในการแก้ปัญหาและด้วยนโยบายที่จะพัฒนาประเทศเพื่อความผาสุกของประชาชน ความชอบธรรมทางการเมืองจากผลงานจะบดบังการขาดความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจได้ กลับกัน บุคคลที่มีความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจอย่างสมบูรณ์ เช่น มาจากการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น แต่ดำเนินนโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนานั้นมีผลงานที่ไม่น่าพอใจ ก็จะเสียความชอบธรรมในส่วนของผลงานในส่วนนี้สิ่งที่ประชาชนจะทำได้ภายใต้ระบบการเมืองแบบเปิดก็คือ การรอให้มีการเปลี่ยนตัวผู้เข้ามาบริหารประเทศด้วยการเลือกตั้ง

ประการที่สาม พฤติกรรมทางการเมืองและบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี ความชอบธรรมทางการเมืองในส่วนนี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองและการแสดงออกที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งบุคลิกภาพนั้น เป็นส่วนสำคัญนอกเหนือจากความชอบธรรมในส่วนที่หนึ่งคือได้แก่การเข้าสู่ตำแหน่ง และส่วนที่สองได้แก่ผลงาน โดยความชอบธรรมในส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองจะคลายความเข้มข้นลงเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ผู้ดำรงตำแหน่งอำนาจรัฐละเมิดกฎหมาย และกระทำการขัดต่อหลักนิติธรรม การละเมิดกฎหมายนั้นเป็นได้ทั้งในส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือตะแบงตีความกฎหมายเพื่อความสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายในตัวของมันเอง หรือการออกกฎหมายที่มีลักษณะที่ขัดแย้งหรือก้ำกึ่งกับการขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการบริหารประเทศ ความไม่ถูกต้องตามกฎหมายย่อมจะนำไปสู่ความเสียหายความชอบธรรมทางการเมือง

2. ศีลธรรม กรณีที่เกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองโดยตรงก็คือเรื่องอื้อฉาวในการฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งถ้าเป็นการฉ้อที่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจนก็จะขัดแย้งกับข้อ ก) ที่กล่าวมาแล้วด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีก้ำกึ่งในลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อนก็จะนำไปสู่ความสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของผู้ครองอำนาจรัฐที่มีอยู่ในประการที่หนึ่งและสองถูกลดน้ำหนักลงได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับศีลธรรมอีกส่วนหนึ่งก็คือพฤติกรรมส่วนตัว เช่นถ้าผู้นำทางการเมืองมีพฤติกรรมส่วนตัวในเรื่องชู้สาว ซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีต่อสังคมนั้น ๆ เช่น สังคมอังกฤษจะถือเรื่องอื้อฉาวในทางเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องใหญ่ แต่อาจจะไม่ขัดกับค่านิยมสังคมของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ความเสียหายในส่วนนี้ก็อาจมีปัญหารื่องความชอบธรรมได้ และผู้ดำรงตำแหน่งควรระมัดระวัง ตัวอย่างคือกรณีที่พยายามถอดถอนประธานาธิบดีคลินตันที่มีพฤติกรรมไม่ดีกับเลขาส่วนตัว เป็นต้น

3. ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการปฏิบัติมาช้านาน ถ้าถูกละเมิดโดยผู้นำทางการเมืองก็จะกลายเป็นประเด็นปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองขึ้นมาได้ในกรณีประเทศไทยนั้นจะเห็นว่าผู้นำประเทศจะต้องมีส่วนในการส่งเสริมศาสนา ในสมัยโบราณทั้งเจ้าและขุนนางต่างก็มีวัดที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของตน ในปัจจุบันจะมีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และงานการกุศลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบพิธีกรรมของรัฐ รวมทั้งของชุมชน ผู้นำทางการเมืองใดก็ตามที่มองข้ามในส่วนที่เป็นกฎหมาย ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ก็จะมีปัญหาในเรื่องความชอบธรรมได้ ที่สำคัญที่สุดประชาชนในสังคมต่างคาดหวังถึงพฤติกรรมและการแสดงความคิดเห็นของผู้นำว่าควรจะเป็นในรูปใดเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับประเพณีก็จะส่งผลในทางลบ

ดังนั้น ความชอบธรรมทางการเมืองจึงต้องประกอบด้วยสามส่วน นั่นคือ การเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจผลงานในการแก้ปัญหาและการพัฒนา และพฤติกรรมทางการเมืองและบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณี ใครก็ตามที่สามารถมีทั้งสามส่วนนี้ก็จะมีความนิยมชมชอบและเป็นที่ยอมรับ และประชาชนก็จะให้โอกาสในการทำงานเพื่อชาติและแผ่นดินเป็นระยะเวลานาน ประเด็นความชอบธรรมทางการเมืองเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน เพราะมีผลโดยตรงกับการคงอยู่ของผู้กุมอำนาจรัฐ และอาจส่งผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบได้อย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่า ความชอบธรรมทางการเมือง ถูกนำเพื่อค้ำยัน เพิ่มความมั่นคงแก่ผู้มีอำนาจในรัฐในเชิงของการบริหารจัดการองค์กร และกลุ่มคนที่สนับสนุน และไม่สนับสนุนให้หันกลับมายอมรับในสิ่งที่ตนหรือรัฐต้องการมากกว่าเหตุผลในด้านอื่น และทุกครั้งประชาชนก็จะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกล่าวอ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมของรัฐหรือกลุ่มคนของตน

ความชอบธรรม หรือ ความชอบธรรมทางการเมืองข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าหมายถึง มุมมองของคนในสังคมที่มีต่อรัฐ (ประเทศ) ระบอบการปกครองและผู้ปกครอง ซึ่งถ้าเป็นกรณีให้การยอมรับว่ามีความชอบธรรม จะส่งผลให้เพิ่มระดับความมีเสถียรภาพของรัฐระบอบการปกครองและผู้ปกครอง ในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นกรณีไม่ให้การยอมรับว่ามีความชอบธรรม ความมี

เสถียรภาพของรัฐ ระบอบปกครองและผู้ปกครองคงตกลงจนอาจถึงขั้นล่มสลายได้สำหรับ “ตัวชี้วัด ความชอบธรรมทางการเมือง” ตามข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. การให้การยอมรับต่อการปกครอง นั้น ของผู้ถูกปกครอง ซึ่งวัดได้จากระดับ การให้การสนับสนุนจากสาธารณชน (degree of public support) ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การออกมาใช้ สิทธิเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง การให้การสนับสนุนยอมรับ นโยบายของรัฐบาลและสิ่งที่รัฐบาลขอความร่วมมือในบางกรณีและการให้ความเชื่อมั่นในความมี ประสิทธิภาพของระบบยุติธรรม
2. การให้การยอมรับในที่มาของการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครองด้วยการทำตาม กฎเกณฑ์ที่มีอยู่
3. การให้การยอมรับว่าผู้ปกครองใช้อำนาจบริหารอย่างเหมาะสมภายใต้กฎเกณฑ์ กระบวนการ และกฎหมาย
4. การให้การยอมรับว่าผู้ปกครองใช้อำนาจบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ประวัติความเป็นมาของลาวครั้ง

5.1 ความเป็นมาของลาวครั้ง

ลาวครั้ง ที่มาของคำว่า “คั่งหรือคั้ง” มีข้อสันนิษฐาน 3 ประการ คือ ประการแรก สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ภูมั่ง หรือ ภูครั้ง” ซึ่งเป็นชื่อภูเขาที่มีลักษณะคล้ายระฆังอยู่ทาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของหลวงพระบางในประเทศลาวซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของลาวครั้ง ประการที่สอง “คั่งหรือคั้ง” คือ ครั้งที่ใช้ผืนตราและมาออกเสียงว่า “คั่ง” ในภาษาลาวครั้งเพราะ ในภาษานี้ไม่มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ข้อสันนิษฐานประการที่สาม คือ ลาวครั้งนิยมเลี้ยงครั้งและ ใช้ครั้งย้อมผ้า จึงใช้ครั้งเป็นของส่งส่วยให้กับรัฐบาลไทย จึงได้ชื่อว่าลาวคั้งครั้ง (สมทรง นุรักษ์พัฒน์ และคณะ, 2554: น. 102)

กลุ่มคนที่เรียกตนเอง หรือมีผู้อื่นเรียกว่า “ลาวครั้ง” นี้ ไม่อาจสืบให้แน่ชัดได้ว่า เดิมนั้นมีกำเนิดอยู่ในท้องถิ่นใด หรือที่ใด มีกล่าวแต่เพียงในเอกสาร จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 ว่ามี ถิ่นฐานเดิมอยู่เมืองภูครั้ง และว่าอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง แล้วกองทัพไทยกวาดต้อนให้มาอยู่ที่เมือง สุพรรณบุรี และเมืองนครชัยศรี มีเรียกว่าทั้ง ลาวภูครั้ง และ ลาวครั้ง (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: น. 4)

การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของลาวครั้ง หรือ ลาวภูครั้ง คือกลุ่มชาติพันธุ์ใน ตระกูลภาษาไท-กะได กลุ่มชนดังกล่าวมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเมืองภูครั้ง ซึ่งปรากฏหลักฐานเพียงว่า เมืองดังกล่าวตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของกลุ่มแม่น้ำโขง กองทัพไทยเคยยกทัพไปตั้งมั่นชั่วคราวเมื่อทำ

สงครามกับเวียดนามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อกวาดต้อนชาวลาวเมืองกุครั้งเข้ามาก็ได้ส่งไปยังเมืองสุพรรณบุรี และเมืองนครชัยศรี โดยในเอกสารสมัยนั้นเรียกว่า ลาวกุครั้ง และลาวครั้ง (โกมุท สุวรรณภรณ์, 2558: น. 5)

ในปี พ.ศ. 2358 เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ส่งครัวลาวเมืองกุครั้ง มายังกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดฯ ให้ครัวลาวเมืองกุครั้ง ตั้งถิ่นฐานแถบเมืองนครชัยศรีพร้อมกับครัวลาวเมือง พุทราภที่ส่งเข้ามาพร้อมกัน และได้รับพระกรุณาธิคุณพระราชทานอุปการะสำหรับปลูกสร้างบ้านเรือน เช่น ไม้ จากมุงหลังคา และผู้คนไปช่วยปลูกสร้างบ้านเรือนด้วยด้วยเหตุที่กองทัพไทยเข้าไปตั้งมั่น ชั่วคราวเมื่อครั้งทำสงครามกับเวียดนามและเขมรเมืองกุครั้ง จึงน่าจะมีประชากรมากพอสมควรและมีความสำคัญในแง่ประโยชน์ต่อฝ่าย ตรงข้าม ดังนั้นชาวลาวเมืองกุครั้ง จึงถูกกวาดต้อนลงมาหลายครั้ง โดยส่งลงมาพักไว้ที่เมืองพิษณุโลกเพื่อส่งต่อมายังกรุงเทพฯ ปรากฏว่าพวกนี้ได้หนีกลับไปยังเมืองเวียงจันทน์อีก เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงคุมตัวไปยังกรุงเทพฯ ส่วนหนึ่ง เหลือผู้ที่เจ็บป่วยอีกเกือบ 700 คน จึงโปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์เมืองภูเขียว เมืองขอนแก่น เมืองชนบท ช่วยกับเมืองเวียงจันทน์ คุมคนและช้างขึ้นมารับชาวลาวครั้งส่งมายังกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2360 และส่งไปอยู่กับพวกเดิมที่เมืองนครชัยศรี (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: น. 49-50)

ลาว หรือไทย คือชนชาติเดียวกัน มีบรรพบุรุษร่วมกันจึงได้มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด ภาษาเขียนใกล้เคียงกันมาก (โกมุทสุวรรณภรณ์, 2558: น. 5)

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลบ่อกรู เกิดจากเมื่อประมาณ 300 ปีเศษ ได้มีชุมชนกลุ่มหนึ่งได้อพยพจากเวียงจันทน์เมืองลาว ข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ฝั่งเมืองไทย และได้สร้างเมืองสร้างชุมชน ณ ปัจจุบันได้ชื่อทางราชการว่าเป็นจังหวัดเลย ในสมัยนั้นท้องถิ่นเต็มไปด้วยภูเขาและทิวกันดาร กอปรด้วยโรคภัยไข้เจ็บชุกชุม ทำให้มีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งประมาณ 50 คน ได้อพยพจากเมืองเลยมาทางตอนล่าง จนถึงจังหวัดนครปฐมเพื่อหาที่ทำกินแต่ก็อยู่ได้ไม่นานจึงย้ายอีกครั้งไปอยู่ในแถบป่ากาญจนบุรี แต่ในสมัยก่อน โรคไข้ประระบาดมากจึงย้ายถิ่นที่ทำมาหากินอีกครั้ง จนมาถึงที่เนินสูงและได้ตกลงตั้งถิ่นฐานที่จะทำมาหากินในถิ่นนี้นับแต่นั้นเป็นต้นมาจนมีชื่อเรียกว่า บ้านใหญ่ และทางราชการได้ตั้งชื่อว่า บ้านบ่อกรู เพราะมีบ่อน้ำสมัยมอญลึกประมาณ 5 วา กรูด้วยอิฐอยู่ใต้ที่ตั้งบ้านและทางราชการได้ตั้งชื่อว่าบ้านบ่อกรูนับแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงทุกวันนี้ (โกมุท สุวรรณภรณ์, 2558: น. 8)

5.2 ความสัมพันธ์ของชุมชน

ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูมีโครงสร้างครอบครัวลักษณะเป็นแบบครอบครัวขยาย มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติแบบสายเลือดเดียวกัน โดยการสมรสและ โดยการอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน มีความเชื่อในเรื่องขวัญ ผี วิญญาณและคำสอนของพุทธศาสนา ระบบเศรษฐกิจเดิม

เป็นแบบยังชีพ แต่ต่อมาเปลี่ยนแปลงมาสู่การผลิตเพื่อการค้า มีผู้นำตามธรรมชาติ และผู้นำแบบทางการคอยควบคุมดูแลและให้ความช่วยเหลือมีการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการรักษาโรคโดยแพทย์แผนโบราณและแพทย์แผนปัจจุบัน สำหรับวัฒนธรรมของชาวลาวครั้งประกอบด้วยประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนา ชีวิต สังคม และอาชีพ โดยจะเห็นได้จากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรในครัวเรือนและในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ (ที่มา: แผนพัฒนาหมู่บ้านบ่อกรู หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี)

5.3 สภาพพื้นที่

เทศบาลตำบลบ่อกรู มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1,7 และหมู่ 6 บางส่วน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ อ้อย ทำนา และรับจ้างทั่วไป เทศบาลตำบลบ่อกรูส่วนใหญ่สร้างบ้านเรือนอยู่กันหนาแน่น โดยขยายครัวเรือนของลูกหลานที่แต่งงานแล้วให้อยู่ใกล้ ๆ พ่อแม่ เพื่อที่จะได้ดูแลแนะนำในการครองเรือน และเรื่องการประกอบอาชีพซึ่งเป็นอาชีพที่มั่นคงและดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษนั่นก็คือ การทำไร่ ทำนา โดยมีลำน้ำห้วยกระเสียวไหลผ่าน (โกมุท สุวรรณภรณ์, 2560: น. 3) ประกอบกับในปัจจุบันนี้จำนวนประชากรของคนในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น ทำให้การทำเกษตรไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีอาชีพเสริมอย่างอื่นด้วย เช่น การทอผ้า การค้าขาย รับจ้าง โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาในการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอาชีพหลายอย่างเกิดขึ้นเพื่อช่วยให้อาชีพชีวิตมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (สยาม กภาพักดี, 2549 : น. 102-118)

5.4 การเมืองการปกครอง

การปกครองลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูแต่เดิมจะเป็นการปกครองดูแลตนเอง ซึ่งจะผูกพันอยู่กับระบบเครือญาติและการจัดชั้นทางสังคม โดยนับถือผู้อาวุโส ผู้นำที่ชาวลาวครั้งคัดเลือกขึ้นมาทั้งผู้นำตามความเชื่อและผู้นำที่เป็นทางการก็จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นคนดีมีความสามารถ มีความรู้ในขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากชาวบ้านและได้รับการแต่งตั้งมาจากส่วนราชการเป็นผู้คอยควบคุมดูแล แต่คนในชุมชนก็ยังคงมีความสัมพันธ์กันแบบระบบเครือญาติจึงมีความสัมพันธ์ทางสังคม โดยอาศัยจารีตประเพณีของชุมชนเป็นเครื่องควบคุมคนในชุมชน (สยาม กภาพักดี, 2549 : น. 121)

5.5 พิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ

เนื่องจากพิธีกรรมมีความเชื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำไม่ว่าจะเป็นความเชื่อต่อสิ่งใด ฉะนั้นความเชื่อจึงเป็นรากฐานการกระทำ ความเชื่อเรื่องการขึ้นศาลเจ้าพ่อคงไม่ต่างกัน เช่นเดียวกัน ชาวลาวครั้งมีความเชื่อเหมือนกับชุมชน โดยทั่วไปโดยเชื่อว่าภายในสถานที่แห่งนี้ เป็น

ที่อยู่ของวิญญาณของบรรพบุรุษที่คอยให้ความคุ้มครอง และยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่เกี่ยวข้องเรื่องการแข่งขันแย่งแย่งระหว่างโลกวิญญาณและโลกของมนุษย์และวิญญาณที่ดี

สามารถช่วยเหลือมนุษย์ได้โดยผ่านคนทรง การเช่นสรวงศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในชีวิตและการนับถือต่อผีวิญญาณบรรพบุรุษยังเป็นการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมของหมู่บ้านบ่อกรุ แห่งนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านแห่งนี้ยังมีความเชื่อเรื่อง ภูตผีวิญญาณ อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้พระพุทธศาสนาจะเข้ามามีบทบาทต่อสังคมชาวลาวครั้งก็ไม่ทำให้ความเชื่อนี้ลบล้างไป (ธวัช ปุณ โณทก, 2530: น. 390-392) จากความเชื่อดังกล่าวคนในเทศบาลตำบลบ่อกรุได้มีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อนั้นโดยมีความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับวิญญาณของบรรพบุรุษของชาวลาวครั้ง

5.5 ผู้นำพิธี/ผู้ประกอบพิธีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

กวน หรือ คำว่า กวาน มีความหมายว่าเป็นผู้นำ แต่เดิมใช้กับผู้นำชุมชน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาเมื่อสังคมไทยกำหนดตำแหน่งผู้นำสูงสุดของหมู่บ้านอย่างเป็นทางการว่า ผู้ใหญ่บ้าน คำว่า กวาน อันเป็นคำลาวเรียกแต่เดิมมานั้น ได้เสื่อมคลายลง (จิตกวี กระจ่างเมฆ, 2557: น. 189-190)

กวาน หรือ กวน ในชุมชนลาวครั้ง คือผู้นำในการทำประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านาย โดยเฉพาะการเช่นสรวงผีเจ้านาย (จิตกวี กระจ่างเมฆ, 2557: น. 190)

บทบาทและหน้าที่ของกวาน คือเป็นผู้นำในการทำประกอบพิธี ทำหน้าที่ในการติดต่อสื่อสารระหว่างชาวบ้านในชุมชน กับผีเจ้านาย ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ออกกล่าวและให้คำแนะนำในสิ่งที่ต้องทำแก่ชาวบ้านที่มาร่วมพิธี (จิตกวี กระจ่างเมฆ , 2557: น. 191-192)

นอกจากนี้ ยังเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการจัดสำรับสิ่งของ “เครื่องแต่งแก้” คือชุดที่นำไปเพื่อใช้เช่นบูชาแก่นผีเจ้านาย และยังเป็นผู้นำในการบอกกล่าวแก่ผีเจ้านาย (จิตกวี กระจ่างเมฆ, 2557: น. 191-192)

การทำหน้าที่ของกวานจะต้องไม่เรียกร้องข้าวของเงินทองใด ๆ ทั้งสิ้นในการประกอบพิธีไม่มีค่าจ้าง แต่ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม เสียสละเวลา และความรู้เพื่อรับใช้สังคม เป็นกรปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมตามความเชื่อที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา (จิตกวี กระจ่างเมฆ, 2557: น. 191)

การสืบทอดตำแหน่งกวน หรือกวนจ้ำ นั้น จะสืบทอดกันตามสายโลหิตจากพ่อไปสู่ลูก หรือจากพี่ไปสู่น้อง โดยจะมีการสืบทอดตำแหน่งเมื่อ กวนหรือเจ้าจ้ำคนเก่าแก่ชรามาก และไม่สามารถทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมได้ ซึ่งจะดำเนินการในช่วงพิธีกรรมงานเลี้ยงปีผีเจ้านายในขณะที่ชาวบ้านมาพร้อมกัน ก็จะทำการคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะรับตำแหน่งกวนคนต่อไป ซึ่งเจ้านายจะเลือกคนที่มีความรับผิดชอบและเป็นคนที่ชาวบ้านนับถือ ซึ่งบุคคลผู้ที่ได้รับ

เลือกเป็นกวนคนต่อไปจะไม่สามารถปฏิเสธได้ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เจ้านายไม่พอใจและอาจทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่ดี หรืออาจเจ็บป่วยไม่สบายได้ เมื่อเลือกแล้วก็จะกล่าวชื่อของคนที่ได้รับเลือกว่า จะต้องมารับหน้าที่แทนกวนคนเก่าโดยบอกชื่อกวนคนเก่าพร้อมกับตั้งสอนว่าเมื่อเป็นกวนแล้วจะต้องมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และอดทน สำหรับคนที่ได้รับเลือก จะต้องมีการนำขันธ 5 ได้แก่ ดอกไม้ หมาก พลู เทียน รูป 5 ดอก มาไหว้ผีเจ้านาย และบอกว่าจะรับหน้าที่เป็นกวนคนต่อไปโดยจะประพฤติตนให้เหมาะสมอยู่ในศีลธรรมและมีความรับผิดชอบ ส่วนคนเก่าก็จะต้องนำขันธ 5 มาบอกลาแก่ผีเจ้านายเช่นเดียวกัน เมื่อบอกกล่าวแก่เจ้านายแล้ว กวนคนใหม่สามารถรับหน้าที่แทนกวนคนเก่าได้โดยสมบูรณ์ (นารถฤดี วิวัตติกุล, 2542: น. 49-50) การเลือกกวนในสมัยปัจจุบันเทศบาลตำบลบ่อกรุถ้าหากคัดเลือกไม่ได้ จะทำการคัดเลือกโดยให้ชาวบ้านยกมือ คนที่จะทำพิธีเป็นกวนจำเป็นต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม ไม่เห็นแก่ตัวของเงินทอง และมีเวลาให้กับชาวบ้าน (พยนต์ กาทักคิ, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

5.6 ความเชื่อเรื่องผีเจ้านาย

ผีเจ้านาย เป็นผีประเภทดี พื้นฐานของผีเจ้านายมีอยู่ว่า ในชาติก่อนนั้นจะต้องเป็นวีรบุรุษหรือนักรบซึ่งมีกรรมบางอย่างทำให้ไม่อาจไปเกิดหรือเสวยภพภูมิอื่นได้ มักปรากฏตนในรูปแบบวิญญาณที่มาสิงสถิตอยู่ร่างกายมนุษย์ที่เป็นร่างทรง ทำหน้าที่คอยพยากรณ์ให้แก่ชาวบ้าน ในยามที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น ช่วยให้พ้นภาวะที่เลวร้าย คือรักษาโรคต่าง ๆ ช่วยในการตัดหนี้ ช่วยในการเจรจาต่อรอง ช่วยให้ได้งานทำ เป็นต้น ชาวบ้านจึงต้องร้องขอให้ผีเจ้านายช่วยเหลือเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิต ในขณะเดียวกันชาวบ้านจะทำการเช่น ไหว้และนำเครื่องเซ่นมาเลี้ยงผีเจ้านาย เพื่อแสดงความเคารพศรัทธาต่อผีเจ้านาย (ปฎิญา บุญมาเลิศ, 2554: น. 130)

ผีเจ้านายเกิดจากเจ้านายที่ตายไปแล้ว มักเป็นเจ้าหรือนายที่ได้ทำคุณงามความดีมาก่อน เมื่อตายลงแล้วไม่อาจไปสู่ภพภูมิที่สูงขึ้นไป เพราะติดข้องอะไรบางอย่าง เช่น ห่วงลูกหลาน เพราะบาปกรรมพัวพันซับซ้อนยากแก่การทำความเข้าใจ เพราะต้องชดใช้กรรมบางอย่างระหว่างที่ประกอบความดีขณะที่เป็นคน เช่น อาจจะมีคนมากระหว่างทำศึกสงคราม อาจต้องใช้กลอุบายบางอย่างที่ผิดศีลธรรม เป็นต้น (มาลา คำจันทร์, 2550: น. 143)

ผีเจ้านายในความหมายของ ฉลาดชาย รมิตานนท์ กล่าวว่า ผีเจ้านาย คือ ผีที่มาประทับทรงเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาวบ้านชาวเมือง ซึ่งพื้นฐานของผีเจ้านายมีอยู่ว่า ในชาติก่อนนั้นจะต้องเป็นวีรบุรุษหรือนักรบซึ่งมีกรรมบางอย่างทำให้ไม่อาจไปเกิดหรือเสวยภพภูมิอื่นได้ เมื่อมีผู้สร้างศาลให้ก็มาสถิตอยู่ที่ศาลนั้นและจะช่วยเหลือชาวบ้านชาวเมืองโดยการเข้าคนทรงแล้วทำกิจกรรมต่าง ๆ (มาลา คำจันทร์, 2550: น. 149)

เมื่อยังไม่อาจขึ้นสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น วิญญาณของผีเจ้านายจึงต้องประกอบความดีเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนหรือสั่งสมบารมีให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้ไปสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น ผีเจ้านายแสดงตัวตนไม่ได้แต่บรรเทาทุกข์ความเดือดร้อนของลูกหลานได้ (มาลา คำจันทร์, 2550: น. 143)

จากที่กล่าวมาความเชื่อผีเจ้านายของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูก็มีหลักการทางความเชื่อจะเป็นแนวคิดเดียวกันกับคติความเชื่อผีเจ้านายในล้านนาแต่นอกจากนี้ยังมีผู้ช่วยของผีเจ้านายอีกจึงสร้างหอขนาดเล็กเรียงต่อกันอีก 8 หลัง เมื่อถึงเดือน 7 จะมีประเพณีการเลี้ยงผีเจ้านาย โดยทุกคนจะมาร่วมงานเช่นสังเวช โดยจะรวมเงินกันเพื่อนำไปซื้อเครื่องเช่นสังเวช ประกอบด้วย เหล้า น้ำดื่ม อาหารคาวหวาน ไก่ต้ม ไก่เป็น ผลไม้ หมากพลู ยาสูบ เพื่อให้ทุกครัวเรือนได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการเลี้ยงผีเจ้านายเป็นการแสดงถึงความเป็นพวกหมู่เดียวกัน สร้างความศรัทธาก่อนให้เกิดความสามัคคี สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตและเป็นสืบสานความเชื่อลาวครั้งให้ดำรงอยู่ต่อไป มาลา คำจันทร์ (2550: น. 150) กล่าวว่า ผีเจ้านายจะมีความสัมพันธ์กันในระดับชั้นต่าง ๆ มีรูปแบบการจัดองค์กรคล้ายจำลองไปจากการปกครองมหาดไทย

5.7 การผัดผี

เนื่องจากสังคมชาวลาวครั้ง มีความเชื่อเรื่องผี หรือนับถือผีเป็นหลักเดิมของสังคม อันเป็นความเชื่อแบบบรรพกาล (primitive religion) สะท้อนให้เห็นว่า ก่อนที่ชาวลาวครั้งจะนับถือพุทธศาสนา มีการสถาปนาความเชื่อเรื่องผี หรือเป็น “กฎของสังคม” เพื่อนำมากำกับสังคมให้อยู่เป็นปกติสุข ซึ่งการผัดผีของเทศบาลตำบลบ่อกรูมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการผัดผีในล้านนา

การผัดผี คือ พิธีกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดการผัดผีขึ้นในบ้าน เพราะในเรือนนั้นจะมีผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษคอยดูแลลูกหลานอยู่ การผัดผีในกรณีนี้จึงหมายถึง การที่สาวถูกชายหนุ่มที่ยังไม่คิดจะอยู่กินกันด้วยกันจับมือถือแขน ถูกเนื้อต้องตัวทั้งในที่ลับและที่แจ้งโดยเจตนา หรือเมื่อฝ่ายชายขยับเข้าใกล้หญิงสาว สาวจะขยับตัวหนีจนถึงธรณีประตูเรือนนอน ที่สุดจะข้ามไปอยู่ด้านใน ชายจะไม่กล้าล่วงล้ำเข้าไป ถ้าชายใดล่วงละเมิดประตูเข้าไป ถือว่าผัดผี สาวจะต้องบอกพ่อแม่ของตนภายใน 3 วัน ถ้าปิดบังผีจะ โกรธและดลบันดาลให้สัตว์เลี้ยงและพืชพันธุ์ที่มีอยู่ในครอบครัวมีอันเป็นไป หากคนในครอบครัวมีการเจ็บป่วย หญิงสาวจะถูกสมาชิกในครัวเรือน ตำหนิเตือนว่าไม่เคร่งครัดต่อประเพณี เมื่อพ่อแม่ของหญิงสาวรู้ว่ามี การผัดผีเกิดขึ้น จะต้องเจรจากับชายผู้นั้น ทั้งโดยความยินยอมและไม่ยินยอมของหญิงก็ตาม เนื่องจากถือว่ามี การผัดผีขึ้น พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะแจ้งให้พ่อแม่ของฝ่ายชายรับรู้ และฝ่ายชายจะต้องไปเสียผี หรือเลี้ยงผีบรรพบุรุษตามประเพณีทุกกรณี เมื่อเลี้ยงผีแล้ว ถ้าหญิงไม่ชอบชาย ฝ่ายพ่อแม่หญิงสาวจะไม่จัดพิธีแต่งงาน และไม่ยอมพุดคุยกับชายคนนั้นอีกเลย ในกรณีที่ชายไปทำให้ผัดผีขึ้น และฝ่ายหญิงก็ตกลงปลงใจที่จะได้ชายนั้นมาเป็นคู่ครอง ฝ่ายหญิงก็จะบอกให้พ่อแม่ของตนไปสัญญา คือ บอกกล่าวแก่

ผู้ใหญ่ว่าชายว่า ชายไปผัดผิสาวแล้ว ให้ไปเสียผิตามประเพณีและจะได้จัดการแต่งงานกันต่อไป การเสียผิในกรณีนี้เรียกว่า ไล่เอา ส่วนการเสียผิอีกอย่างหนึ่งเรียกว่าไล่บ่อเอา คือการผัดผิแล้วไม่เลือกอยู่กับด้วยกัน อาจเพราะฝ่ายหญิงสืบรู้ว่าชายมีความประพฤติไม่ดี เช่น เป็นคนดื่มเหล้าเล่นการพนัน พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะไม่อนุญาตให้ลูกสาวแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะต้องเสียผิการเสียผิแบบนี้ ต้องเสียเงินมากกว่าการไล่เอา และฝ่ายหญิงจะคืนเงินค่าผิให้ฝ่ายชายไป เรียกการคืนค่าผิว่า ผิคืนแล้วฝ่ายหญิงจะจัดการเลี้ยงผิเรือนเอง เมื่อกรณีนี้เกิดขึ้นข่าวแพร่กระจายอย่างรวดเร็วไปทั่วหมู่บ้าน และขยายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง สร้างความอับอายอย่างยิ่ง หญิงสาวที่ถูกชายผัดผิแล้วไม่เอาเป็นเมียนั้นจะถูกนิทาว่าในง่ายและจะไม่มีชายมาเยี่ยมเยือน บางคนถูกหนุ่มหลอกผัดผิหลายครั้งจนอายุถึงกับต้องย้ายไปอยู่ที่อื่นก็มี ฝ่ายชายจะไปแ้วสาวเรือนไหนก็ไม่มีการต้อนรับและต้องการพูดคุยด้วย (อุดม รุ่งเรืองศรี และศรีเลา เกษพรหม, 2542: น. 2583-2584)

การเสียผิหรือไล่ผิ จะต้องจัดขันดอกไม้รูปเทียน หัวหมุด้ม สุรา ขนม ข้าวต้ม (มัด) และอาจมีไก่ต้ม 4 ตัว อีกตามที่ฝ่ายหญิงจะบอก มีขันหมากไล่หมาก 1 หัว พลุ 1 มัด (หมาก 1 หัว มี 10 ไหม แต่ละไหมมี 36 คำ พลุ 1 มัด มี 5 แหลบ แต่ละแหลบมีจำนวน 20 ใบ รวมเป็น 100 ใบ) และจะมีเงินค่าผิอีกจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มีกำหนดตายตัว แต่จะขึ้นอยู่กับฐานะของผิในตระกูลนั้น ๆ อาจเป็น 6, 12, 24 หรือ 100 หรือพันบาทก็ได้ ไปขอขมาและสังเวยเลี้ยงผิที่หอผิหรือห้องที่ติดไว้กับเสาเบื้องหัวนอนของเรือนฝ่ายหญิง เมื่อบอกกล่าวและวางเครื่องสังเวยแก่ผิไว้เป็นเวลาสมควรแล้วก็นำเอาสุราและอาหารนั้น ไปปูเสื่อเลี้ยงผิกันได้ กรณีที่ไล่เอาคือเสียผิแล้ว มีเจตนาจะอยู่ร่วมครองเรือนกันอย่างจริงจังนั้น เมื่อเสียผิเสร็จแล้ว ชายก็มีสิทธิเช่นเดียวกับสมาชิกในครัวเรือนของหญิงนั้น และเมื่อเสียผิเสร็จแล้วก็มีพิธีการ ไหว้ผิเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย คือ ฝ่ายหญิงจะนำดอกไม้รูปเทียนไปบอกกล่าวให้ผิทางฝ่ายชายทราบ ว่า บัดนี้ ทางฝ่ายหญิงได้มาร่วมเป็นสมาชิกในวงศ์เดียวกับชายแล้ว (อุดม รุ่งเรืองศรี และศรีเลา เกษพรหม, 2542: น. 2584-2586)

จากคติความเชื่อในการผัดผิของลาวครั้งเทศบาลตำบลบ่อกรุดตามความเชื่อต้องมีการเลี้ยงผิเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้าย ความไม่อยู่เย็นเป็นสุขกับบ้านหรือครอบครัวนั้น ๆ จนส่งผลร้ายในครอบครัว

5.8 พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง บริเวณซึ่งกำหนดให้มีบทบาทและหน้าที่เป็นกรณีพิเศษ หากละเมิด ถือเป็นความผิดทางวัฒนธรรม

ในสังคมชาวลาครั้ง มีพื้นที่หลายแห่งที่กำหนดให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคนที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกันพึงละเว้น หรือไม่ฝ่าฝืนกฎข้อห้าม เช่น

ส้วม หมายถึง ห้องนอนของลูกหรือหลานที่เป็นหญิง โดยเฉพาะเมื่อลูกอย่างเข้าสู่วัยสาว พ่อจะกั้นห้องขึ้นมา สำหรับให้ลูกสาวอยู่เป็นกรณีพิเศษ และมีข้อห้ามความเชื่อทางวัฒนธรรมว่าไม่ให้ชายใดล่วงล้ำเข้าสู่ห้องนี้โดยเด็ดขาด ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นพี่ชาย น้องชาย ลูก ปู่ หรือแม้กระทั่งพ่อของหญิงสาวก็ตาม เพื่อเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ทางพรหมจรรย์ของหญิงสาว มิให้มีข้อครหาในทา ยกเว้นแต่ลูกสาวที่แต่งงานแล้วจึงให้สามีสามารถเข้าห้องได้ (ทรงยศ วีระทวีมาศ นกคด ตั้งสกุล และวิละ อาโนลัก, 2552: น. 76)

เปิง หมายถึง ห้องโถงของเรือนชั้นใน เป็นห้องโล่ง ๆ หรืออาจกั้นเป็นห้องพิเศษขึ้นมาในภายหลังก็ได้ ซึ่งเป็นห้องหลักหรือห้องพิเศษที่เจ้าของเรือนที่อาวโสสูงสุดใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอนในเวลากลางคืน อีกทั้งยังเป็นห้องที่มีหิ้งสำหรับเป็นที่เก็บของรักษา หิ้งบูชา และหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน ดังนั้นในห้องนี้ จึงไม่อนุญาตให้บุคคลที่อยู่ต่างบ้าน คนต่างครอบครัวมาพักผ่อนหลับนอน แม้กระทั่งเด็ก ๆ อันเป็นบุตรหลานของบ้านนี้ ก็ไม่อนุญาตให้มาหยอกล้อวิ่งเล่นส่งเสียงดัง โครมครามที่ห้องเปิงนี้โดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืน ถือว่าเป็นผู้มีไม่เคารพผีเรือน และเจ้าของเรือนต้องทำพิธีขอขมาผีเรือน (ทรงยศ วีระทวีมาศ นกคด ตั้งสกุล และวิละ อาโนลัก, 2552: น. 75)

หอเจ้าพ่อ เป็นอาคารขนาดย่อมที่ปลูกสร้างไว้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของวิญญาณผีอารักษ์หมู่บ้านหรือตำบล รวมถึงหอหลังเล็กที่เรียงต่อจากหอเจ้าพ่อซึ่งเป็นหอสมุน ตลอดจนพื้นแผ่นดินและป่าไม้บริเวณรอบ ๆ หอ ถือว่าเป็นสมบัติของเจ้าพ่อที่ใครจะมาอ้างถือเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้ นอกจากนี้ยังห้ามการยิงนก ยิงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าของเขตหอเจ้าพ่อ เพราะถือว่าเป็นสัตว์ของเจ้าพ่อ หากใครจะมายิงหรือทำร้ายสัตว์เหล่านี้ก็จะได้รับภัยพิบัติและเกิดการเจ็บป่วยไม่สบายตามมา (ทรงยศ วีระทวีมาศ นกคด ตั้งสกุล และวิละ อาโนลัก, 2552: น. 52-54)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษาความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งมีความสมบูรณ์และมีความละเอียด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของลาวครั้ง ไว้ดังนี้

จิตกวี กระจ่างเมฆ (2557) ศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมและการสืบทอดการนับถือผีบรรพบุรุษและปัจจัยการปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่อง ผีบรรพบุรุษ ได้แก่ผีเจ้านายและผีเทวดา มีการจัดพิธีกรรมเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถลดบันดาลความสุขให้กับมนุษย์ได้ ประกอบกับได้นำ

พระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและปรับเข้ากับจารีตของชุมชน การดำเนินพิธีกรรมในการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีเป็นบทบาทหนึ่งที่ชุมชนต้องเข้าร่วมเพื่อแสดงความเคารพต่อสิ่งที่ตนนับถือและใช้เป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกัน และความเชื่อผีเจ้านายแสดงถึงการปกป้องดูแลคนในชุมชน ส่วนผีเทวดาจะให้ความสำคัญกับฝ่ายหญิงในการทำหน้าที่ควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามและเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจความเสมอภาคและทัดเทียมเพศชาย โดยใช้ความเชื่อจากอำนาจของผี เป็นศูนย์กลางนอกจากนี้ในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังทำให้ความเชื่อผีกับการประกอบพิธีกรรมเกิดการผสมผสานกันทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามกระบวนการที่เกิดจากบุคคล 3 กลุ่มคือ อันประกอบด้วยกลุ่มคนวัยชรา ที่ยังคงอนุรักษ์ รักษาสืบทอดตามแบบฉบับดั้งเดิมไว้ กลุ่มวัยกลางคน เริ่มที่จะรับเอาความทันสมัย ความเปลี่ยนแปลงเข้ามาผสมผสานเพื่อให้เกิดความสมดุลทางพิธีกรรมอันส่งผลให้พิธีกรรมยังคงมีการสืบทอดต่อไปและเป็นกลุ่มที่สำคัญในการถ่ายทอดส่งต่อไปยังลูกหลานให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามกลุ่มที่สาม กลุ่มวัยรุ่นที่เริ่มเพิกเฉย ไม่สนใจพิธี ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามพิธีกรรมดั้งเดิมอีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีความคิด มีเหตุมีผลเป็นของตนเองไม่หลงเชื่อสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้และดำรงตนตามแนวคิดของตนเองมากขึ้น และในส่วนของ นโยบายของรัฐ ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมการนับถือผีของลาวครั้งในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงด้วย แต่ปัจจัยเหล่านี้ก็มิได้ทำให้ความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษสูญหายไปยังคงมีการสืบทอดและดำรงอยู่ให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นเหมือนระบบเครือญาตินับถือกันเหมือนพี่น้อง เพราะนับถือผีเดียวกัน

วรรณัย พงศาชลากร (2538) ศึกษาเรื่องพิธีเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง: ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ่มทอง อำเภออุ่มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพิธีเศรษฐกิจของชุมชนอันเป็นภาพสะท้อนส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิต เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจ กระบวนการกลายมาเป็นระบบการผลิตแบบการค้า ผลกระทบกลับของการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบวัฒนธรรมของชุมชน ศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตลอดจนเพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพิธีทางเศรษฐกิจการเกษตรว่าระบบการผลิตเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งจะศึกษาเฉพาะการปรับเปลี่ยนพันธพิธีเศรษฐกิจของชุมชนลาวครั้งบ้านโคก ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้มีพัฒนาการและขยายตัวมาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในพิธีเศรษฐกิจ ระบบการผลิตและปัจจัยการผลิตเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้า ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติและประเพณีทำให้การผลิตพิธีเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่

เกิดขึ้นส่งผลต่อรูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมในชุมชนรูปแบบใหม่ จนทำให้รูปแบบของวัฒนธรรมเกิดการผสมผสานจากวัฒนธรรมภายนอกจนวัฒนธรรมในชุมชนบางอย่างเริ่มหายไป ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้งทั้งในด้าน การติดต่อทางวัฒนธรรมการเป็นชุมชนชาวนา การเพิ่มประชากร ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเร่งรัดพัฒนาชนบทการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความทันสมัย การศึกษา สื่อสารมวลชนปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับตัวของคนในชุมชนทั้งในระดับครอบครัว ในระดับชุมชน ทำให้เห็นความแตกต่างทางสังคมและชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจนแต่ด้วยความเป็นเครือญาติและกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ได้หล่อหลอมทำให้ไม่แสดงความแตกต่างมากนักแต่ในขณะที่ชุมชนอื่น ในขณะที่ชุมชนอื่นจะมีความสัมพันธ์ในทางเศรษฐกิจมากกว่าความสัมพันธ์อื่น ๆ

สยาม กาพักดี (2549) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวลาวครั้งบ้านบ่อกรูและบ้านทุ่งกฐิน ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาด้านโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญรวมถึงวัฒนธรรมด้านประเพณีและพิธีกรรมตลอดจนวัฒนธรรมด้านวัตถุและยังศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งวิธีการปรับตัวเพื่อธำรงรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาวลาวครั้งบ้านบ่อกรูและบ้านทุ่งกฐินจะใช้การดำเนินชีวิตเป็นตัวกำหนดแบบแผนของพฤติกรรมของกลุ่มของตนและการกำหนดอัตลักษณ์หรือความโดดเด่น ได้สะท้อนถึงความคิดความเชื่อและพฤติกรรมร่วมของสมาชิกที่สืบทอดต่อกันมาทำให้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเกิดความเข้มแข็งในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการแน่นอนแต่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มมีการแสดงบทบาทและสถานภาพในโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเห็นได้จากการทำพิธีกรรมในส่วนของวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรมของลาวครั้งจะเกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อในเรื่องขวัญ ผีและอำนาจศักดิ์สิทธิ์และคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นเครื่องมือในการสานความสัมพันธ์ของคนในสังคม เนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมซึ่งเห็นได้ชัดจากโครงสร้างบ้านเรือนที่เปลี่ยนจากไม้มาเป็นอิฐ เป็นต้น และความโดดเด่นในอัตลักษณ์ลาวครั้งคือ หัตถกรรมผ้าทอที่เน้นสีแดง และการสืบทอด ยาสมุนไพรพื้นบ้านเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นเพื่อมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในการดำรงชีวิตของกลุ่มได้อย่างมีความสุข

นารถฤดี วิวัตติกุล (2542) ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ร่วมกันของกลุ่มความเชื่อผีเจ้านาย และกลุ่มความเชื่อผีเทวดา กรณีศึกษา: ชาวลาวครั้ง หมู่บ้าน โลก ตำบลอุ่มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความขัดแย้งกันและ

รวมถึงกลไกหรือปัจจัยที่เชื่อมโยงทำให้สมาชิกทั้งสองกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนด้วย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มลาวครั้งบ้านโลก มีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมเป็นแบบเฉพาะในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และมีความเชื่อฝังอยู่ 2 ลักษณะ คือกลุ่มความเชื่อผีเจ้านาย และกลุ่มความเชื่อผีเทวดา แต่ผีทั้ง 2 กลุ่มสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่ขัดแย้งแต่อย่างใด ความเชื่อผีส่งผลต่อการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์และการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่สมาชิกกลุ่มมีการประกอบพิธีกรรมในความเชื่อผีแต่ละกลุ่ม ซึ่งแตกต่างกัน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ มีความรู้สึกสนิทสนมกัน ทำให้มีความร่วมมือและช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้บทบาทในความเชื่อผีเดียวกันมีการจัดแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตนภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์เดียวกัน ทำให้รูปแบบการประกอบพิธีกรรมสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อลดช่องว่างความขัดแย้ง เป็นการสร้างกลไก เพื่อแสดงออกทางสังคม ทั้งในด้าน การใช้น้ำ การแลกเปลี่ยนแรงงาน การเลือกตั้งในระบบการเมืองการปกครองโดยการช่วยเหลือสนับสนุนสมาชิกในกลุ่ม

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาจากภายนอกส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนลาวครั้งเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเริ่มห่างเหินกัน เนื่องจากมีการย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพ มุ่งแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดการละทิ้งครอบครัว ประกอบกับคนในชุมชนได้รับการศึกษาทำให้ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติเสื่อมคลายลง เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อระบบความสัมพันธ์และความขัดแย้งทำให้ความเชื่อผีทั้งสองกลุ่มถูกลดบทบาทลง

กานต์ กานต์พรรณพงษ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยทรงดำพื้นที่บ้านพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อความเชื่อเรื่องผีส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยทรงดำอย่างไร ความเชื่อเรื่องผีดำรงอยู่อย่างไรในระดับความคิด การรับรู้ของคนไทยทรงดำและแสดงออกมาในรูปแบบลักษณะอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเรื่องผีไทยทรงดำเป็นที่มาของเหตุผลรองรับในอำนาจของสังคมทั้งในการนับถือผีความเชื่อเรื่องขวัญ และความเชื่อทางพระพุทธศาสนาส่งผลให้การจัดลำดับโครงสร้างทางสังคม ระบบเครือญาติและระบบครอบครัวให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ซึ่งเห็นได้จากการทำพิธีกรรมและเป็นเครื่องมือในการแสดงให้เห็นถึงอำนาจบารมีของผี เพื่อครอบงำให้คนในชุมชนยอมรับในอำนาจ ทำให้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ต่อการจัดลำดับทางชนชั้นในโครงสร้างทางสังคมและอำนาจ

ภายในครอบครัวตามมา การใช้ความเชื่อในเรื่องผีมารองรับอำนาจอันชอบธรรมของ ชนชั้นที่อยู่สูงกว่าถึงแม้การจัดพิธีกรรมของชนชั้นผีจะแตกต่างกันแต่ก็ไม่มี ความขัดแย้งกันเนื่องจากการสืบทอดต่อกันมาทำให้มองเป็นเรื่องปกติธรรมดาตามประเพณี

เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ความเชื่อในการนับถือผีเสื่อมคลายลง เนื่องจากคนในชุมชนได้รับการศึกษาจึงทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่รับรู้เรื่องของการนับถือผี ทำให้ขาดกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม จากสถาบันครอบครัว ชุมชนและโรงเรียน

ก่อพงษ์ โกมลรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องความชอบธรรมในสังคมการเมืองไทย: กรณีศึกษาเฉพาะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความชอบธรรมในความคิดเห็นของประชาชน โดยเปรียบเทียบคนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กับคนนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และศึกษาความหมายของความชอบธรรมทางการเมืองในทัศนะของประชาชน ซึ่งได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 268 ราย และได้ทำการตั้งสมมติฐานในเรื่องของความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อทัศนคติความชอบธรรมทางการเมือง ผลจากการสำรวจสามารถสรุปได้ว่าความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ไม่สามารถสร้างความแตกต่างในความสัมพันธ์กับประเด็นความชอบธรรม อีกทั้งยังสามารถระบุความหมายของความชอบธรรมทางการเมืองของประชาชนได้ว่า รัฐบาลที่ประชาชนช่วยกันเลือกตั้งมานั้น ต้องปฏิบัติหน้าที่ นโยบายและการบริหารประเทศภายใต้หลักการของระบอบประชาธิปไตย และให้คำนึงถึงผลประโยชน์ประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ข้อเสนอของงานกลุ่มนี้จะส่งผลต่อการสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาปัจจุบัน มีความทันสมัยในข้อมูล สามารถเข้าใจและคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นลำดับต่อไปโดยการนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ ส่งผลต่อการสร้างความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งแก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มชนชั้นผู้นำในสังคม

ทักษ์ เฉลิมเกียรติ (2526 : น. 164-167) ซึ่งใช้แนวคิดทางการเมืองของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในช่วงเวลาต่าง ๆ กันที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองซึ่งในแนวคิดเรื่องการสร้างความชอบธรรมนั้น สามารถสรุปข้ออ้างอยู่ 4 ประการ คือ ความเห็นชอบจากพระมหากษัตริย์เป็นเจตนารมณ์ที่ใกล้เคียงกับ เจตนารมณ์ของประชาชน การสนับสนุนอย่างจริงจังของนักศึกษาและประชาชนที่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ และบุคลิกภาพที่มี ความสามารถพิเศษ

ในทางการเมือง ถึงแม้ว่าการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ได้ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมีอำนาจน้อยลง สถาบันนี้ก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งความชอบธรรม จอมพลสฤษดิ์ เข้าใจสถานการณ์ข้อนี้เป็นอย่างดีทันทีภายหลังกองทัพประหาร จอมพลสฤษดิ์ ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อกราบบังคมทูลในการกระทำครั้งนี้และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้มีพระบรมราชโองการ

โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจอมพลสฤษดิ์ เป็นผู้รักษาพระนครโดยปราศจากความขัดแย้ง ทำให้จอมพลสฤษดิ์ มีสิทธิอันชอบธรรมในสายตาของประชาชนได้ง่ายขึ้น

ที่มาของความชอบธรรมอีกประการหนึ่งที่จอมพลสฤษดิ์ใช้ก็คือการสนับสนุนที่ได้รับจากนักศึกษา ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจและนักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่อย่างจริงจัง แนวความคิดของจอมพลสฤษดิ์ เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนนั้น คิดขึ้นตามแบบไทย ๆ คือ ระบบการเมืองในประเทศไทยจะไม่มีทางมั่นคงได้ด้วยการใช้ทฤษฎีการเป็นตัวแทนแบบต่างประเทศ เพราะประเทศไทยไม่มีบุคคลประเภทที่สามารถจะทำให้แนวความคิดเช่นนั้นดำเนินไปได้ และในการพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมือง จำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงทางสังคมตามที่เป็นอยู่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสรุปได้ว่า ความเชื่อมีอิทธิพลในการเข้ามาเป็นผู้นำชุมชน และความเชื่อทำให้เกิดการยอมรับจนถูกนำมาประพฤติปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรม ซึ่งทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนเกิดความรัก ความสามัคคี จนนำมาสู่การเลือกผู้นำที่จะมาเป็นผู้ปกครอง มีอำนาจในการตัดสินใจในรัฐหรือชุมชนของตนเอง ผ่านการอบรม กลุ่มเมลาของกลุ่ม จนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และไว้วางใจขึ้นเป็นผู้นำโดยอาศัยความเชื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำ ทั้งในด้านการเข้าสู่อำนาจ ผลในด้านการทำงาน การประพฤติปฏิบัติตนในการปกครอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยผู้วิจัยต้องทราบความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อขนบ จารีตทางวัฒนธรรม ทราบความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชน และทราบการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมือง ด้วยการทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำในการทำพิธีกรรม และผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและชาวบ้านทั่วไป

วิธีการที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการทำวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบการพรรณนา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่จะทราบข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำในการทำพิธีกรรม 2) กลุ่มของผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านทั่วไป ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและชาวบ้านทั่วไป โดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้นำในการทำพิธีกรรม จำนวน 2 คน 2) กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านทั่วไป จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์ (เชิงสนทนาและเชิงลึก) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งครอบคลุมประเด็น ความเป็นมาของชุมชน วิถีดั้งเดิม วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อของผีในชุมชนที่ส่งผลให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยใช้ความเชื่อของลาวครั้งเป็นกรอบความคิดในการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจ โดยกระทำผ่านกฎ ข้อห้ามในการปฏิบัติตัว เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมการเมืองท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารทางประวัติศาสตร์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์)

3.2 การสัมภาษณ์เชิงสนทนาและสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณีของลาวครั้ง อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นต้น และการทำพิธีกรรมต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และใช้ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบระหว่างบุคคล จัดลำดับความสำคัญ และคุณลักษณะของข้อมูล

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับแล้วมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดทฤษฎี มาทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และนำไปเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน พร้อมกับแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วนำไปเขียนเป็นรายงาน ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารจะถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงแล้วทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อนำเสนอคำตอบที่ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้ง อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อพิธีกรรมและขนบ จารีตทางวัฒนธรรม ซึ่งจะใช้ในการเชื่อมความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองในการเสริมสร้างบทบาทของผู้นำชุมชน จนนำมาสู่การหาเหตุผลรองรับการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในสังคมการเมืองของชุมชน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับขนบ จารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี

ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรีมีความเชื่อเกี่ยวกับผีมายาวนานตั้งแต่นับถือพระพุทธศาสนา ผีที่สำคัญๆ ของชาวลาวครั้งในตำบลบ่อกรมี 2 ประเภท คือ ผีบรรพบุรุษและผีเทวดา ชาวลาวครั้งยังคงให้ความสำคัญกับผีจนถึงปัจจุบันอย่างไรก็ดี รูปแบบพิธีกรรมและศาสนพิธีของลาวครั้ง มีรูปแบบหลากหลายไม่เหมือนกัน และเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาวลาวครั้งที่ยังคงสืบทอดกันมา

ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนับถือพุทธศาสนาเหมือนเช่นคนไทยในปัจจุบัน ดังนั้น ในสังคมของคนลาวครั้งและคนไทยจึงมองไม่เห็นความแตกต่างทางด้านธรรมเนียมปฏิบัติทางพุทธศาสนาแต่อย่างไร เนื่องจากทั้งคนไทยและคนลาวเชื่อสายลาวครั้งต่างมีรูปแบบกิจกรรมในการปฏิบัติทางศาสนาที่คล้ายกัน เช่น การทำบุญใส่บาตร การสวดมนต์ การฟังธรรมในวันพระ และการเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา ตลอดจนประเพณีปฏิบัตินับตั้งแต่การเกิดจนถึงการตายที่มีพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามในสังคมของชาวลาวครั้งที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี ก็มีความเชื่อเฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อาศัยอยู่ที่ประเทศลาวเมื่อครั้งอดีต ชาวลาวครั้งในบ่อกรมีความเชื่อที่แฝงเกี่ยวกับเรื่องผี ซึ่งเป็นความเชื่ออันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวทุกเชื้อสายเป็นอย่างมาก ความเชื่อแฝงเช่นนี้มีได้เฉพาะอยู่แต่ชาวลาวครั้งเท่านั้น แม้กระทั่งคนไทยก็มีความเชื่อแฝงเช่นกัน

เหมือนกันซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีความเชื่อของลาวครั้งอีกหลากหลายที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับศาสนาจนบางครั้งความเชื่อเหล่านี้ก็ถูกผูกติดผสมผสานและหล่อหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาไปโดยปริยาย ทำให้แบบแผนจารีตทางวิถีชีวิตบางด้านก็แฝงไว้ด้วยความเชื่อเฉพาะกลุ่มด้วยเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์ พระครูโกมุท สุวรรณภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช กล่าวว่า “ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายรวมถึงอาชีพที่นี้ทำเกษตรกรรมเป็นหลักซึ่งทำมานานนับแต่สมัยอดีตด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในการทำนาซึ่งเชื่อกันว่าหากชาวลาวครั้งปฏิบัติแล้วก็จะเกิดความอุดมสมบูรณ์นำพื้นที่นั้น ๆ อาทิ พิธีกรรมบูชาพระแม่ธรณี และพระแม่โพสพ เป็นต้น ทั้งนี้ก่อนการหว่านข้าว ชาวนาจะต้องบอกอธิฐานต่อพระแม่ธรณีโดยจัดวางเครื่องเช่น ไห้วบนพื้นดินบริเวณหัวคันนา และกล่าวแก่แม่ธรณีว่าจะทำนาแล้วและขอให้คนและควายอยู่ดีมีสุขสบาย การคราดไถอย่างให้หักบ่ได้มาแย่งดิน ขอเพียงแค่ทำกิน ทั้งนี้พิธีดังกล่าวนี้ถูกเรียกในภาษาถิ่นว่า “พิธีแฮกนา” นอกจากนี้ยังมีพิธีที่เกี่ยวกับความเชื่ออีกพิธีหนึ่งคือ “พิธีศพ” ซึ่งเมื่อนำศพผู้ตายใส่ลงหีบศพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หากศพเป็นชายก็จะใช้ผ้าขาวม้าของผู้ตาย คลุมทับผ้าขาวบนฝาหีบ แต่ถ้าเป็นศพของผู้หญิงก็จะคลุมหีบด้วยสไบของผู้ตายและจะเผาเครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ ของผู้ตาย เช่น ผ้าขาวม้า โสร่ง ผ้าฟุ้งไหม ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าสไบและเสื่อ ฯลฯ เผาตามไปด้วย” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564) ด้วยเหตุนี้พิธีกรรมดังกล่าวนี้จึงเป็นสาเหตุแห่งความสูญเสียผ้าสมัยโบราณที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดีไปเป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับความเชื่ออย่างแยกกันไม่ออก พิธีกรรมต้องมีความเชื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำไม่ว่าจะเป็นความเชื่อต่อเรื่องใด ๆ ก็ตาม ฉะนั้นความเชื่อจึงเป็นรากฐานสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างยิ่ง แม้จะมีพิธีกรรมบางอย่างจะเลือนหายไปแล้วก็ตาม

จากการสัมภาษณ์ ป้าสตรี ภูม้ง ยังกล่าวอีกว่า “ก่อนทำนา ป้าจะต้องไหว้ผีตาแฮกก่อนทุกครั้ง ครอบครัวของป้าทำกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายายแล้ว เคยมีบางปีที่ลองดีไม่ไหว้ผีตาแฮกก่อนปักดำ ปรากฏว่าปีนั้นได้ข้าวน้อย หลังจากนั้นครอบครัวของป้าจึงสอนลูก ๆ ว่าหากลูก ๆ จะทำนาแล้วต้องไม่ลืมที่จะไหว้ผีตาแฮกประจำที่นา ก่อน บนผืนนาของป้าจะสร้างศาลให้ผีตาแฮกไว้ที่ทางฝั่งทิศตะวันตก ซึ่งไม่ไกลจากเขียงนาของป้า บางครั้งป้าจะมานอนที่เขียงนา เพื่อรอไถ่นก รอใส่ปุ๋ย และช่วงเวลาที่เกี่ยวข้อง ป้าก็จะเอาอาหารจากบ้านมาไหว้ผีตาแฮกประจำที่นาด้วย ครอบครัวของป้าจะไม่ได้ไหว้ผีตาแฮกประจำที่นาด้วย ครอบครัวของป้าจะไม่ได้ไหว้แค่ช่วงดำนา แต่ในช่วงเกี่ยวข้าวป้าก็จะไหว้เหมือนกัน” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

1.1 ความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้ง

ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักเหมือนเช่นคนไทยอีกทั้งยังมีประเพณีปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับชาวพุทธของไทยในเกือบทุกด้าน ธรรมเนียมปฏิบัติที่ยังคงพบเห็นได้ เช่น การใส่บาตร การไปวัดรักษาศีล อุโบสถในวันพระ รวมถึงการไปวัดในโอกาสสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น ทั้งนี้ชาวลาวครั้งในบ่อกรูให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก และยังมีการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ยึดมั่นในศาสนา เพื่อเป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนับจากสมัยบรรพบุรุษอยู่ที่เวียงจันทน์ในประเทศลาว

อย่างไรก็ดี ก่อนหน้าที่พุทธศาสนาจะเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เฉพาะกลุ่มที่สืบต่อกันมายาวนานนับจากสมัยบรรพบุรุษเช่นเดียวกับลาวเชื้อสายอื่น ๆ ชาวลาวครั้งในบ่อกรูก็มีความเชื่อในเรื่องของผีซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อวิถีชีวิตของลาวครั้ง ความเชื่อเรื่องผียังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวลาวครั้งที่อาศัยในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรีเช่นกัน ทั้งนี้ผีในความเชื่อของชาวลาวครั้งมีมากมาย ผีที่สำคัญคือ ผีบรรพบุรุษซึ่งหมายถึง ผีเจ้านายและผีเทวดาที่สามารถให้คุณและให้โทษได้ โดยความเชื่อในเรื่องผีเป็นความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดในสังคมปฐมภูมิของชาวพื้นเมืองในอุษาคเนย์ก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแพร่และมีอิทธิพลในดินแดนละแวกแถบนี้ในารฤทธิวิวัตติกุล (2542) สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องพิสูจน์ว่าสังคมปฐมภูมินั้นจะให้ความเชื่อในเรื่องผีว่าสามารถคลั่งคลุ้มและสร้างความสงบและให้ความปลอดภัยแก่คนในชุมชนได้

ผีบรรพบุรุษเหล่านี้มีส่วนสร้างสายสัมพันธ์ต่อชาวลาวครั้งในชุมชนและพื้นที่รอบข้าง อย่างแน่นอน รวมทั้งชาวลาวครั้งยังใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อมิให้ขัดต่อหลักปฏิบัติที่เคยมีมา เช่น เมื่อมีการเกิด การย้ายถิ่นที่อยู่ การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงานและการตายจะต้องมีการแจ้งให้ผีบรรพบุรุษทราบทุกครั้ง ๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ ความเชื่อที่ฝังรากลึกอย่างเหนียวแน่นคือความเชื่อเรื่องผี โดยชาวลาวครั้งในตำบลบ่อกรูซึ่งมีความเชื่อเรื่องผีอยู่สองชนิดใหญ่ คือ ผีเจ้านาย และผีเทวดา นอกจากเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อเหนือธรรมชาติแล้วนั้น ชาวลาวครั้งยังมีความเชื่อในเรื่องของ “ขวัญ” ในตัวของมนุษย์ด้วย อีกทั้งยังเชื่อในเรื่องของดวงชะตา การสืบดวงชะตา การสะเดาะเคราะห์ การรดน้ำมนต์ พิธีกรรมในการสะเดาะเคราะห์ของชาวลาวครั้งจะมีการนำกระทงใส่เครื่องบวงสรวงไปทิ้งที่บริเวณทางสามแพร่ง พร้อมทั้งนำพระพุทธรูปองค์เล็กไปไว้ที่วัดเพื่ออุทิศให้กับผีเจ้านาย เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าชาวลาวครั้งได้อพยพมาจากเมืองหลวงพระบางในสมัยปลายกรุงธนบุรีเมื่อ พ.ศ. 2321 ตามเส้นทางสายแม่น้ำโขงของลาวเข้าสู่ไทยจากจังหวัดเลยเป็นชุดแรก และมีการอพยพติดต่อกันมาเป็นระลอก ๆ เดิมทางเข้าสู่ไทยจากเลย สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร สุพรรณบุรี และนครปฐม (จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 หอสมุดแห่งชาติ สมุดไทยคำ เว้นดินสอสีขาว เลขที่ 18 ร่างตราเจ้าพระยาจักรีตอบเมืองสุพรรณ จ.ศ. 1222) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าบรรพบุรุษเชื้อสายลาวกลุ่มต่าง ๆ ได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเนื่องจากผลของสงคราม คือเมื่อประเทศไทยชนะสงคราม ได้กวาดต้อนครอบครัวลาวกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาด้วย ในราวปีพุทธศักราช 2321 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกพร้อมทั้งเจ้าพระยาสุรสีห์ ได้ยกทัพจากกรุงธนบุรี ไปตีเมืองลาวตามลำน้ำโขง และเมืองเวียงจันทน์ การศึกครั้งนี้สามารถตีเมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และล้านช้างทั้งหมดจดดินแดนญวนและตั้งเกี้ยวและได้กวาดต้อนครอบครัวลาวตามเมืองต่าง ๆ มายังกรุงธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี อาณาจักรล้านช้างยังแบ่งแยกเป็นสามส่วน คืออาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ และอาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางและจำปาศักดิ์ดำเนินนโยบายผูกพันกับไทย ส่วนอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ผูกพันกับพม่า และญวน ดังนั้นเมื่อไทยมีบทบาทคุ้มครองอาณาจักรล้านช้างทั้งหมด จึงพึงเล็งควบคุมเฉพาะเวียงจันทน์เป็นสำคัญ ในราวปีพุทธศักราช 2334 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หลวงพระบางลอบติดต่อกับพม่า ไทยจึงยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง และได้กวาดต้อนครอบครัวลาวตามหัวเมืองต่าง ๆ มาอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาในราวปีพุทธศักราช 2371 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าอนุวงศ์ เป็นกบฏต่อไทย จึงโปรดให้พระยาสุภาวดีคุมทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ แล้วได้กวาดต้อนผู้คนจากเขตเวียงจันทน์เข้ามาสู่ประเทศไทยอีก บรรดาลาวอพยพเหล่านี้ได้ถูกแบ่งให้ไปอยู่ตามหัวเมืองต่างๆ ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี นครชัยศรี และพนัสนิคม(ชลบุรี) โดยมากเมื่อกล่าวถึงลาวมักเรียกรวมว่า ลาวเวียงจันทน์ (วัลลียา วัชรภรณ์, 2534: น. 10-11) ต่อมาในปัจจุบันเรียกว่า ลาวครั้ง

ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ยังได้นำความคิดในเรื่องพิธีความเชื่อและคติวิทยาในเรื่องพุทธกับผีมาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกันอย่างแนบแน่น นายพนธ์ กาฬภักดิ์ กล่าวว่า “ทั้งนี้ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูเชื่อว่าเมื่อครั้งที่อพยพมานั้น “พ่อแสนหาญ” เป็นผู้ดูแลความทุกข์สุขและความเดือดร้อนของชาวลาวครั้งทุก ๆ คนในชุมชน จนได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำของชาวลาวครั้ง ทั้งนี้เมื่อพ่อแสนหาญได้เสียชีวิตไปแล้วทว่าทุกคนเองยังคงให้ความยำเกรงเหมือนเมื่อครั้งที่พ่อแสนหาญยังมีชีวิตอยู่ ดังนั้น ชาวลาวครั้งบ่อกรูจะมีศาลพ่อแสนหาญประจำหมู่บ้าน เพื่อใช้ติดต่อกับพ่อแสนหาญโดยตรง ชาวลาวครั้งใน

เทศบาลตำบลบ่อกรู มีศาลพ่อเต่าแสนหาญอยู่หนึ่งหลังแต่คนในชุมชนบ่อกรูตั้งชื่อศาลว่า “ศาลเจ้าพ่อดงไม้งาม” การสร้างศาลเจ้าพ่อดงไม้งามก็เพื่อเป็นอนุสรณ์เพื่อรำลึกถึงพ่อแสนหาญของพวกเขา

ภาพที่ 4.1 การจัดงานเลี้ยงปีเจ้าพ่อดงไม้งาม

ตามคำบอกเล่าของชาวบ้านเล่ากันว่า เมื่อถึงกำหนดวันที่จะเลี้ยงปีเจ้าพ่อดงไม้งามนั้น จะได้เห็นเจ้าพ่อดงไม้งามจะขี่ม้าขาวพร้อมบริวารมาดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ฉะนั้น ชาวลาวครั้งในสมัยโบราณจึงเชื่อกันว่าหากวันถึงกำหนดงานเลี้ยงปีแล้วชาวลาวครั้งจะต้องหยุดทำกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น การประกอบอาชีพทุกชนิดโดยไม่ค้าขาย ไม่สีข้าว ไม่จับนกตกปลาไม่ทำนา ทำสวน ฯลฯ อีกทั้งกลางคืนยังห้ามออกนอกจากบริเวณบ้าน เพราะเจ้าพ่อดงไม้งามจะพาทหารออกลาดตระเวนดูแลความสงบสุข ชาวลาวครั้งที่มีศาลทุกที่เชื่อว่าหากออกนอกบ้านกลางคืนอาจจะเกิดอันตรายกับตนเองและครอบครัวได้ ทั้งนี้พิธีกรรมดังกล่าวนี้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนทุกวันนี้ (พระครูโกมุทสุวรรณาภรณ์, 2558, แผ่นพับ) ซึ่งสอดคล้องกับที่นางบุญล้อม กาพักดี กล่าวว่า “สำหรับในวันงานนั้นจะมีข้อห้ามที่ต้องปฏิบัติตามก็คือ จะห้ามไม่ให้ทะเลาะกันในวันนั้น ไม่เช่นนั้นเจ้านายจะโกรธแล้วลงโทษให้เจ็บป่วยได้ นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้มีการทำงานในวันนั้นด้วย” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

1.2 ความเชื่อผีบรรพบุรุษ

พิธีกรรมและความเชื่อของชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการสืบทอดความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก ซึ่งตามความเชื่อผีบรรพบุรุษของชาวลาวครั้งสามารถจำแนกออกเป็นผีเจ้านายและผีเทวดา การนับถือผีทั้งสองประเภทมีอิทธิพลต่อชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

เป็นอย่างมาก เพราะมีอิทธิพลนับตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งผีเหล่านี้มีบทบาทต่อการเข้ามามีส่วนใน พิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวลาวครั้งเป็นอย่างยิ่ง

จากการสัมภาษณ์นางจารุรินทร์ สีวันนา กล่าวว่า “ในปัจจุบันชาวลาวครั้งนับถือพุทธ ศาสนาและนับถือผีเช่นเดียวกับคนไทย โดยชาวลาวครั้งเชื่อว่าผีนั้นมี 2 กลุ่ม คือ ผี “ผีเจ้านาย” และ “ผีเทวดา” ” (สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564) ซึ่งผีดังกล่าวเชื่อกันว่าเป็นผีบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ เมืองภูครั้งของประเทศลาว ในชุมชนลาวครั้งที่อพยพมายังไทย ชาวลาวครั้งได้แยกความเชื่อ ออกเป็น 2 กลุ่มตามความเชื่อผีของครอบครัว กลุ่มแรกคือผีเจ้านายซึ่งก็คือมูลนายที่อพยพเข้ามา อาศัยอยู่ก่อน หรืออาจเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว มูลนายเหล่านี้ถือเป็นนักรบ ผู้สืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกับสมาชิกในชุมชนชาวลาวครั้ง ต่อมาลูกหลานจะอัญเชิญผีเจ้านายมา สถิตในศาลของหมู่บ้านชุมชนลาวครั้งซึ่งเรียกว่า “หอเจ้านาย” ซึ่งตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ทั้งนี้ความเชื่อ “ผีเจ้านาย” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบสังคมของชาวลาวครั้งในตำบล บ่อกรด้วยมีข้อห้ามเรื่อง “ผีดผี” ซึ่งเป็นจารีตที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากเกิดผีดผีขึ้นจะต้องทำพิธี เช่นไหว้ขอขมาผีแล้วแต่จะทำการสิ่งใด นอกจากนี้อาจจะต้องมีการบอกผีเจ้านายในโอกาสต่าง ๆ เช่น การออกไปค้าขาย การทำไร่ ทำนา หรือมีงานประเพณีใด ๆ ก็จะต้องมาบอกกล่าวผีเจ้านาย เพื่อให้ผีเจ้านายได้ช่วยดูแลคุ้มครองดูแลปกป้องรักษาไม่ให้สิ่งไม่ดีเข้ามาใกล้กายและให้พบแต่สิ่ง ที่ดีมีความเจริญ (พระครูโกมุทสุวรรณภรณ์, 2558: น. 15)

ผีเจ้านายเป็นผีที่ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดงหลวง จังหวัด สุพรรณบุรี นับถือกันเป็นอย่างมากนับตั้งแต่ผู้เฒ่าผู้แก่จนถึงคนหนุ่มสาวในปัจจุบัน ชาวลาวครั้ง เชื่อว่าผีเจ้านายจะสิงสถิตอยู่ที่หอหรือศาลซึ่งสร้างเอาไว้ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านประกอบด้วย หอเจ้าพ่อ และหอลูกซึ่งมีลักษณะเป็นศาลครอบครัวย โดยผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อกับผีเจ้านายคือ “กวน” ซึ่งเป็นตำแหน่งเฉพาะในการประกอบศาสนพิธี ข้อสังเกตที่สำคัญคือศาลนั้นมักตั้งอยู่บริเวณ โดยรอบซึ่งมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมหนาแน่น เช่น ต้นไม้ใหญ่ปกคลุม ซึ่งชาวลาวครั้งต่างเชื่อว่าต้นไม้ เหล่านี้เป็นต้นไม้ที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างมากและชาวบ้านไม่กล้าเข้าไปแตะต้อง

ภาพที่ 4.2 การปลูกสร้างศาลเจ้าพ่อดงไม้งาม

นางจรรินทร์ สีวันนา กล่าวว่า “ศาลเจ้าพ่อเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ใหญ่และสูงกว่าศาลลูกบริเวณหลังคาจะมุงกระเบื้องและมีฐานเสาจำนวน 6 ต้น แต่ถ้าเป็นหอลูกจะเป็นศาลหลังเล็ก เป็นศาลไม้สักทรงไทย ทำฐานด้วยปูนคอนกรีตติดลายกนก ลายไทย มีเพียงสามสำหรับใส่ข้าวสุกและไถ่ต้มที่นำมาเช่นสังเวชบูชาเท่านั้น เมื่อชาวบ้านนำไถ่ต้มมาแก้บน ทหารเจ้าพ่อจะฉีกไถ่เป็นชิ้น ๆ จากนั้นกวานจะนำชิ้นไถ่ใส่เอาไว้ในสามซึ่งตั้งอยู่บนหอเจ้าพ่อ และหอลูกตามลำดับ พิธีดังกล่าวนี้เรียกว่า “การแจกจ่ายไถ่” และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีลง กวานจะแจกจ่ายไถ่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมให้กับชาวบ้านที่เข้าร่วมประกอบพิธี นอกจากนี้เหล่าที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีนั้นกวานจะนำใบมะยมจุ่มในเหล้า พร้อมทั้งพรมลงไปในพื้นดิน ซึ่งชาวลาวครั้งเชื่อว่าเจ้าพ่อจะช่วยคุ้มครองคนในชุมชนบ่อกรุให้อยู่เย็นเป็นสุข” (สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

1.3 คติความเชื่อของผีเทวดา

จากการสัมภาษณ์นางสตรี ภูมั่ง ได้กล่าวถึง ผีเทวดา ว่า “ผีเทวดา คือ วิญญาณของเทวดาที่เคยปกปักรักษาบ้านเมืองของพวกเขาตั้งแต่อยู่ที่อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง ทั้งนี้ชาวลาวครั้งจะมีจารีตและพิธีกรรมเพื่อแสดงถึงการเคารพนับถือผีเทวดาด้วยการสร้าง “หิ้งเทวดา” เป็นสิ่งมงคลรักษาพวกเขา ทั้งนี้หิ้งเทวดามีลักษณะเป็นหิ้งไม้ 2 ชั้นบนเล็กกว่าชั้นล่างใช้เป็นที่วางพานทองเหลืองตลอดจนใส่พระคัมภีร์โบราณ 2 เล่มและดาบเหล็กด้ามไม้อีก 1 อัน ส่วนข้างล่างใช้เป็นที่วางเครื่องสักการะ ได้แก่ ดอกไม้ รูปเทียน และส่วนที่ชาวบ้านนำมาทำพิธีแก้บน ดอกไม้ที่นำมาแก้บนจะสามารถนำลงจากหิ้งได้จนกว่าจะถึงงานเลี้ยงปีจึงจะเปลี่ยนได้และต้องนำดอกไม้มาแทน

ผู้ทำพิธีและสื่อสารติดต่อกับผีเทวดา เรียกว่า “คนต้น” ซึ่งเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้และมักจะ สืบทอดตำแหน่งตามสายโลหิตฝ่ายแม่เท่านั้น” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

ป้าสตรี ภูซัง ยังกล่าวต่ออีกว่า “ชาวลาวครั้งในตำบลบ่อกรูที่นับถือผีเทวดานั้นใน ตระกูลหนึ่งจะมีผู้ทำหน้าที่ติดต่อกับผีบรรพบุรุษเพียงหนึ่งคน เรียกว่า “เจ้าต้น” เจ้าต้นนี้เป็นผู้หญิง ซึ่งแต่งงานแล้วและมีอายุมาก โดยเจ้าต้นจะทำหน้าที่จัดของเพื่อเช่นสรวงบูชาผีเทวดา” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564) จากการสังเกต พบว่า การดำรงตำแหน่งของเจ้าต้นในฐานะที่เป็นสตรีเพศของ ชาวลาวครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นบริบททางประวัติศาสตร์ ตำแหน่งนักบวชหรือผู้นำทางจิตวิญญาณ ของชาวลาวครั้งเปิดโอกาสความเท่าเทียมกันในด้านเสรีภาพทางเพศ หากมีครอบครัวชาวลาวครั้ง คนใดมีทายาทเกิดขึ้นใหม่ ผู้ปกครองจะต้องนำเด็กแรกเกิดให้เจ้าต้นทำพิธีเพื่อเข้าเป็นสมาชิกของ กลุ่ม และเพื่อให้ผีบรรพบุรุษคนนั้นรับรู้เพื่อคุ้มครองให้ทารกแรกเกิดอยู่รอด หากเจ้าต้นนั้นเสียชีวิต ลงก็จะมีกรคัดเลือกบุคคลอื่น ๆ มารับหน้าที่แทนโดยมีการนัดหมายให้ทุกคนในโคตรตระกูล มารวมตัวกัน และให้คนทรงทำพิธีเพื่อให้มีคนรับหน้าที่เป็นเจ้าต้นต่อไป แต่ในปัจจุบันความเชื่อใน ผีเทวดาในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีผู้นับถือเหลือน้อย

ตัวอย่างของความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษยังถือเป็นการควบคุมความประพฤติของคน ในสังคมหมู่บ้านชาวลาวครั้งในบ่อกรูเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าคนในชุมชนแห่งนี้ ยังมีความ เชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณอย่างเหนียวแน่น และถึงแม้พุทธศาสนาจะเข้ามามีบทบาทต่อสังคมลาวครั้ง มากเพียงใด แต่ก็ไม่ทำให้ความเชื่อเรื่องนี้ลบเลือนไปจากสังคมได้ อาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อของ สังคมลาวครั้งเป็นการผสมผสานกันระหว่างพุทธกับผีในบางมิติ อาทิ พิธีการแต่งงานของลาวครั้ง จะต้องทำพิธีบูชาผีเทวดา โดยใช้ผ้าขาวม้า 1 ผืน เงิน 4 บาท กล้วย ข้าวสุก ไร่น้ำตาล ข้าวคัมมัดไม้ ใต้ใต้ เทียน ดอกไม้และเหล้าอีก 1 ขวด จากระบบความเชื่อเรื่องผีเจ้านายและผีเทวดาของชาวลาว ครั้งจึงมีข้อห้ามและบทลงโทษ เช่น หญิงชาวลาวครั้งที่ได้เสียก่อนแต่งงานจะต้องทำพิธีเสียผีที่ บ้านของฝ่ายหญิง ซึ่งจะมีการเช่นไหว้ผีเจ้านายโดยการใส่เหล้า 8 ไห ไก่ 8 ตัว และนำไปฆ่าที่ศาล เจ้านายโดยให้เลือดไก่หยดลงบนแท่นบูชาเจ้านาย (จิตกรวิ กระจ่างเมฆ, 2557: น. 181-182)

นายอวยชัย กาพักคี ซึ่งมีตำแหน่งเป็นกวนในปัจจุบัน กล่าวว่า “ผู้นำทางจิตวิญญาณ ในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษของชาวลาวครั้งในตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีอยู่ด้วยกันสองตำแหน่งหลัก โดยผู้มีหน้าที่สำคัญในการปฏิบัติศาสนกิจมีอยู่ สองตำแหน่งด้วยกัน ตำแหน่งแรกคือ กวน ตำแหน่งที่สองคือผู้อาวุโส ในที่นี้จะกล่าวถึงกวนเท่านั้น กวนมีหน้าที่เป็นหัวหน้าประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่ศาลเจ้าพ่อ กวนนั้นมีสถานะเป็น นักบวชตามความเชื่อของผีบรรพบุรุษ รวมทั้งยังเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่สำคัญของชุมชนลาวครั้งใน พื้นที่บ่อกรูด้วย นอกจากนี้กวนยังมีหน้าที่กำหนดวันในการจัดงาน รวมทั้งการจัดพิธีกรรมทาง

ความเชื่อของคนในชุมชนบ่อกรุด้วย จากการสังเกตการสืบทอดตำแหน่งผู้นำนักบวชหรือกวนนั้น จะสืบทอดเฉพาะคนในตระกูลเดียวกันเท่านั้น ซึ่งทำให้ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งผูกขาดอำนาจในเรื่องศาสนพิธี กวนจะทำหน้าที่ดูแลศาลและประกอบพิธี การเก็บน้ให้กับชาวบ้าน การจัดงานประจำปีหรืองานทำบุญหอยซึ่งจะมีคนทรงประกอบพิธีดังกล่าวนี้ แต่สำหรับบ้านบ่อกรุดคนทรงและกวนคือคน ๆ เดียวกัน แต่ในปัจจุบันไม่มีการเข้าทรงแล้ว ซึ่งชาวลาวครั้งในชุมชนบ่อกรุด อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และในหมู่บ้านอื่น ๆ ของชาวลาวครั้งก็จะนับถือเจ้าพ่อด้วยเช่นกัน รวมทั้งกวนซึ่งมีประจำในแต่ละหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ดี กวนในหมู่บ้านหนึ่งจะเข้ามาประกอบศาสนกิจในอีกหมู่บ้านหนึ่งได้เช่นกัน นอกจากนี้กวนซึ่งเป็นนักบวชหลักในการประกอบศาสนกิจของชาวลาวครั้งแล้วยังมีการคัดเลือกตำแหน่งทหารเจ้าพ่อ ซึ่งทหารดังกล่าวมีหน้าที่ในการช่วยเหลือกวน โดยตรงแต่ทว่าไม่สามารถติดต่อกับเจ้าพ่อเหมือนเช่นกวนได้ เมื่อชาวบ้านในชุมชนพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคใดก็ตาม ชาวบ้านมักจะบนบานด้วยเหล้าหนึ่งขวดและไก่อีกหนึ่งตัวแต่หากมีฐานะมากกว่านั้นอาจใช้เครื่องเซ่นที่มากกว่านี้ก็ได้ โดยกวนจะทำหน้าที่สื่อสารกับเจ้าพ่อคงไม่งามโดยตรง” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 4.3 กวนในเทศบาลตำบลบ่อกรุด

นายอวยชัย กาพภักดี ยังกล่าวอีกว่า “ทั้งนี้ในช่วงระหว่างประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อ ทหารเจ้าพ่อเหล่านี้จะช่วยกันจัดเตรียมเครื่องสังเวชนบูชาเจ้าพ่อ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้ช่วยกวนในการประกอบศาสนกิจโดยตรง ทั้งนี้นอกจากตำแหน่งกวนซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีการสืบทอดกันทางสายเลือดแล้วนั้น ตำแหน่งทหารเจ้าพ่อก็มีการสืบทอดทางสายเลือดด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ดี การสืบทอดตำแหน่งดังกล่าวนั้นยังต้องพิจารณาคุณสมบัติของผู้รับตำแหน่งด้วย ทั้งนี้หากมีคนที่ดีหรือเหมาะสม ตำแหน่งดังกล่าวก็อาจเปลี่ยนถ่ายเป็นคนอื่น ๆ ในชุมชนได้ และตำแหน่งที่สองคือ คนตั้น จะทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อสื่อสารกับวิญญาณ โดยตรง คนตั้นจึงทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารระหว่างโลกมนุษย์กับโลกแห่งวิญญาณ” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

นอกจากนี้นายปิ่นทอง กาพภักดี ซึ่งมีหน้าที่เป็นกวนอีกคนกล่าวว่า “ชาวลาวครั้งมีประเพณีเลี้ยงผีประจำปีในราวอาทิตย์ที่ 2 ของเดือน 7 หรือราวเดือนมิถุนายนเป็นประจำของทุกปี โดยจะมีการเลี้ยงผีเจ้านายหลังจากนั้นจึงเป็นการเลี้ยงผีเทวดาตามลำดับ กวนและคนตั้นเป็นผู้กำหนดเวลาในการจัดงานเลี้ยงผีประจำปี นอกจากนี้จะมีการเซ่นไหว้ประจำปีเพื่อเป็นการสำนึกและขอขมาลาโทษในสิ่งที่ได้ทำไว้แล้วนั้น ครอบครัวที่เพิ่งแต่งงานไปนั้นยังถือเอาโอกาสดังกล่าวนี้เป็นการบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้รู้ว่าครอบครัวคนมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ชายชาวลาวครั้งทุกคนมีแบบแผนปฏิบัติสืบทอดกันมาว่าผู้ชายชาวลาวครั้งจะต้องบอกกล่าวผีบรรพบุรุษทุกคน ทั้งนี้ในหมู่บ้านลาวครั้งในชุมชนบ่อกรจะทำการใด ๆ ก็จะต้องแจ้งให้ผีบรรพบุรุษได้รับรู้ทุกครั้ง และเมื่อทำพิธีเลี้ยงผีเสร็จก็จะนำอาหารที่เหลือมาเลี้ยงกันเองในกลุ่มของคนที่มาร่วมพิธีเลี้ยงผี” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

1.4 ศาลเจ้าพ่อดงไม้งามที่ชาวลาวครั้งนับถือ

ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชุมชนชาวนาซึ่งส่วนใหญ่ประกอบการทำงานเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาลาวถิ่นลาวครั้งถึงร้อยละ 90 ขณะที่พื้นที่สภาพอาณาบริเวณส่วนใหญ่ปลูกเป็นบ้าน 2 ชั้น ซึ่งจะมีพื้นที่ใต้ถุนบ้านซึ่งใช้เป็นที่เก็บเครื่องมือในการทำการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในบางครอบครัวอาจวางเตียงไว้นอกบ้านเพื่อเป็นที่นั่งเล่นหรือนอนเล่นขณะที่บางครอบครัวอาจมีไก่ไว้ทอดผ้า ขณะที่บนบ้านเป็นห้องโถงใหญ่และกั้นห้องนอนเพียงห้องเดียว บริเวณบ้านมีคอกวัว หรืออาจมีการเลี้ยงไก่ เป็ด ห่าน เป็นต้น การตั้งบ้านเรือนของชาวลาวครั้งนี้ส่วนใหญ่ญาติพี่น้องจะปลูกบ้านใกล้กัน และจะไม่มีรั้วกั้น อาณาเขต ทำให้สามารถเดินเข้าออกบ้านแต่ละหลังได้อย่างสะดวก

ภาพที่ 4.4 บริเวณศาลเจ้าพ่อดงไม้งาม

ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดบ่อกรุเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรุ ทำให้วัดบ่อกรุกลายเป็นจุดศูนย์รวมของชาวลาวครั้งมานับตั้งแต่อดีต นอกจากทำบุญแบบพุทธศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ชาวลาวครั้งในตำบลบ่อกรวยังนับถือผีบรรพบุรุษทั้งผีเทวดาและผีเจ้านายซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สืบทอดมายาวนานตั้งแต่สมัยอยู่ที่เวียงจันทร์ของประเทศลาว ชาวบ้านในตำบลบ่อกรวยังให้ความสำคัญในการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น โดยมีการสร้างศาลผีบรรพบุรุษไว้ที่มีป่าไม้ปกคลุม ซึ่งจะมีการไหว้เซ่นบวงสรวงผีบรรพบุรุษเป็นประจำทุก ๆ ปี ซึ่งถือว่าเป็นงานวันสำคัญวันหนึ่งที่ชาวบ้านในเทศบาลตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวชจังหวัดสุพรรณบุรี จะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์พยนต์ กาพักดี กล่าวว่า “จากการเล่าสืบต่อกันมาในสมัยก่อนการเลี้ยงผีเจ้าพ่อดงไม้งาม จะมีการจัดเลี้ยงใหญ่ทุก ๆ ปี โดยจัดที่ศาลเจ้าพ่อดงไม้งาม ซึ่งอยู่ที่หมู่ที่ 1 บ้านบ่อกรุ เป็นประจำทุกปี คำว่า “เจ้าพ่อ” หมายถึง เจ้าพ่อแสนหาญซึ่งเป็นเจ้าที่ได้รับสมมติตามตำนานจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่เล่าสืบต่อ ๆ กันมาอดีตสมัยที่ชาวลาวครั้งได้ถูกกวาดต้อนจากลาวถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกคือในปลายกรุงธนบุรีและครั้งที่สองในสมัยปลายรัชกาลพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวลาวครั้งเหล่านี้ได้ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองภูครั้งคนหนึ่งที่มีความกล้าหาญเชี่ยวชาญในการรบเก่งกาจจนหาคนจับได้ยากยิ่ง เป็นแกนนำคนสำคัญของชาวลาวครั้งทั้งหมดและยังได้รับการยกย่องให้เป็น “พ่อแสนหาญ” ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ ทุกคนครบถ้วนทุกคนที่เป็นลาวครั้งเชื่อมั่นในพ่อแสนหาญคนนี้และยังยกย่องให้เป็นสมมติเทพนามว่า “เจ้าพ่อแสนหาญ” ด้วย

รำลึกถึงคุณงามความดี ความกล้าหาญและคอยปกป้องคุ้มครองชาวลาวครั้งด้วยความเสียสละที่ถูกกวาดต้อนมาด้วยดี ดังนั้น ทุกคนจึงเกิดความเชื่อมั่นต่อเจ้าพ่อแสนหาญเป็นอย่างมาก เมื่อพ่อแสนหาญสิ้นชีวิตไปแล้วก็ทำให้ชาวลาวครั้งยังนับถือถึงแม้จะแยกย้ายกันไปอยู่ในถิ่นใดก็ตามชาวลาครั้งก็จะตั้งศาลเจ้าพ่อแสนหาญ ทุกหมู่บ้าน ซึ่งสำหรับในบ้านบ่อกรุนั้นจะเรียกว่าศาลเจ้าพ่อคงไม้้งาม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านชาวลาครั้งจะมีศาลเจ้าพ่อปรากฏอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเอาไว้เป็นขวัญกำลังใจในการบุชกราบไหว้ บนบานศาลกล่าวขอความคุ้มครอง และช่วยเหลือที่ร้องขอ” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

นายปิ่นทอง กาพักดี กวนผู้ทำพิธีกล่าวว่า “ศาลเจ้าพ่อแสนหาญซึ่งชาวบ้านบ่อกรุนเรียกว่าศาลเจ้าพ่อคงไม้้งามเป็นสถานที่เคารพของชาวบ้านในชุมชนมาหลายชั่วอายุคน ที่ประกอบพิธีแบบนี้มายาวนาน ซึ่งตนเองก็ได้รับการถ่ายทอดมาจาก พี่ชายของตนเอง ในการเป็นกวนผู้ประกอบพิธีในเดือน 7 ของทุกปี และที่มีชาวบ้านมาบนบานศาลกล่าว ขอสิ่งที่ดีใจเอาไว้และสมหวัง ตนเองก็จะมาประกอบพิธีบอกกล่าวที่ศาลแห่งนี้ที่ตั้งเป็นแถวรวมแล้วมี 9 ศาล และที่แตกต่างกันจะมีศาลใหญ่อยู่ตรงกลางจำนวน 1 ศาล บริเวณด้านหน้าจะมีรูปปั้นเป็นช้าง ม้า เสือ และบายศรี รูปเทียน อยู่เรื่อยไป ชาวบ้านไม่ว่าจะเดินทางไปหรือมาชาวบ้านจะบิบนแดร์เป็นประจำเพื่อส่งสัญญาณว่าไปมา ลาไหว้ บางรายบนบานศาลกล่าวขอสิ่งที่หวังและสิ่งที่ต้องการก็สมหวังก็จะนำลูกทูลง หนังสือกลางแปลง หมู-ไก่ นำมาเก็บกันเป็นจำนวนมากด้วย” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

นายอวยชัย กาพักดี กล่าวว่า “หอเจ้านายคงไม้้งามยังมีลักษณะพิเศษตรงที่เป็นสิ่งคุ้มครองความประทุติ สิ่งกำกับการกระทำและจิตใจของคนในหมู่บ้านให้ทำแต่ความดี ใครที่ทำไม่ดี ผิดจารีต ผิดวิถี หรือที่เรียกว่า “ผิดผี” ต้องมาสารภาพต่อกวนเพื่อให้กวนบอกกล่าวเจ้าพ่อคงไม้้งามให้พร้อมแก้บนขอขมา ซึ่งกวนจะเป็นคนตัดสินใจว่าต้องขอขมาแก้บนอย่างไร ทุก ๆ ปีที่บ้านบ่อกรุนจะมีการจัดงานเลี้ยงผีขึ้นในช่วงราวเดือน 7 (เดือนมิถุนายน) มีการจัดงานวันเดียว โดยกวนจะเป็นผู้กำหนดวันเวลาที่แน่นอนในช่วงใกล้ก่อนวันงาน” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 4.5 งานเลี้ยงปีศาลเจ้าพ่อคงไม้้งาม

นอกจากนี้ พระครูโกมุทสุวรรณภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ่อกรุอำเภอเดิมบางนางบวช ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ทั้งนี้เมื่อครบปีที่จะต้องบวงสรวงบูชาศาลประจำหมู่บ้านในราวเดือน 7 คน ในชุมชนลาวครั้งจะประกาศให้ชาวบ้านทุกคนทุกคนครอบครัวกำหนดวันเลี้ยงเจ้าพ่อคงไม่งาม ซึ่ง พิธีกรรมในการจัดเลี้ยงเจ้าพ่อคงไม่งามของชาวลาวครั้งนั้นมีความคล้ายคลึงกับพิธีกรรมการบูชา ศาลเทพเจ้าของคนจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันตรงที่คนจีนแม้จะมีการโยกย้ายไป ตั้งถิ่นฐานใดหรือชุมชนเขตใดก็จะมีผู้นำซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสจัดตั้งศาลเทพเจ้าที่พวกตน เคารพนับถือ เช่น ศาลเทพเจ้ากวนอู ศาลเทพเจ้าซาปอกง เป็นต้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ศาลเทพเจ้าก็นั้นก็เพื่อใช้เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของคนจีนที่อยู่ในละแวกชุมชนเดียวกันซึ่งต่อมาได้ กลายมาเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของคนจีน ซึ่งชาวลาวครั้งจะต้องเตรียมตัวก่อนถึงวันเลี้ยงปี” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564) ทั้งนี้วันเลี้ยงปีมีพิธีการดังนี้

1. ก่อนเลี้ยงปีเจ้าพ่อนั้นจะต้องเตรียมความพร้อมของครอบครัวเตรียมโดยเตรียมข้าว อาหารไว้สำหรับทำกินหาข้าวสารเพื่อเตรียมไว้หุงกินและกิจวัตรประจำวันอื่น ๆ ในการดำรงชีวิต
2. ข้อห้ามในวันเลี้ยงปี ทั้งนี้ชาวลาวครั้งเชื่อว่าในวันนั้นและคืนของวันนั้น ห้ามดักน้ำ หรือทำงานประกอบอาชีพ ห้ามค้าข้าวซ้อมมือและอื่น ๆ และห้ามทำกิจกรรมการทำงานทุกอย่าง รวมถึงในตอนกลางคืนก็ห้ามออกนอกบ้าน
3. ข้อปฏิบัติ วันงานเลี้ยงครวเรือนต้องเตรียมข้าวสุก 1 ขัน ไก่ต้ม 1 ตัว น้ำตาลทราย ขนมห่าง ๆ เท่าที่พอหามาได้ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร ทั้งนี้อาหารดังกล่าวจะไปร่วมเลี้ยงงานเจ้าพ่อใน เวลา 7.00 -11.00 น. ที่ศาลเจ้าพ่อโดยพร้อมเพรียงกัน
4. พิธีเลี้ยงเจ้าพ่อนั้นทางเจ้าหน้าที่ศาลเจ้าพ่อซึ่งมี “กวน” เป็นผู้นำปฏิบัติศาสนกิจซึ่ง จะขอความร่วมมือให้ชาวบ้านและให้คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อคงไม่งามเตรียมการตอนเช้าก่อนวัน เลี้ยงปีนับตั้งแต่การจัดสถานที่ การถางหญ้ารก การทำความสะอาดบริเวณศาล การฆ่าหมู จำนวน 1 ตัว ไก่จำนวน 6 ตัว หรืออาจจะมากกว่าก็ได้ ทั้งนี้ต้องดูสมาชิกเข้าร่วมงานเลี้ยงเจ้าพ่อ งบประมาณที่ นำมาจัดเลี้ยงจะเรียกไรมาจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งก่อนวันเลี้ยงปี จะมีกวนเล็กหรือผู้นำของ หมู่บ้านออกเดินออกเรียไรเพื่อบอกบุญบริจาคทำงานเลี้ยงปีพ่อเฒ่าทุกหลังคาเรือนซึ่งชาวลาวครั้งก็ จะร่วมกันบริจาคตามกำลังศรัทธาของตน เช่น ข้าวสาร 1 ขัน จีบหมาก พลุ ยาสูบและเงิน เป็นต้น พวกกวนและผู้นำชุมชนก็จะรวบรวมสิ่งของบริจาคเหล่านี้ เช่น ข้าวสารก็ขายไปบ้างเพื่อเอาเงินมา ซื้อไก่ หมู เครื่องเช่นไหหัวหรือก็ใช้จ่ายในงานต่อไป

พอเช้าวันรุ่งขึ้น ชาวลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวชจังหวัด สุพรรณบุรี จะมีการจัดพิธีอย่างเป็นทางการอย่างพร้อมเพรียงและมีลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติ พิธีกรรมทางความเชื่อดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เอาเครื่องเช่นของศาลเจ้าพ่อของประชาชนเช่นไหว้เจ้าพ่อเวลา 08.00-11.00 น.

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อเช่นไหว้เสร็จ เอาหมู ไก่ ข้าวสุก แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เอาไว้ที่ศาลเพื่อบริการเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 2 เอาไว้เลี้ยงคนมาร่วมงาน โดยให้นั่งล้อมวงกันและนำหมู ไก่ ข้าวสุกแจกให้นั่งกินกัน

ในระหว่างการเช่นสรวงเจ้าพ่อคงไม่งามนั้นจะมีคำศัพท์สำคัญที่ใช้กันในกลุ่มชาวลาวครั้ง โดยเฉพาะคือคำว่า “วิด” คำว่า วิด หมายถึง เช่น ยกตัวอย่าง เช่น หากใครมีความเดือดร้อนหรืออยากได้ในสิ่งของอันต้องประสงค์ เช่น อยากมีบุตรชาย อยากให้ผลผลิตในเทือกสวนไร่นา บรรดาให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ปราศจากความทุกข์ยาก ผู้คนเหล่านี้ก็พากันมาพึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์จากศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม โดยจะต้องทำการวิดคือ เอาเหล้าขาวเทใส่ถ้วยแล้วเอาใบพลูจุ่มลงไปจากนั้นจึงสลัดเหล้าให้กระเด็นเข้าไปในหอเจ้าพ่อแล้วบอกเล่าตามคำที่ผู้ขอพรารณาให้ได้โดยมีผู้ขนั่งพนมมืออยู่ข้างหลัง

ในขณะที่วิดเหล้าขอพรอยู่นั้นต้องบนเจ้าพ่อด้วยว่าถ้าสำเร็จหรือไม่สำเร็จจะต้องมา แกบนตามกำหนดนัดหมายของที่แกบน ซึ่งส่วนใหญ่มักประกอบด้วย เหล้า 1 ไห ไก่ 1 ตัว พร้อม จีบพลูและหมากยาสูบ 1 สำหรับ เหล้าไห่นั้นก็คือเหล้าขาวซึ่งนำมาเทใส่ไหกระเทียมเล็ก ๆ โดยไม่ใช่ตุ่มไหใบใหญ่ อย่งไรก็ดี เหล้าไหที่นำมาเช่นสรวงเจ้าพ่อคงไม่งามพร้อมกับไก่มีศัพท์เฉพาะเรียกว่า “คูบ” ซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะทางของชาวลาวครั้งโดยเฉพาะ

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อบอกกล่าวเจ้าพ่อคงไม่งามเสร็จก็จะนำอาหารมาเลี้ยงคนที่มาร่วมงานและให้สามารถนำกลับไปกินที่บ้านได้ โดยถือว่าเป็นอาหารของเจ้าพ่อที่แบ่งให้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้บริโภครวมทั้งครอบครัว อีกทั้งยังใช้เป็นยารักษาโรคภัยต่าง ๆ โดยให้เจ้าตัวนั้นอธิษฐานให้หายขาดจากโรคนั้น ๆ ได้ ซึ่งในงานจะมีดนตรีบรรเลงอยู่ตลอด ทั้งนี้ดนตรีที่บรรเลงนั้นจะเป็นแคนหรือกลองยาวของชาวลาวครั้งเอง สำหรับในสมัยปัจจุบันเครื่องดนตรีจะเป็นกลองยาว หรือแตรวง

ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งคือทำไมต้องมีข้อห้ามอย่างเคร่งครัดในวันเลี้ยงปีผีเจ้าพ่อ ทั้งนี้ตามคำบอกเล่าผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าใครทำภารกิจดังกล่าวจะไม่เกิดเป็นมงคลกับครอบครัวนั้น ๆ และจะมีเหตุให้เกิดภัยพิบัติอย่างไม่คาดคิดมาก่อนตามคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาทุกคนจึงปฏิบัติตามเพื่อความปลอดภัย ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าคืนก่อนที่จะมีงานเลี้ยงปีประมาณตั้งแต่ 24.00 น. หรือเที่ยงคืนเป็นต้นไป วิญญาณเจ้าพ่อแสนหาญจะพาทหารลูกน้องขึ้นมารอบหมู่บ้านเพื่อตรวจตราความสงบเรียบร้อยของบ้าน ห้ามประชาชนออกนอกบ้านในคืนนั้น เพราะจะประสบ

ความวิบัติได้ ทั้งนี้ในอดีตชาวลาเวครั้งที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ค่าย ขุนหาญและลูกน้องคนสนิทจะออกลาดตระเวนรอบค่ายเพื่อดูแลความทุกข์สุขและคุ้มครองให้บรรดาชาวลาเวครั้งที่อพยพให้เกิดขวัญกำลังใจที่ดีต่อชาวลาเวครั้งที่ต้องตระก่่าลำบากมาด้วยกัน ดังนั้น ขุนหาญจึงเสมือนเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจให้ชาวลาเวครั้งที่

แต่ปัจจุบันสิ่งที่กล่าวมาบางอย่างก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเช่นกัน เช่น คินก่อนเลี้ยงปีห้ามออกนอกบ้านแต่ทว่า ปัจจุบันก็ไม่ได้เคร่งครัดแต่อย่างไรมากแล้ว ซึ่งหากมีกิจจำเป็นก็อาจออกจากบ้านได้ หรือบางคนแก่นจากผลสำเร็จที่มาขอให้ขายที่ได้หรือขอห่วยได้ก็จะแก้บนด้วย เอาภาพยนต์มาฉาย ลิเก หมอลำอีกทีก็กรีกโครมทั้งวัน นอกจากนี้วัยรุ่นชาวลาเวครึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยเชื่อว่าเจ้าพ่อแสนหาญจะขี่ม้าในช่วงเที่ยงคืน บางคนถึงขนาดตั้งกล้อและจับกลุ่มเพื่อดูว่าเจ้าพ่อแสนหาญจะมาพร้อมบริวารตรวจดูรอบหมู่บ้านจริงหรือไม่ เหตุการณ์เหล่านี้บางกรณีบางอย่างก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ประเพณีจารีตแบบเดิมก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยโลกาภิวัตน์ แต่ก็ยังคงมีเค้าโครงเดิมอยู่บ้างเช่นกัน

ความเชื่อเรื่องผีเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจเหนือธรรมชาติที่ลาเวครั้งที่ให้ความสำคัญมาก เพราะผีผูกพันอยู่กับการดำเนินชีวิต พอแรกเกิดชีวิตก็ผูกพันกับผีทันที คือมีพิธีการสู่ขวัญเด็กแรกเกิด เพื่อให้ผีที่เชื่อว่าเป็นผีร้ายไม่ให้มาทำลายชีวิตที่จะเติบโตต่อไปในวันข้างหน้า และให้ผีที่ดีมากคุ้มครองปกป้องรักษาให้เป็นคนดีมีความเจริญ มีวิถีทางในการดำเนินชีวิตที่ดีในภายภาคหน้า เมื่อเจริญวัยขึ้นการดำเนินชีวิตตามกฎ ข้อห้ามที่ผู้อาวุโสสอน อันเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของลาเวครั้งที่อดีต ความเชื่อเรื่องผีก็เข้าไปมีบทบาทอยู่มากในหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเมื่อถึงวัยอันควรที่จะมีชีวิตคู่เข้าสู่พิธีแต่งงาน พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็จะดูว่าชายที่จะมาเป็นลูกเขยมีความประพฤติเป็นอย่างไร ประพฤติตัวผิดศีลหรือไม่ เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงพิจารณาเป็นที่พอใจแล้วก็จะจัดให้มีพิธีแต่งงาน ในพิธีแต่งงานนั้นช่วงหนึ่งจะมีพิธีบอกกล่าวผีบรรพบุรุษให้ทราบว่าจะมาช่วยกันจะใช้ชีวิตร่วมกัน ขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผีปู่ตาช่วยมารับรู้ มาปกป้องรักษาให้ชีวิตคู่ของคนทั้งสองมีการครองเรือนที่มีแต่ความสุข อย่าให้ความทุกข์มากล้ำกราย

ความเชื่อเรื่องผียังเข้ามาเกี่ยวข้องกับวาระสุดท้ายของชีวิต เมื่อมีคนตายจะมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการส่งวิญญาณของผู้ที่จากไปให้ไปสู่ภพที่มีแต่ความสงบสุข ดินแดนที่ลาเวครั้งที่เชื่อว่ามีความสุขก็คือสวรรค์ จากความเชื่อที่ว่าถ้าได้ทำบุญให้ผู้ตายแล้ว ผู้ตายจะไปมีความสุขอยู่บนสวรรค์น่าจะส่งผลมายังญาติพี่น้องที่อยู่ข้างหลัง คือช่วยให้คลายทุกข์โศกจากการจากไปของญาติที่เสียชีวิต ถึงแม้เขาจะจากไปแต่ก็ไปพบกับความสุขอยู่บนสวรรค์ ซึ่งเป็นดินแดนที่มีแต่ความสุขสงบ สบาย แม้ผู้ตายจะตายไปนานแล้วก็ตาม ลาเวครั้งที่ยังมีความเชื่ออาทรต่อผู้ตาย คือยังมีพิธีกรรม

ในเดือนสิบ การทำบุญสารทลาว เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ให้ยังคงได้รับความสุขอยู่บนสวรรค์ โดยเชื่อว่าผีผู้ตายสามารถที่จะรับเอาส่วนบุญนี้ได้

ความเชื่อเรื่องผีเกี่ยวข้องกับอีกหลายสิ่งหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น ป่า เขา ไร่ นา และ หมู่บ้าน เมื่อมีเหตุการณ์ที่ผิดปกติเกิดขึ้น เป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าก็จะมีการบนบานขอมาต่อ กูศผีวิญญาณ เพื่อเป็นการเรียกขวัญและกำลังใจของตนกลับคืนมา เปรียบเสมือนผีคืออำนาจเหนือธรรมชาติ ลาวครั้งมีจิตสำนึกอยู่เสมอว่าธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็น ป่า เขา มีภูตผีวิญญาณสิงสถิตอยู่ ซึ่งมองไม่เห็นแต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึกลึกที่มีอยู่ในทักษะเช่นนี้เป็นการเอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้มีความสุขในสังคม ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ความเชื่อเรื่องผีในสังคมลาวครั้งคล้ายกับกฎหมายในปัจจุบัน จึงยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นบรรทัดฐานแห่งการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

ดังนั้น เมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อขนบ จารีตทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรมตามความเชื่อผีเป็นวัฒนธรรมที่เสริมสร้างความผูกพัน ความเป็นพวกเดียวกัน ประพฤติปฏิบัติหรือกระทำในสิ่งที่เป็นแบบแผนเดียวกัน ทำให้คนในชุมชนรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกันและยังมีบทบาทของผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการคือกวนที่จะสามารถแนะนำ ชี้แนะให้กับคนในชุมชนเพื่อขจัดปัดเป่าความทุกข์ ความสุขของคนในชุมชนให้สามารถมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นได้ และยังมีบทบาทต่อการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและในการทำงาน ช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวล ความทุกข์จากปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทำให้จิตใจสบายมีกำลังใจดี เพราะมีความคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งดี ๆ จากการทำตามประเพณี และพิธีกรรม จึงสะท้อนให้เห็นในการสร้างความสามัคคี ในการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการสร้างมิตรไมตรีต่อกันในชุมชนลาวครั้งนับถือกันเหมือนเครือญาติและเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

สรุปได้ว่า ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีความเชื่อเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อสำคัญของลาวครั้ง ความเชื่อเรื่องผีนี้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของลาวครั้งนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย รวมถึงการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานที่มีมายาวนานนับแต่สมัยอดีตด้วย ทั้งนี้ผีในความเชื่อของลาวครั้งมีมากมายซึ่งผีที่สำคัญที่เป็นที่นับถือของลาวครั้งมีสองประเภท คือ ผีเจ้านาย และผีเทวดา ซึ่งหมายถึงผีบรรพบุรุษที่สามารถให้คุณและโทษได้ นอกจากเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อที่เหนือธรรมชาติแล้วนั้น ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรูยังเชื่อว่าเมื่อครั้งตอนอพยพพามามีเจ้าพ่อแสนหาญเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและดูแลความเดือดร้อนของลาวครั้งทุกคน จนกระทั่งพ่อแสนหาญได้เสียชีวิตไปแล้ว ทุกคนก็ยังคงให้ความยำเกรงเหมือนเมื่อครั้งที่พ่อแสนหาญยังมีชีวิตอยู่ ด้วยเหตุนี้พ่อแสนหาญจึงเป็นผีบรรพบุรุษที่ได้รับ

การเกิดทุนจากลาวครั้งทุกคนในท้องถิ่น ดังนั้น ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ก็ยังมีศาลเจ้าพ่อแสนหาญ ซึ่งชาวลาวครั้งบ้านบ่อกรเรียกว่า ศาลเจ้าพ่อคงไม้้งาม เป็นศูนย์รวมใจของชาวลาวครั้ง โดยมีกวนเป็นผู้ติดต่อประสานงานในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ กล่าวได้ว่า ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีศาลเจ้าพ่อคงไม้้งามที่เชื่อกันว่าการสร้างศาลก็เพื่อเป็นอนุสรณ์ เพื่อเป็นการรำลึกถึงพ่อแสนหาญของพวกตนและบริวารของเจ้าพ่อแสนหาญที่ลาวครั้งจะต้องจัดงานให้ศาลเจ้าพ่อคงไม้้งามในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสักการะศิบรรพบุรุษของลาวครั้ง และผู้วิจัยขอเสนอมุมมองทางเลือกที่สามารถช่วยให้เราเข้าใจการปรับตัวทางวัฒนธรรมในระดับพื้นฐานบางประการ ซึ่งเป็นฐานค้ำจุนของสังคมการเมืองแห่งบ้านบ่อกร ในบ้านบ่อกร ศาลเจ้าพ่อคงไม้้งามที่ปรากฏอยู่ในบริเวณหมู่บ้านที่มีผีเจ้านายนั้นเป็นความพยายามที่จะดึงอำนาจจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ที่เป็นส่วนตัวและปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นมากขึ้น โดยใช้ผีเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญระหว่างอำนาจผีในตระกูลของบ้านกับอำนาจแบบเจ้านายของผีเจ้าขุนมูลนายเหนือธรรมชาติ ผีจะถูกนำมาเชื่อมโยงเอาข้อกังวลที่เป็นส่วนตัวอย่างยิ่งเกี่ยวกับศีลธรรม สุขภาพ และความเจริญรุ่งเรือง เข้ากับการอ้างสิทธิในการเป็นเจ้านายและการปกครองดินแดนซึ่งเป็นเรื่องส่วนรวมอย่างมาก การเน้นความสำคัญของกระบวนการปรับเปลี่ยนอำนาจจากภายนอกให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและครอบครัวนี้ จะเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อมีการเซ่นไหว้ผีประจำปีของหมู่บ้านหรือที่เรียกกันว่า พลังของผีเจ้านายนั้นมีขอบเขตจำกัด และพลังที่มีขอบเขตอำนาจกว้างไกลมากกว่าจะต้องถูกดึงเข้ามา ในบริเวณชุมชนแห่งนี้ของสังคมการเมืองในหมู่บ้านบ่อกร จุดมุ่งหมายก็คือการดึงเจ้าขุนมูลนายจากภายนอกเข้าสู่ความใกล้ชิดสนิทสนมของชีวิตภายในบ้าน

2. ความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดิบบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ในชุมชนลาวครั้งบ้านบ่อกรจะมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นแบบครอบครัวขยาย คนในครอบครัวจะให้ความเคารพผู้อาวุโสในครอบครัว จึงทำให้อำนาจการตัดสินใจจึงเป็นของผู้อาวุโสสูงสุดในครอบครัว นอกจากครอบครัวแล้วความสัมพันธ์ของชุมชนก็จะมีลักษณะที่เคารพผู้อาวุโสของชุมชนเช่นกัน คนในชุมชนถูกสอนให้นับถือกันเหมือนที่พี่ ป้า น้ำ อา สร้างความเป็นกันเอง และเป็นการสร้างความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน แต่เมื่อคนในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น ย่อมส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันทั้งในด้านการปฏิบัติตน ทั้งในเรื่องการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี จึงทำให้ชุมชนต้องมีผู้นำไว้คอยจัดการในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนก็ต้องให้ผู้นำชุมชนดูแลทั้งสิ้นซึ่งใน

เทศบาลตำบลบ่อกรจะมีผู้นำอยู่ 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรีตำบล เป็นต้น และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้อาวุโสที่ชาวบ้านนับถือ กวนหมอยาสมุนไพร เป็นต้น เป็นผู้คอยควบคุมดูแลคนในชุมชนให้ประพฤติ ปฏิบัติอยู่ในระเบียบที่ชุมชนกำหนด ซึ่งชุมชนได้จัดวางระเบียบและข้อห้ามต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติตามโดยความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งมีอิทธิพลในสังคมการเมืองของชุมชน 2 ด้าน คือ

2.1 ด้านการเมืองการปกครอง

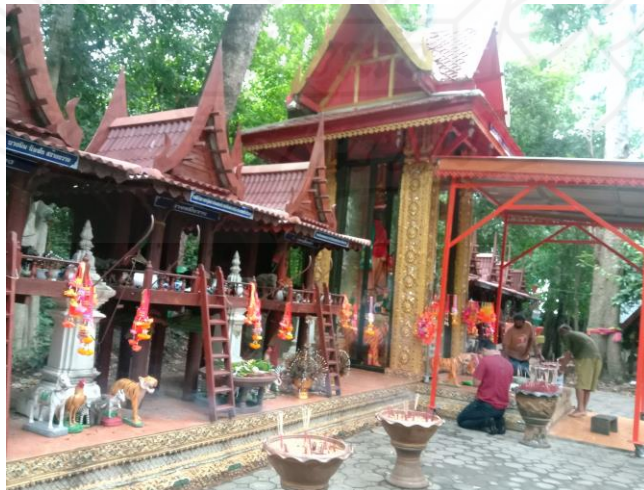
นอกจากความเชื่อในการนับถือผีของลาวครั้งยังดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาแล้วยังส่งผลในด้านการเมืองการปกครอง ดังนี้

2.1.1 การใช้สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน

หากชาวบ้านจากชุมชนใกล้เคียงจะเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสมบัติของหมู่บ้าน เช่น การนำวัวเข้ามาเลี้ยงในหมู่บ้านและใช้แหล่งน้ำของหมู่บ้านเพื่อให้วัวกิน จะต้องทำพิธีบอกกล่าวแก่ผีเจ้านายให้ทราบ เพื่อขออนุญาต มิฉะนั้นจะเกิดเหตุร้ายต่างๆ กับวัวหรือแม้แต่กับคนในบ้าน

การใช้ทรัพยากรของหมู่บ้านนั้น อาจรวมไปถึงการที่ทางราชการเข้าไปตัดถนนขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ ตัดต้นไม้ และก่อสร้างอาคารที่ทำการต่างๆ ก็ต้องมีการบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบเช่นกัน ดังเช่น

กรณีของป่าบุญล้อม ภาพก๊กดี ที่กล่าวว่า “ การนำวัว เข้ามาเลี้ยงในหมู่บ้าน จะต้องทำพิธีเพื่อบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบ มิฉะนั้นอาจจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีกับเจ้าของวัวได้” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 4.6 การบนบานเพื่อบอกกล่าวผีเจ้านาย

กรณีของนายสนัม กาพภักดี ที่กล่าวว่า “เคยมีชาวบ้านต่างพื้นที่นำควายมาเลี้ยงในหมู่บ้านแต่ไม่รู้ว่าจะต้องบอกกล่าวผีเจ้านาย พอตกตอนเย็นเจ้าของก็ไล่ควายไปเข้าคอก แล้วเจ้าของเกิดไม่สบายปวดท้องขึ้นมาโดยไม่ทราบสาเหตุ กินยาอะไรก็ไม่หาย เลยไปหาหมอหักไม้เพื่อทำนายแล้วเขาก็บอกว่าไปล้วงกินผีเจ้านาย เจ้าของควายจึงต้องมาบอกกล่าวและขอขมาต่อผีเจ้านาย หลังจากนั้นอาการป่วยก็หาย” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

กรณีของนายไสว สิวันนา กล่าวว่า “การที่ทางอบต. จะเข้าไปพัฒนาอะไรในหมู่บ้านจะต้องบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบด้วยเช่นกัน ก่อนดำเนินการก็จะมีการไปจุดธูปเพื่อบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโครงการทำถนน ขุดลอกคลอง หรือมีการก่อสร้างสถานที่สาธารณะของหมู่บ้านก็ตาม”(สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2564)

จะเห็นได้ว่า การใช้สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้นำก่อน เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อมีการบอกกล่าวแล้ว จะสามารถเข้ามาใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งสาธารณประโยชน์ของชุมชนได้ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ จนคนในชุมชนยึดถือเป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบของชุมชนในการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำ

การคัดเลือกทหาร

เมื่อถึงเดือนที่มีการเกณฑ์ทหาร เด็กในชุมชนที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปจะต้องเข้ารับการตรวจคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการทหารเพื่อรับใช้ชาติ ตอนเช้าก่อนไปทำการคัดเลือกคนในครอบครัวก็จะทำการบนบานเพื่อบอกกล่าวให้ผีเจ้านายขอให้ลูกชายของตนไม่ต้องถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหาร เพราะเกรงว่าลูกชายจะต้องได้รับความลำบากจากการฝึกทหาร หากโชคดี ลูกชายไม่ถูกเกณฑ์ทหาร ครอบครัวก็จะทำการแก้บน โดยนำของที่บอกไว้มาแก้บน เพื่อขอขมาผีเจ้านายที่ช่วยเหลือมิให้ลูกชายของตนต้องถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหาร ดังเช่น

กรณีของนายสนัม กาพภักดี ที่กล่าวว่า “เมื่อมีการคัดเลือกทหารก็จะพาลูกชายไปไหว้ศาลเจ้าพ่อคงไม่งามเพื่อขอให้ผีเจ้านายช่วยคุ้มครองลูกชายไม่ให้ถูกเกณฑ์ทหาร ถ้าไม่ถูกเกณฑ์ก็จะให้เหล้า 1 ขวด ไก่ 1 ตัว แต่เมื่อมีการคัดเลือกแล้ว ลูกชายก็ไม่ถูกเกณฑ์ทหารเหมือนอย่างที่ขอไว้ จึงนำของไปแก้บนตามที่ได้บอกกล่าวไว้” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 4.7 การแก้บนที่ศาลเจ้าพ่อคงไม่งาม

นายอวยชัย กาพภักดี กล่าวว่า “ในพื้นที่ตำบลบ่อกรูจะมีผู้มาบอกกล่าวผีเจ้านายมาก มีทั้งบนในเรื่องของการคัดเลือกทหาร เรื่องการทำมาหากิน และบนในห้างงานที่กระทำอยู่สำเร็จจุล่งไปได้ก็จะนำสิ่งของที่ตนเองได้บอกไว้มาแก้บน เพื่อเป็นการตอบแทนผีเจ้านายที่ช่วยคลบันดาลให้เป็นไปตามที่ขอ” (สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2564)

จะเห็นได้ว่า การคัดเลือกทหารก็เป็นการเข้าไปรับใช้ประเทศ แต่หากคนในชุมชนไม่ต้องการให้ลูกหลานของตนต้องลำบาก จึงใช้การบอกกล่าวผีเจ้านายเพื่อเป็นที่พึ่งให้ช่วยคลบันดาลให้บุตรหลานไม่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร เมื่อมีการบอกกล่าวแล้วคนหนึ่งแล้วได้ตามที่ขอ คนในชุมชนก็จะทำตามเพราะหวังจะประสบความสำเร็จเหมือนคนก่อน ๆ มา จึงเกิดความไว้วางใจต่อผู้มีอำนาจสูงสุดถึงแม้จะเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติก็ตาม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทั้งในแง่ของพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

การเลือกตั้ง

ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะในระดับท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ่อกรูเท่านั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการในการทำหน้าที่ผู้นำหรือผู้ปกครองดูแลพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนเข้ามาทำหน้าที่สรรหาตัวแทนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นกระบวนการที่สะท้อนความต้องการของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกผู้ที่มีความเหมาะสม แต่เมื่อการเลือกตั้งต้องเกี่ยวข้องกับคนในชุมชน กวนก็จะต้องทำการบอกกล่าวเพื่อให้ผีเจ้านายได้รับรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สมัครและผู้สนับสนุนผู้สมัครแต่ละคนก็จะทำการบอกกล่าวผีเจ้านายเพื่อบนบานให้ผีเจ้านายช่วยให้ชนะการเลือกตั้ง และเมื่อการเลือกตั้งผ่านพ้นไปผู้ชนะก็จะทำการแก้บนให้กับผีเจ้านายตามที่ได้บอกกล่าวไว้ ดังเช่น

กรณีของนายอวยชัยกล่าวว่า “ การเลือกตั้งในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ผู้สมัครก็จะมีมารบอกล่าวเพื่อบนบานให้ผีเจ้านายได้ทราบว่าคุณต้องการจะลงสมัครเลือกตั้ง ก็จะขอให้คนนั้นขณะการเลือกตั้งได้เป็นผู้นำดังกล่าว” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

สนั่น กาพภักดี กล่าวว่า “การบอกล่าวต้องบอกสิ่งที่คุณต้องการที่จะให้ด้วยเมื่อตนเองสมหวังแล้ว ก็จะนำของไปแก้บนตามที่ขอ และก่อนวันเลือกผู้สมัครจะต้องบอกกล่าวด้วยว่าคุณจะลงสมัครเลือกตั้งเพื่อให้คุณบอกล่าวผีเจ้านายให้” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อผีของลาวครั้งในชุมชนบ้านบ่อกรูมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนในด้านการปกครองด้วยที่ช่วยเป็นที่พึ่งทางใจเมื่อยามอับจนหนทางจึงหันมาอ่อนวอนขอพรแก่ผีเจ้านายได้ช่วยคลั้นแคลให้เป็นที่ไปตามที่ขอ โดยมีคุณที่คอยชี้แนะ ให้คำแนะนำในการบอกล่าว และความเชื่อเรื่องผียังเป็นเหมือนระเบียบที่คอยบังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หรือต้องบอกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบว่าคุณตอนนี้ในชุมชนกำลังดำเนินการหรือทำอะไรอยู่ ถ้ากระทำการใด ๆ โดยไม่บอกล่าวก็อาจจะเกิดเหตุการณ์ร้ายขึ้นในชุมชนโดยไม่ทราบสาเหตุ ทำให้ต้องไปหาหมอหักไม้ เพื่อเสี่ยงทายทำนาย หากพบว่าเป็นการกระทำของผีเจ้านาย ก็จะต้องมาแจ้งคุณให้ทราบเพื่อทำพิธีเพื่อขอขมาต่อผีเจ้านาย

นอกจากนี้ความเชื่อก็ยังถูกถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรม ประเพณีในด้านการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างประชาธิปไตยในชุมชนและสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างประชาธิปไตย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ใช้ความเชื่อในอำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติตามกฎเกณฑ์ของผีมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นในการกระทำของคนในชุมชนให้สามารถเป็นบุคคลที่ต้องเคารพต่อผู้นำสูงสุดหรือผู้อาวุโสก่อนที่จะกระทำการใดๆ ภายในชุมชนของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัวผู้นำหรือผู้ปกครองที่คนในชุมชนให้ความไว้วางใจได้

สรุปว่า ความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งมีความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองในด้านการเมืองการปกครองที่ใช้ความเชื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนในการสร้างความสามัคคีและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่องทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลในสังคมที่เป็นแบบแผนเดียวกัน เกิดการยอมรับของคนในชุมชน ทำให้การเมืองการปกครองเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าที่คนในชุมชนยอมรับในอำนาจของผู้นำจึงยอมเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบแต่ไม่กล้าแสดงออก หรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ผู้มีอำนาจหรือผู้มีบารมีเป็นผู้ตัดสินใจ เช่นเดียวกับชุมชนลาวครั้งที่ใช้ผู้มีอำนาจหรือผู้นำเป็นผู้ปกครอง คนในชุมชนมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ทำให้การ

ปฏิบัติตนหรือการกระทำใด ๆ จึงต้องบอกกล่าวผีเจ้านายให้ทราบก่อน ถึงแม้ในสังคมปัจจุบันจะใช้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแล้ว แต่ประชาชนก็ยังยึดติดกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าอยู่ ส่งผลให้การถือปฏิบัติต้องได้รับจันทานุมติเหมือนเช่นในอดีต

2.1.2 ความเชื่อเรื่องผีที่มีอิทธิพลต่อผู้นำ

ความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งยังมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมทางการเมืองของคนในชุมชนที่มีผลต่อการเลือกผู้นำในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับต่าง ๆ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งในชุมชนบ้านบ่อกรู จะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเด่น คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อเรื่องผีลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการเข้าร่วมประเพณีการเลี้ยงปีผีเจ้านาย ได้แก่ การที่ผู้นำชุมชนยอมรับว่า ตนเองมีความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของผีเจ้านายเช่นกัน ความเชื่อและการนับถือผีของผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นชนชั้นปกครองนี้ ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างให้กับผู้ได้ปกครอง คือ คนในชุมชนลาวครั้ง ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมงานเลี้ยงปีของนายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และข้าราชการในพื้นที่ ซึ่งก่อนวันเลี้ยงปี ทุกคนจะต้องไปช่วยกันทำความสะอาดสถานที่ในการทำพิธี จึงทำให้ผู้นำและประชาชนในพื้นที่ได้พบปะพูดคุยกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการแสดงความมีน้ำใจ และความสามัคคีในชุมชน เมื่อถึงวันงานผู้นำชุมชนก็ได้มาร่วมพิธีเลี้ยงปีเพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน อีกทั้ง การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ผู้สมัครทุกคนต่างก็ทำพิธีบนบานผีเจ้านายเพื่อขอให้เจ้านายช่วยเหลือให้ชนะการเลือกตั้ง หากชนะการเลือกตั้งแล้วก็จะมาแก้บนอีกครั้ง พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นปกครองดังกล่าว นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจบารมีของผีเจ้านายแล้ว ยังเป็นการตอกย้ำความเชื่อในอำนาจของผีเจ้านายให้ฝังรากลึกในจิตสำนึกของคนในชุมชนลาวครั้ง เพราะแม้แต่ชนชั้นปกครองก็ยังยอมรับนับถืออำนาจของผีเจ้านาย ในขณะเดียวกันพฤติกรรมการแสดงความเคารพ นบনอบต่อผีเจ้านาย ยังตอกย้ำให้ชุมชนเชื่อในแนวคิดอำนาจนิยมโดยไม่รู้ตัว

นอกจากการมีส่วนร่วมของชนชั้นปกครองจะเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนแล้วการประกอบพิธีกรรมยังสร้างผู้นำทางการเมืองการปกครองที่มีอำนาจบารมี และเป็นที่ยอมรับของชุมชนขึ้นมาอีกคนหนึ่ง เป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ นั่นคือ กวน เนื่องจากกวนคือผู้อาวุโสของชุมชนที่คนในชุมชนยอมรับนับถือและเห็นว่าเป็นผู้ปฏิบัติตนดี เป็นผู้มีศีล มีธรรม เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำของชุมชน และเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนของชุมชนในการติดต่อสื่อสารกับผีเจ้านาย ซึ่งก็คือ สิ่งที่เคารพสูงสุดของสมาชิกทุกคนในชุมชนลาวครั้ง กวนจึงมีบทบาทเป็นผู้นำชุมชนอีกคนหนึ่งที่มีอำนาจซ้อนอยู่กับอำนาจของผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ในความเป็นจริงนั้น

ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งมีอำนาจมีบนพื้นฐานของความเชื่อและพิธีกรรมจะมีอิทธิพลต่อการคิด การชี้แนะและการแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนลาวครั้งมาก เนื่องจากเป็นผู้นำที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน โดยมีต้องผ่านกระบวนการแข่งขันช่วงชิงอำนาจเหมือนนักการเมืองท้องถิ่นทั่วไป

ผู้นำที่ชุมชนมองว่าเป็นผู้มีอำนาจจะมี ซึ่งจะต้องเป็นผู้นำที่สามารถจูงใจคนให้ยินยอมพร้อมใจและยอมรับในกฎ ระเบียบที่ผู้นำชุมชนได้กำหนดไว้ ซึ่งในชุมชนนี้คือ กวนที่มีบุคลิกลักษณะที่พิเศษ ที่ทุกคนในชุมชนเชื่อว่าจะสามารถช่วยจัดปัดเป่าและบรรเทาปัญหาของคนในเทศบาลตำบลบ่อกรุได้ และจากการสัมภาษณ์ นายสนัม กาพักคี กล่าวว่า “กวนยังเป็นผู้นำจิตวิญญาณซึ่งที่ผ่านมา ไม่ได้มีเรื่องการเมืองแต่มันเป็นวิถีชีวิต เป็นรูปแบบอย่างหนึ่งในสังคมของลาวครั้ง ผู้นำชุมชนในสมัยก่อนไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการ เพิ่งจะเริ่มมีตอนมีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน และต้องมีผู้ใหญ่บ้านในยุคเริ่มแรกซึ่งชุมชนแห่งนี้เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2454” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

นายพยนต์ กาพักคี กล่าวว่า “ผู้นำชุมชนในยุคแรกก็จะเป็นผู้ใหญ่บ้านซึ่งในสมัยนั้นเป็นการคัดเลือกหาผู้นำยังไม่ได้ได้รับความสนใจจึงทำให้กวนต้องเข้ามามีบทบาท เพราะกวนเป็นผู้ที่คนในชุมชนยอมรับและไว้วางใจในการปรึกษาการเลือกผู้นำคนใหม่ เมื่อเริ่มมีผู้นำขึ้นมามันเปรียบเสมือนว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ชาวบ้านคิดว่า กวนจะให้คำแนะนำได้ ที่ชาวบ้านคิดว่ากวนเป็นผู้นำทางความเชื่อ เป็นผู้นำเรื่องความคิดทางการเมืองได้ ชาวบ้านจะค่อย ๆ ซึมซับวัฒนธรรมแบบนั้นมา นอกจากนี้ในปี 2536 เกิดการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ชาวบ้านเริ่มตั้งคำถามว่าจะให้ใครเป็นผู้นำ ซึ่งช่วงแรก ๆ ไม่ค่อยมีคนสนใจจะเป็นผู้นำหรือเพราะชาวบ้านบ่อกรวยังชอบอยู่กับการทำนา ทำไร่ ทำสวน ไม่ค่อยสนใจในการเป็นผู้นำชุมชน แต่กวนก็จะแนะนำให้เข้าไปทำงานกัน แล้วมันก็ค่อย ๆ ซึมซับวัฒนธรรมแบบนั้นเข้าไป ซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวบ้านมองว่าจะต้องเชื่อกวน พอมาถึงนายกเทศมนตรีก็ถูกยกฐานะมาจากสภาภิบาลมาเป็นเทศบาลตำบล ทำให้ต้องมีการเลือกนายกเทศมนตรี ดังนั้นกวนจึงมีบทบาทในการแนะนำการเลือกหรือสรรหาผู้นำ” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564) จากการสังเกตผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำประเภทไหนก็ตาม ทำให้กวนเป็นผู้มีอิทธิพลในการเลือกผู้นำชุมชน

อิทธิพลต่อชาวบ้าน กวนนอกจากจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณแล้วก็ยังมีอิทธิพลต่อผู้นำทางกฎหมายด้วย และมีอิทธิพลต่อความเชื่อของลาวครั้ง กวนทำหน้าที่ในทางผู้นำชุมชนและจิตวิญญาณมาแต่ไหนแต่ไร ซึ่งระยะแรก ๆ ของการเกิดผู้ใหญ่บ้านใหม่ กวนจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการจัดหาผู้นำชุมชน ดังที่ นายสนัม กาพักคี กล่าวว่า “กวนในสมัยก่อนจะทำ

หน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการเลือกผู้นำชุมชนกับชาวบ้านที่จะเข้ามาดูแลทุกข์ สุขของชาวบ้าน” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

พระครูโกมุตสุวรรณภรณ์ ยังกล่าวอีกว่า “เนื่องจากผู้นำชุมชนมีผลต่อความเป็นอยู่ชาวบ้าน ชีวิตรายวัน คุณภาพชีวิตชาวบ้านทำให้ต้องหันมาหาทวนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ฝนฟ้าไม่ตก เขาก็ยังหันมาหาทวนว่ามันเกิดเพราะอะไร การทำการเกษตรผลผลิตไม่ดีเพราะอะไร เพราะฉะนั้น การที่จะต้องมีส่วนนำสักคนหนึ่ง ซึ่งจะต้องมาดูแลคุณภาพชีวิตทั้งหมดเลยตั้งแต่เกิดจนตาย เขาก็ต้องมาปรึกษาทวน” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564) จากอิทธิพลดังกล่าวแม้ว่าเขาจะไม่ได้มีเจตนาไม่ฝักใฝ่การเมืองแต่เขารู้ว่าคนในชุมชนแห่งนี้เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งจะมีหน้าที่มาดูแลความเป็นอยู่ของพวกเขา ในเรื่องทุกข์และสุข ก็ต้องมีผู้นำ จึงทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการเป็นผู้นำชุมชนในแต่ละครั้งก็ต้องถามทวนเพื่อดูท่าทีและคำแนะนำของทวน แต่ด้วยการรักษาศีลของทวนทำให้การปฏิบัติตนเวลาแนะนำชาวบ้านในชุมชนลาวครั้ง ทวนอาจจะพูดตรงแต่ไหนอีกเรื่องหนึ่ง เพราะทวนอยู่ในฐานะผู้รักษาศีล โทกไม่ได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นางจรรุรินทร์ สีวันนา กล่าวว่า “ทวนก็จะบอกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างก็แล้วแต่ เป็นการตัดสินใจของท่าน แต่ว่าที่ผ่านมาก็ไม่เห็นว่ามีอะไรไม่ดีแต่ทวนจะไปออกหาเสียงให้คงไม่ได้ แต่ถ้าเกิดทวนเห็นว่ามันไม่เหมาะสมไม่สม ทวนก็จะพูดไปในในทำนองที่ว่า การทำงานก็ให้ดู ๆ กันหน่อย ซึ่งมันอาจดูไม่เหมาะสมที่จะมาพูดให้ชาวบ้านเห็นจะต้องเป็นคนนั้น ต้องเป็นคนนี้ ทวนพูดไม่ได้หรือ อีกอย่างมีผู้สมัครคนเดียวทวนซึ่งรู้จักคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดีก็จะเห็นผลงาน ทำให้คำแนะนำของทวนเป็นไปในเชิงไม่ห้ามปรามเหมือนเป็นไปในเชิงสนับสนุนด้วย ดังเช่น การเลือกนายกเทศมนตรี ทวนก็แนะนำว่า *แล้วแต่ชาวบ้านที่ผ่านมาก็ไม่เห็นมีอะไรเลวร้าย พวกเราก็อยู่กันมาดี ฟังพอใจในความเป็นอยู่*” (สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564) จะเห็นได้ว่าการพูดของทวนก็ไม่ได้มีท่าทีใด ๆ ในเชิงไม่ยอมรับแต่จะแสดงความคิดเห็นในเชิงบวก

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นชาวบ้านทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์แล้วให้ความเห็นตรงกันว่า ทวนมีความสำคัญมาก และมีอิทธิพลต่อการคิดการขึ้นำของตน ดังนี้

นายสนัม กาทักดี กล่าวว่า “เมื่อมีปัญหาผมก็จะไปปรึกษาทวน ทวนก็ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี เคยมีปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการวัดว่าจะเลือกใครดี แต่ทวนก็ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ชี้แนะคนที่ขยันทำงาน เอาใจใส่ในงานให้จนได้กรรมการวัดดังกล่าว” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

นางบุญล้อม กาทักดี กล่าวว่า “ทวนช่วยแนะนำผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้านให้ว่าเป็นผู้ร่วมงานสาธารณะเป็นอย่างดี ช่วยเหลือคนในชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นคนที่ช่วยเหลือในชุมชนเป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

นายพนธ์ กาพักดี กล่าวว่า “การเลือกตั้งต่าง ๆ ในชุมชนส่วนมากก็จะไปนั่งพูดคุยกับกวนเพื่อปรึกษาหรือขอความเห็นจากกวนว่าจะให้ใครมาเป็นผู้นำหมู่บ้าน หรือผู้นำชุมชนดี กวนก็จะมีคำแนะนำให้” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564)

นายอวยชัย กาพักดี กล่าวว่า “คนคือผู้มีอำนาจในการติดต่อสื่อสารกับผีเจ้านาย และนำเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทอดจากผีเจ้านายมาบอกกล่าวให้คนในชุมชนทราบ หากอะไรเป็นความต้องการของผีเจ้านายที่จะให้ชุมชนยึดถือปฏิบัติ หากคนในชุมชนไม่ปฏิบัติตามก็จะเกิดเหตุร้ายหรือภัยพิบัติที่ไม่ดีขึ้นในชุมชน คนในชุมชนลาวครั้งจึงมีความเชื่อถือในคำพูดของกวนเป็นอย่างมาก และมีกล้ำกระทำการอันเป็นการขัดขืนเพราะเกรงว่าจะเกิดเหตุร้ายขึ้นกับตนและคนในครอบครัว” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564)

นอกจากกวนจะเป็นผู้อาวุโสในชุมชนที่มีความประพฤติปฏิบัติดีแล้ว กวนยังเป็นตัวแทนของผีเจ้านายด้วย คนในชุมชนต่างให้การยอมรับว่า กวนมีความสำคัญต่อชุมชนเหมือนกับผู้นำหมู่บ้าน เพียงแต่มีบทบาทคนละอย่างกันและยอมรับว่า ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ผู้นำหมู่บ้าน หรือผู้นำอื่น ๆ ผู้สมัครจะไปขอคำแนะนำจากกวน และชาวบ้านก็จะปรึกษากวนเช่นกันว่าผู้สมัครคนไหนดี ไม่ใช่อย่างไร จากการศึกษายังพบว่า กวนมีอำนาจในการชี้นำของชุมชนขึ้นอยู่กับตนเอง และยืนยันว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการคิดการชี้นำของชุมชนเหมือนกับผู้นำหมู่บ้าน

จากการให้คำแนะนำของกวนทำให้การจัดประเพณีและการทำพิธีกรรมจึงต้องให้กวนเป็นผู้บอกกล่าวให้แก่ผีเจ้านายได้ทราบ เพื่อจะได้ช่วยปกป้องคุ้มครองให้การจัดงานประสบความสำเร็จ ราบรื่น ซึ่งเหมือนกับการจัดงานประเพณีสงกรานต์ที่มีการแห่ดอกไม้ ขยงสงกรานต์ ซึ่งผู้นำชุมชนคือนายกเทศมนตรี ผู้นำหมู่บ้าน จะมีการทำพิธีเพื่อให้กวนบอกกล่าวให้แก่ผีเจ้านายได้ทราบ เพื่อแสดงถึงความเคารพต่อผีเจ้านายที่เป็นผู้ปกครองดูแลชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการจัดงานประเพณี

การปรากฏของผีที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองเหล่านี้ เป็นสัญญาณชี้ชัดถึงความสามารถของชาวบ้านในการดึงอำนาจรูปแบบต่าง ๆ และผู้มีอำนาจที่ดูเหมือนอยู่ห่างไกลออกไป ให้เข้ามาสู่อาณาบริเวณของท้องถิ่น พร้อมทั้งเลียนแบบเครื่องประดับยศของผู้มีอำนาจด้วย ถึงแม้ว่าเขตอำนาจปกครองของผีประจำหมู่บ้านจะครอบคลุมพื้นที่ไม่มากนัก แต่ผีเหล่านี้ก็ได้รับการเรียกขานยกย่องในฐานะ “เจ้า” และบางครั้งก็มีการมอบยศฐาบรรดาศักดิ์อื่น ๆ ให้ด้วย ศาลที่ถูกสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ของผีเหล่านี้บางครั้งก็ถูกเรียกว่า “หอ” เมื่อมีการถวายเครื่องเซ่นไหว้ให้แก่ผีคนในชุมชนจะได้รับการเอาใจใส่ให้ความเคารพเป็นพิเศษ อำนาจของผีเจ้านายเหล่านี้มีลักษณะ

ของความ เป็นชายอย่างชัดเจน ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผีเหล่านี้มักจะเป็นผู้ชาย ซึ่งทำให้กวนมีความสำคัญ เป็นอย่างมาก

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องผียังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนลาว ครั้งทีประพฤติปฏิบัติตามกันมาอย่างยาวนานแล้ว ความเชื่อเรื่องผียังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับ สังคมการเมืองในด้านการเป็นผู้นำที่ยอมรับคติความเชื่อเรื่องผีจึงเกิดความศรัทธาในความเชื่อของ ชุมชน ประกอบกับการประพฤติคนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ เกิดการยอมรับและคนในชุมชนลาวครั้งเกิดความศรัทธาและยอมรับในตัวผู้นำชุมชน จึงเป็นการ สร้างผู้นำจากประเพณีนิยมหรือธรรมเนียมอำนาจที่ถูกกล่อมเกล้าผ่านกระบวนการทางสังคมจนเกิด การสะสมบารมีทำให้เกิดการยอมรับเนื่องจากมีบุคลิกภาพพิเศษซึ่งถือกันว่าเหนือกว่าบุคคล ธรรมดา จึงมีอิทธิพลในการชี้นำเพื่อสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้นำตามกฎหมายที่สามารถมี อำนาจในการเข้าเจรจาต่อรองและขอความช่วยเหลือต่อรัฐได้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องผียังมีอิทธิพลต่อการเมืองการ ปกครองของรัฐอยู่ในแง่ของผู้นำที่มีอำนาจในการปกครองที่คนในชุมชนให้ความเคารพเชื่อฟังและ ปฏิบัติตามทำให้การปฏิบัติหรือการกระทำใด ๆ ต้องบอกกล่าวผู้นำให้ทราบก่อน ถึงแม้ว่าในสังคม ปัจจุบันจะเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็ตาม แต่ประชาชนยังยึดติดกับวัฒนธรรม แบบให้อำนาจของผู้นำอยู่จึงทำให้การถือปฏิบัติต้องได้รับฉันทานุมัติเหมือนในอดีต ซึ่งความเชื่อ เรื่องผีส่งผลให้เกิดการสร้างผู้นำที่เป็นผู้ใช้อำนาจ และมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจใน การเมือง และกำหนดพฤติกรรมของบุคคลทางด้านบุคลิก ลักษณะนิสัย ทัศนคติ จึงทำให้ผู้นำมี บทบาทในการทำงานกับชุมชน จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจของทรัพยากรภายใน ชุมชน รวมทั้งมีอิทธิพลในด้านการชี้แนะการเลือกผู้นำด้วย

อย่างไรก็ตาม โลกของผีเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ในการเริ่มต้นสำรวจสังคม การเมืองของบ้านบ่อกรูอย่างละเอียด ทัศนคติที่มีต่อผีนั้นสะท้อนให้เห็นแนวโน้มพื้นฐานของการ ปรับตัวเข้าหาอำนาจได้เป็นอย่างดี แนวโน้มดังกล่าวไม่ได้เป็นพื้นฐานในแง่ที่ว่ามันเกิดจากรากฐาน ทางวัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่เปลี่ยนแปลง ตรงกันข้าม ในการจัดการกับโลกของผีนั้นมีแนวคิดแบบ สัมฤทธิผลนิยมและความสามารถในการปรับตัวอยู่ไม่น้อย การปรับตัวเข้าหาอำนาจเหนือธรรมชาติ ของผีนั้นเป็นเรื่องสำคัญในระดับรากฐาน เพราะมันสัมพันธ์กับปัญหาขั้นพื้นฐานของชาวบ้าน เกี่ยวกับความปลอดภัย ศีลธรรมจรรยา สุขภาพ ความเจริญรุ่งเรือง การมีความสัมพันธ์เชิงพิธีกรรม ระหว่างสังคมของคนในชุมชนกับผู้ที่อำนาจอยู่เหนือธรรมชาติสามารถให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและ เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่จุดเชื่อมต่อที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายของอำนาจถูกดึงเข้าสู่โลก ในชีวิตประจำวันของการดำรงชีพ ความมุงมวดปรารถนา และความทะเยอทะยาน ซึ่งกวนก็เป็น

นักสร้างเครือข่ายชั้นยอด และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างตำแหน่งแห่งที่ ที่เหมาะสมให้แก่สิ่งทั้งหลายที่คอยปกป้องคุ้มครองเขา ภายในเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่งอกงามขึ้นเรื่อย ๆ ที่ได้สร้างไว้รอบตัว

3. ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบ

ความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ความเชื่อที่เชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของผี มีความสัมพันธ์กับระบบการเมืองในชุมชนวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ มีสัญลักษณ์พิธีกรรม และตัวแทนแห่งความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอยู่ในระบบการเมืองทุกระบบ ความเกี่ยวพันเชื่อมโยงระหว่างระบบความเชื่อกับการเมือง จึงเป็นลักษณะทั่วไปที่เกิดขึ้นในทุกที่อำนาจของผู้นำในสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ มักมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับสถานการณ์อันศักดิ์สิทธิ์ของบุคคลเหล่านี้

ความชอบธรรมของอำนาจก็จะอยู่บนพื้นฐานของความศักดิ์สิทธิ์นั้นคือ การอ้างสิทธิ์ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นผู้นำกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเกิดจากการเป็นผู้นำที่สืบบรรพบุรุษเลือกสรรส่งมาทำให้อำนาจที่วางอยู่บนพื้นฐานของความศักดิ์สิทธิ์จะได้รับการยอมรับตราบใดที่ความศักดิ์สิทธิ์และผลของการกระทำอันเกิดจากความศักดิ์สิทธิ์ยังปรากฏให้เห็นอยู่ อำนาจและความศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นแบบแผนที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดระเบียบทางการเมือง ซึ่งจะเห็นจากการเข้ารับตำแหน่งผู้นำของกวนที่เกิดจากการให้ผีเจ้านายได้เลือกในการทำหน้าที่เป็นผู้นำในการติดต่อกับผีเจ้านายแล้วยังต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากคนในชุมชนด้วย ซึ่งการยอมรับของคนในชุมชนที่เกิดจากการประพาดปฏิบัติตนส่วนบุคคลในด้านข้อปฏิบัติหรือคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และการเป็นคนดี ละเว้นความชั่ว ไม่เห็นแก่ตัว รักและเมตตาผู้อื่น ความเชื่อในการนับถือผีมีอิทธิพลต่อผู้นำในด้านการสร้างบทบาทการควบคุมความประพฤติของคนในชุมชนไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง ไม่กระทำความผิดและอยู่ในศีลธรรม จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในสังคมการเมืองของชุมชนด้วย ซึ่งความเชื่อเรื่องผีจะให้ความสัมพันธ์กับเครือข่ายการลำดับชั้นผู้อาวุโส และใช้ในการควบคุมความประพฤติของคนภายในชุมชน ไม่ใช่ประพาดตนในทางเสื่อมเสีย โดยจะพบว่า ผู้นำตามความเชื่อผีเป็นแหล่งที่มาของการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนด้วย ดังเช่น นายเทศมนตรีตำบลบ่อกรูที่ใช้ความเชื่อเรื่องผีในการสร้างความชอบธรรมในการเป็นผู้นำ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

3.1 การเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปความเชื่อก็ยังคงอยู่ในจิตสำนึกของคนในชุมชนลาวครั้ง ทำให้การเข้าสู่ตำแหน่งในทางการเมืองของผู้นำชุมชนจึงต้อง

มีการบอกกล่าวผีเจ้านายได้ทราบ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และผู้นำที่เป็นทางการ เพื่อต้องการให้ผีเจ้านายได้ทราบว่าบุคคลเหล่านี้กำลังจะขึ้นสู่การเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนต่อไปและมีการพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อถามถึงการหาผู้นำในการปกครองตำบลด้วย กวนซึ่งเป็นผู้อาวุโสในชุมชนก็มีการพูดคุยถึงนิสัยใจคอและความประพฤติของผู้นำด้วยนายอวยชัย กาทักติ กล่าวไว้ว่า “ในการบอกกล่าวก่อนการเข้ามาดำรงตำแหน่งก็จะมีการทำพิธีบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบว่าตนได้รับตำแหน่งผู้นำชุมชนจะมาทำงานให้กับชุมชน โดยการจูดรูป 9 ดอก เพื่อให้กวนนำบอกกล่าวเพื่อแจ้งให้ผีเจ้านายทราบ หลังจากนั้นก็รอวันที่จะแก้บนและเตรียมของที่จะแก้บนตามที่ได้บนบานไว้ โดยขอให้ได้รับเลือกเป็นผู้นำ เมื่อได้รับการเลือกเป็นผู้นำแล้วจะนำของที่ตนได้บอกไว้ ได้แก่ หัวหมู เหล้า ไก่ ไข่ เป็นต้น มาแก้บน โดยให้กวนเป็นคนนำบอกกล่าวแก่ผีเจ้านาย ” (สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2564) เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่มีอิทธิพลต่อคนในชุมชนลาวครั้งในการที่จะปฏิบัติตนอย่างไรก็ต้องบอกกล่าวให้กับผีเจ้านายได้ทราบทุกครั้ง

จากการสังเกต ผู้ที่บนบานกับผีเจ้านายไว้ถึงแม้จะไม่ได้ตามความประสงค์แต่คนในชุมชนก็ยินยอมที่จะแก้บนให้ ซึ่งจะนำของมาแก้บนในวันเลี้ยงปีหรือวันถัดจากที่ได้ผลสำเร็จตามที่บนบานไว้และบอกกล่าวในสิ่งที่ตนได้บอกไว้ เป็นการเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตนเองที่ได้ให้ความเคารพต่อเจ้านาย

จะเห็นได้ว่าการที่ผู้บริหารท่านนี้หรือใครก็ตามที่เสนอตัวเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้นำในชุมชนบางรายมีการไปบนบานศาลกล่าว การไปกราบไหว้ มันอาจจะไม่ใช่ความศรัทธาจริงก็ได้ ก็อาจจะเป็นเพียงแค่ทำให้เห็นว่ามี ความเชื่อแบบเดียวกับคนในชุมชน ยึดถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบเดียวกับคนในชุมชน ไหว้ศาลเดียวกับคนในชุมชน มันอาจไม่ได้มาจากเจตนาแท้ ๆ ของความศรัทธาเขาก็ได้ แต่เป็นไปตามการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดการยอมรับก็ได้ เพื่อชี้ให้เห็นว่านายกเทศมนตรีท่านนี้ก็ศรัทธาเช่นเดียวกันกับคนในชุมชน มีสิ่งที่ศรัทธา ศิษย์ ครูเดียวกันเป็นการสร้างการยอมรับอย่างหนึ่งก็ได้ ซึ่งไม่อาจรู้ได้ว่าลึก ๆ ในใจของนายกเทศมนตรีท่านนี้ เขาศรัทธาเพียงใด แต่การแสดงออกลักษณะนี้ การที่เขาขอรับความเชื่อแบบลาวครั้งก็ไม่ได้แปลว่าเขาจะยอมรับเสียทั้งหมด ไม่ได้ยอมรับไปเสียทุกพิธีกรรมทุกความเชื่อ เขาอาจจะยอมรับในบางอย่างบางประเด็นเกี่ยวกับพิธีกรรมของลาวครั้งก็ได้ หรืออาจอนุมานได้ว่า เป็นการแสดงออกเพื่อแสวงการยอมรับเท่านั้น ส่วนศรัทธาภายในจริง ๆ อาจจะไม่ใช่ก็ได้ แต่เป็นการแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับขึ้นมา เพื่อให้ได้การยอมรับจากคนในชุมชนก็ต้องแสดงออกแบบนั้น เพื่อการผสมกลมกลืนเป็นสร้างความศรัทธาให้คนในชุมชนได้ประจักษ์ก็เป็นได้

ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล นายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรู ได้กล่าวว่า “ความเชื่อในเรื่องผีของลาวครั้ง จะมีพิธีกรรมที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเราก็เริ่มปฏิบัติตั้งแต่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านบ่อกรูแห่งนี้ โดยเห็นว่าสิ่งที่ชาวบ้านในชุมชนทำแล้ว เกิดความเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัวก็เกิดความศรัทธา จึงทำบ้าง ซึ่งพิธีกรรมต่างๆ ผมก็ยังพอปฏิบัติได้ไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร ถึงค่านไปก็ไม่เกิดประโยชน์ เป็นการยอมรับกันและกัน มันเป็นเรื่องของความศรัทธาแต่ที่ผมทำก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ผมก็ไหว้ได้ถึงแม้ว่าเนื้อแท้ๆ ผมจะไม่ไหว้ลาวครั้งก็ตาม” (สัมภาษณ์ 2 ธันวาคม 2564)

จากการสัมภาษณ์นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล มีลักษณะเป็นคำบอกเล่า มิได้แสดงว่า นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล มีศรัทธาต่อความเชื่อเรื่องผีอย่างแรงกล้าแท้จริง เพียงแต่เป็นการพยายามผสมกลมกลืนความคิดความเชื่อและการแสดงออกก็เป็นได้ พิธีกรรมแบบนี้แม้จะไม่ใช่มุขมั่วๆ แต่ก็สามารถปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นความเชื่อส่วนบุคคล คนลาวครั้งจะนับถือศาสนาพุทธปนศาสนาผีเปรียบเหมือนคนไทยก็นับถือศาสนาพุทธปนศาสนาพราหมณ์เช่นกัน ดังเช่น การที่ตั้งศาลพระภูมิเป็นความเชื่อของคนไทยที่มีมานาน เป็นการสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่สถิตของเทพารักษ์ ที่คอยปกป้องรักษาคนภายในบ้านให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งมันอาจไม่ได้มาจากความศรัทธาแท้จริง เป็นการสร้างการยอมรับก็ได้

การที่นายกเทศมนตรีเข้ามาดำรงตำแหน่งได้นั้น เป็นการยอมรับส่วนหนึ่งของคนภายในพื้นที่ว่านายกเทศมนตรีท่านนี้มีความประสมกลมกลืน ไม่มีการแบ่งเขา แบ่งเราในเรื่องชาติพันธุ์ ฉะนั้นการผสมกลมกลืนเป็นเรื่องของการยอมรับตัวตนอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งนายกเทศมนตรีจะเสแสร้งหรือไม่ มีอาจทราบได้ แต่การกระทำภายนอกของเขานี้ ทำให้เกิดความรู้สึกว่า เขาไม่ปฏิเสธความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ในใจลึก ๆ ไม่มีใครรู้ว่าเขายอมรับหรือไม่ยอมรับหรือแค่เล่นเกมการเลือกตั้งเท่านั้น

3.2 ความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองบริหาร จากการได้รับตำแหน่งผู้นำชุมชน ก็ต้องมีการบริหารงานนโยบายตามความต้องการของชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชนต้องปฏิบัติตามตามจารีตประเพณีของท้องถิ่น จึงทำให้นายกเทศมนตรีทุกครั้งที่จะมีการปรับปรุงพัฒนาชุมชนก็จะมาขอคำแนะนำจากกวนด้วยเพื่อขอความคิดเห็นก่อนดำเนินการ ซึ่งคนในชุมชนมีความเห็นดีด้วย จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนดังนี้

3.2.1 ส่งเสริมความเป็นลาวครั้ง ผู้นำชุมชนได้เข้ามาส่งเสริมประเพณีของชุมชนเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ จากการสัมภาษณ์ นายประกาศิต แผลนพิมาย หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลบ่อกรู กล่าวว่า “การจัดงานสงกรานต์ จะช่วยเรื่องสถานที่ เรื่องงบประมาณ เวที เครื่องเสียง เงินรางวัลประกวดขนาดธงที่ใหญ่และยาวที่สุด จะมี

การจัดการรางวัลให้ ประเพณีเลี้ยงปีศาลเจ้าพ่อคงไ้้งามที่เข้าไปช่วยในเรื่องการจัดสถานที่ จราจร การป้องกันโรคโควิด-19 มีการกันแฉง ป้องกันโรคให้เข้าออกทางเดียว และตรวจคัดกรองก่อนเข้า ออก ไฟของเทศบาลจะมีที่ศาลเจ้าพ่อคงไ้้งามด้วย ในส่วนของน้ำและต้นไม้ เทศบาลก็จะไปจัด ภูมิทัศน์ให้ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมในเรื่องอัตลักษณ์ของผ้าไทย เนื่องจากลาวครั้งจะมีอัตลักษณ์ ในเรื่องผ้า ที่เป็นลายผ้าขาวม้า 5 สี ทางเทศบาลจึงเข้าไปส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทอผ้าและ สนับสนุนให้เด็กนักเรียนนำผ้ามาตัดเย็บเป็นชุดเพื่อใส่มาเรียนที่โรงเรียน 1 วันต่อสัปดาห์และ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ใส่เสื้อผ้าไทยลายผ้าขาวม้า 5 สี 1 วันต่อสัปดาห์เช่นกัน” (สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2564) นายสนิม กาพักคี ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “มีการสนับสนุนในเรื่องการทอผ้าขาวม้า 5 สีและ การทอผ้าสำหรับทำธง โดยจะเน้นผ้าที่เป็นลายผ้าขาวม้า 5 สีทั้งหมดเพื่อทำธงในการจัดงาน ประเพณีสงกรานต์” (สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

ในด้านของผู้ใหญ่บ้านก็จะช่วยสนับสนุนในด้านการประสานงาน การจัดหา อุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ชาวบ้านให้มาช่วยกันเตรียมงานทุกอย่าง นับได้ว่าไม่ว่าจะมีงาน ประเพณีใด คนในชุมชนก็จะมาช่วยงานกันเป็นอย่างดี แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและ คนในชุมชนที่สามารถขอความช่วยเหลืออะไรก็สามารถมาช่วยเหลืองานของชุมชนได้ตลอด ตามที่ นายนวน กาพักคี ผู้ใหญ่บ้าน ได้กล่าวว่า “คนในชุมชนบ้านบ่อกรูรู้จักกันหมด เป็นเหมือนพี่น้อง กัน สามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง เวลาขอความร่วมมืออะไร ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือด้วยดี” (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2564)

จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับความเป็นลาวครั้งของชุมชนช่วยในการ ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนตามความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและสร้างความสามัคคีในชุมชนด้วย

3.2.2 รักษาวัฒนธรรมแบบลาวครั้ง เมื่อมีคนกลุ่มอื่นเข้ามาได้มีส่วนร่วมในวิถี ชีวิตของชุมชนจึงเกิดการยอมรับ วัฒนธรรมเหมือนกรณีของนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรู ที่มี พฤติกรรมในการยอมรับขนบ จารีตประเพณี ตามความเชื่อผีลาวครั้งและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคน ในชุมชน จึงเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนนำมาสู่การสนับสนุนการขึ้นเป็นตัวแทนของท้องถิ่น โดยการสนับสนุนให้ลงสมัครนายกเทศมนตรี โดยไม่มีคู่แข่งเนื่องจากคนในชุมชนเห็นว่าควรได้รับ เลือกลงเป็นผู้ว่าเนื่องจากมีความเห็นว่าเป็นผู้ที่มีการมีทำให้อันในชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ในบุคลิกภาพของผู้นำ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน ยอมรับในคติ ความเชื่อของชุมชนเกิดการสะสมคุณความดีให้กับตนเอง จึงทำให้ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ลาวครั้ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล นายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรู กล่าวว่า “ผม ไม่ได้มีเชื้อสายลาวครั้ง แต่มาเรียนที่โรงเรียนในพื้นที่ตำบลบ่อกรู จนจบการศึกษาและได้สมรสกับ

ภรรยาที่เป็นคนมีเชื้อสายลาวครึ่งและทำมาหากินในชุมชนแห่งนี้ ซึ่งผมเห็นประเพณีการขึ้นศาลเจ้าพ่อคงไม่งามที่มีความศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่เด็กและได้มีโอกาสเข้าร่วมงานตอนเป็นนักเรียนด้วยโดยไปช่วยเขาทำความสะอาดศาลเจ้าพ่อคงไม่งามก่อนวันเลี้ยงปี และได้ร่วมพิธีเลี้ยงปีด้วย จึงเห็นขั้นตอนในการทำพิธีกรรมแล้วเกิดความศรัทธาจึงมาร่วมงานด้วยทุกครั้ง” (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2564) ทำให้สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กล่าวถึงการเข้ามาของนายกเทศมนตรีว่า

“การลงสมัครนายกเทศมนตรี ไม่มีใครสู้ได้ เขาเป็นคนมีความรู้ สามารถสร้างความเจริญและพัฒนาชุมชนได้” (นางสตรี ภูซัง ,สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2564)

“เขาเป็นคนใจบุญ ช่วยเหลือคนมามากมาย ไม่มีใครกล้าแข่ง” (นายสนาน กาพักคี, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2564)

“เคยทำงานร่วมกับนายก เป็นคนดีมาก เห็นคนในชุมชนเป็นเหมือนพี่น้องกัน ไม่ว่าจะคนไทยหรือ คนลาวครึ่งก็ช่วยเหลือเหมือนกัน เขามีแต่ให้ ขออะไรก็ได้หมด เป็นนายกทุกสมัย ไม่มีคู่แข่ง” (นายไสว สีวันนา ,สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2564)

จะเห็นว่าคนในชุมชนมองว่านายกเทศมนตรี เป็นคนที่ได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนจึงทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นผู้นำที่ประชาชนพึงพอใจ อีกทั้งการวางตัวเป็นการสร้างภาพลักษณ์และการมีพฤติกรรมในการยอมรับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเนื่องจากตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้คนในชุมชนยินยอมให้ปกครองและขึ้นเป็นผู้นำ

เท่าที่ผ่านมา การที่นายกเทศมนตรีท่านนี้เขาปฏิบัติตนด้วยการไปร่วมงานทุกงาน เขาผสมกลมกลืนและสนับสนุนงานประเพณีกับมีวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ไม่เคยปรากฏเลยว่า นายกเทศมนตรีถูกร้องเรียนในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ไม่เท่าเทียม อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ความเชื่อ ภาษา ซึ่งมันก็ชัดเจนอยู่แล้วว่า มันไม่เคยปรากฏปัญหาในเรื่องความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ซึ่งมันก็มาจากการกระทำจากการสัมภาษณ์ ซึ่งทุกคนก็พูดว่า นายกเป็นคนดี นายกคนนี้มีความรู้ ได้รับการยอมรับต่าง ๆ อยู่แล้ว

อย่างไรก็ตามการสร้างภาพความชอบธรรมจากการเข้าสู่อำนาจเกิดจากการตอบสนองความต้องการของประชาชนทำให้เกิดการสะสมบุญบารมีจนเป็นที่ยกย่องของคนในชุมชนจนนำมาสู่การเลือกเป็นผู้นำ ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ทำให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนลาวครึ่งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวชจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นที่มาของการสร้างความชอบธรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย

จากการสังเกต เนื่องจากการเมืองปกครองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ่อกรูเริ่มจากสุขาภิบาลแล้วได้รับ การยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลในยุคเริ่มแรกก็มีนายกเทศมนตรีตำบลได้รับ

เลือกขึ้นมาทำหน้าที่โดยไม่มีคู่แข่งจนนายกเทศมนตรีครบวาระการดำรงตำแหน่ง จึงมีการเลือกนายกเทศมนตรีขึ้นมาโดยนายกคนเก่าไม่ได้ลงแข่งทำให้นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันได้รับการเลือกเป็นนายกเทศมนตรี แต่อย่างไรก็ตามจากการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลบ่อกรูตั้งแต่เริ่มเป็นเทศบาลจนถึงปัจจุบัน การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีครั้งที่ผ่านมายังไม่มีคู่แข่ง เป็นผู้สมัครคนเดียวมานาน ทำให้เป็นข้อจำกัดการวิจัย จึงไม่สามารถทำการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบได้

3.3 พฤติกรรมทางการเมืองและบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศิลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี ความชอบธรรมทางการเมืองในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองและการแสดงออกที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศิลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี จึงทำให้การแสดงออกในการปฏิบัติตนของนายกเทศมนตรี มีพฤติกรรมเป็นคนแบบคนลาวครั้ง ไม่มีความแปลกแยก นายกเทศมนตรีชื่อนายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล เป็นผู้ที่ย้ายมาจากอำเภอคอนเจดีย์ ได้มาสมรสกับนางสุดใจ จันทร์ใหม่มูล ซึ่งเป็นคนลาวครั้งในพื้นที่ และได้ประกอบอาชีพ ค้าขายปุ๋ย ยา และอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้าได้กับคนทุกระดับ สามารถพูดคุยได้ทุกเรื่อง ชาวบ้านเดือดร้อนอะไรมาก็จะได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากการสัมภาษณ์ นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล กล่าวว่า “สมัยก่อนตอนยังไม่เป็นนายกเทศมนตรีได้ช่วยเหลืองานทุกอย่างในชุมชน เช่น งานเลี้ยงศาลเจ้าพ่อคงไม่้งาม ก็มาช่วยทำความสะอาดและสนับสนุนเงินในการจัดซื้อวัสดุ สิ่งของเครื่องใช้ในงานเลี้ยงปี และช่วยเหลืองานวัดตลอด ช่วยสนับสนุนโรงเรียนและงานสาธารณประโยชน์ตลอด และรู้จักสนิทสนมกับทุกคนในชุมชนเพราะพบเจอกันในการทำงานของชุมชน จนคนในชุมชนลาวครั้งให้ความเคารพนับถือ ส่งผลให้ผมได้รับเลือกให้เป็นนายกเทศมนตรี” (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2564) ซึ่งสอดคล้องกับนางจารุรินทร์ สีวันนากล่าวว่า “นายศักดิ์ชัย เมื่อก่อนตอนยังไม่ได้รับตำแหน่งเป็นคนที่ไม่ร่วมงานสาธารณประโยชน์ตลอด และเข้าร่วมงานของชาวบ้านตลอดไม่ว่าจะงานบุญ งานบวช งานแต่งงานไม่เคยขาด” (สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2564) และด้วยความเสมอต้นเสมอปลายจากการปฏิบัติตัวของนายกเทศมนตรีก็ส่งผลให้ชุมชนได้รับความช่วยเหลือในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชน วัด และโรงเรียนก็ย่อมได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรีทั้งนั้น จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์โกมุต สุวรรณภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ่อกรู กล่าวว่า “ตลอดระยะเวลาที่นายกเข้ามาหากินอยู่ที่นี่ นายกก็มีส่วนร่วมในงานโรงเรียน งานวัด งานชุมชน ไม่ได้ขาด เวลาไม่มีงบประมาณก็ระดมทุนโดยหากคนมาช่วยบริจาคด้วย เช่น บริษัทขายปุ๋ย ยาเคมีก็ขอจากบริษัทมาช่วยเหลือ เช่น หาของรางวัล ผู้เย็บโทรทัศน์ หากของมาเป็นของรางวัล จับฉลากแจกกันไปในงานบุญ งานพระธาตุและโรงเรียนถ้าจะสร้างอะไรยังไม่มีเจ้าภาพนายกก็จะช่วยแสนหนึ่งหรือหมื่นหนึ่งก็แล้วแต่ ชุมชนมีกิจกรรมอะไรก็จะช่วยค่าอาหารห้าพัน หมื่นหนึ่งแล้วแต่งานเขาก็จะช่วย จะมากจะน้อยก็แล้วแต่ได้ทำงาน ถ้าคน

ตายไม่มีโรงศพไปบอกเขา เขาจะโทรมาวัด อาจารย์จัดโรงศพให้เขาทีนะ เดี่ยวผมไปจัดการเรื่องเงินให้ บางทีคนไม่มีเจ้าภาพเผาเขาก็โทรไปหาแล้วก็บอกสวดไปเลย 2 คืน ขนาดบ้านเด็กที่พ่อแม่เลิกกันอยู่กับตาอายุมาก 2 คน เขาก็ยังไปช่วยกันไปสร้างบ้านให้ใหม่ โดยขอรับการสนับสนุนจากวัดด้วย โดยให้วัดจัดผ้าป่ารวมเงิน พอทำบุญบ้านนี้ก็ไปแลกกัน ไปให้พรแล้วก็แลกกันแล้วก็รวมเงินทำบุญ รวมกันได้เท่าไรก็ทำเป็นทุนไว้ให้เด็กได้เรียน” (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2564) ซึ่งสอดคล้องกับ นางมัญชลี สุวรรณชื่น อสม.ในชุมชนกล่าวว่า “นายกเป็นคนเรียบง่าย ช่วยเหลือทุกเรื่อง เวลาทีมงานกินข้าวกับเราก็จะนั่งกินได้ไม่จำเป็นจะต้องไปนั่งกับผู้ใหญ่ กับเรากับใครก็จะทำตามสบาย ทั้งตัวเขาและภรรยาเขา เข้าถึงง่ายคุยได้ทุกอย่าง นายกจะเป็นคนประนีประนอมช่างเจรจา และช่วยแก้ปัญหาให้คนในชุมชนด้วย” (สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2564) ซึ่งสอดคล้องกับ นายประกาศิต แปลนพิมาย หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ กล่าวว่า “นายกเป็นคนใจดี เพราะตลอดเวลาที่เขาอยู่ที่บ่อกรูนี้ เวลาทำอะไรเขาก็ให้ชุมชนหมด เช่น เขามีเงินส่วนตัว มีคนมาขอทำกิจกรรม แต่เทศบาลเบิกไม่ได้ เขาก็เอาเงินส่วนตัวให้ บริจาคทั้งวัด ทั้งโรงเรียนช่วยหมด โรงเรียนที่นี้ วัดที่นี้ เจริญได้เพราะนายก เพราะว่าเงินเขาเองด้วย และเชิญญาติเข้ามาช่วยด้วย อย่างญาติเขานี้เป็นพี่น้องเขาเอง มีร้านทอง เขาเองก็มีฐานะ เขาก็บอกญาติพี่น้องมาทำบุญที่นี้ด้วย ไม่ใช่เฉพาะตัวเขาคนเดียว เป็นการเชิญญาติพี่น้องมาร่วมทำบุญด้วย” (สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2564)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านที่ไม่ได้มีเชื้อสายลาวครั้งแต่ได้มาอาศัยลาวครั้งพักอาศัยใช้ชีวิตอยู่กับชุมชนลาวครั้งเป็นเวลานานตั้งแต่เขายังเด็ก ๆ และตลอดมาเป็นเรื่องความประพฤติด้านตัว ซึ่งท่านไม่เคยมีอะไรเสียหายในเรื่องความประพฤติที่เสียหาย และท่านก็สามารถเข้ากับคนในชุมชนได้ดีตั้งแต่ไหนแต่ไร ซึ่งเขาไม่ได้เพิ่งมาสร้างความเข้ากันได้ดีในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น แต่เขาทำมาตลอด และการเข้ามาของนายกเทศมนตรีในทุกสมัยไม่มีคู่แข่ง ทำให้เป็นข้อจำกัดการวิจัย เนื่องจากไม่สามารถศึกษาเปรียบเทียบได้ ซึ่งถ้ามีคู่แข่งก็จะสามารถเปรียบเทียบได้ แต่สำหรับการเลือกนายกเทศมนตรีในเทศบาลตำบลบ่อกรูที่ผ่านมาไม่มีคู่แข่ง เนื่องจากนายกเทศมนตรีคนก่อนหน้านี้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาของตนเองก็ไม่มีคู่แข่งในการเลือกตั้ง ซึ่งไม่ว่าเขาจะเป็นลาวครั้งหรือไม่ใช่ลาวครั้งก็ได้รับเลือกอยู่แล้วคนเดียว แต่เมื่อนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรูคนก่อนหน้านี้ได้ครบวาระลงจากการดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2544 การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีครั้งต่อมา ได้ปรากฏว่า มีผู้สมัครรับเลือกเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรูเพียง 1 คนเท่านั้น คือ นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล ซึ่งการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในเทศบาลตำบลบ่อกรูครั้งต่อๆ มาก็เป็นเช่นเดียวกัน คือ มีผู้สมัครฯ เพียงคนเดียวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรูครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมาก็ยังคงมีเพียงนายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล เป็นผู้สมัครเพียงคนเดียวเช่นเดิม นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันก็เข้ามาซึ่ง

ทำให้เห็นได้ว่าที่เขาสามารถกลมกลืนกับลาวครั้งได้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมายังไม่พบนายกเทศมนตรีท่านไหนที่ไม่ยอมรับลาวครั้งหรือมีปัญหาในเรื่องชาติพันธุ์

จากการตั้งข้อสังเกต พบว่าเนื่องจากที่ผ่านมานายกเทศมนตรีคนเก่าขึ้นสู่อำนาจโดยไม่มีคู่แข่ง จึงมีอาจกล่าวได้ว่า อิทธิพลความเชื่อแบบลาวครั้งเท่านั้นที่จะทำให้คนขึ้นสู่อำนาจตรงนี้ได้ ถึงแม้จะเปลี่ยนนายกเทศมนตรีเป็นคนปัจจุบัน ซึ่งท่านไม่ได้มีเชื้อสายลาวครั้งโดยสายเลือด แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์ก็จะทำให้เห็นได้ว่าท่านเป็นคนที่ยอมรับคน เรียกว่า เป็นคนที่มีพฤติกรรมที่ยอมรับไปกับคนเชื้อสายลาวครั้งได้รับการยอมรับในการวางตัวในการทำงาน ซึ่งจะกล่าวได้ใน 2 ประเด็น คือ 1. ด้านการประพฤติดน 2. ด้านการทำงาน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการประพฤติดน ปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคมของลาวครั้ง ทำให้การดำเนินชีวิตในชุมชนเกิดการระสมบารมี จากการประพฤติดนเสมอดั้นเสมอปลาย จนได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ถึงแม้จะไม่ใช่การยอมรับของทุกคนในชุมชนแต่เสียงส่วนมากก็ยอมรับในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในชุมชนลาวครั้ง ส่งผลให้ความเชื่อเรื่องผีแสดงความสัมพันธ์ในรูปของการยอมรับในรูปของนามธรรมว่าผีมีอยู่จริงในจิตสำนึกของคนในชุมชนลาวครั้ง และมีอำนาจในการคลบ้นดาลให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข จึงเป็นความเชื่อที่ครอบงำในจิตสำนึกของลาวครั้งในชุมชนตลอดมา

ดังนั้นการทำให้เชื่อหรือถูกทำให้เชื่อของนายกเทศมนตรีท่านนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจจะใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการสร้างการยอมรับให้กับคนในชุมชนว่าสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น นอกจากถูกต้องแล้วยังต้องมีเหตุมีผลเป็นที่ยอมรับได้ มีความพอเหมาะกับการเทศะ ดังนั้นการประพฤติดนตามครรลองคลองธรรมและการบริหารงาน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนในด้านการเป็นผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Max Weber ที่เชื่อว่าความชอบธรรมมาจากสิทธิในอำนาจปกครองเชิงบารมี ที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อมั่นและอุทิศตนให้อย่างเต็มที่ จึงทำให้เกิดการยกย่องเป็นผู้นำ ซึ่งคู่ได้จากการยอมรับของคนในชุมชน การอุทิศตนเพื่อส่วนรวมและสร้างประโยชน์สุขให้กับชุมชนเป็นอย่างดี จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกเทศมนตรีได้อย่างยาวนาน

ถึงแม้จะได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนก็ตาม การเชื่อในความเชื่อเรื่องผีก็ยังมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อผู้นำที่เป็นทางการอีกด้วยทั้งในด้านการให้คำชี้แนะจากกวนซึ่งเป็นผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการที่ได้รับอำนาจจากความเชื่อในเรื่องผีของชุมชนลาวครั้ง แต่มีความสำคัญกับคนในชุมชนลาวครั้งเป็นอย่างมาก เพราะคนในชุมชนให้การยอมรับและรับฟังในสิ่งที่กวนนั้น ได้ชี้แนะและแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงทำให้นายกเทศมนตรีได้รับอำนาจในการปกครองชุมชนเรื่อยมา แต่

ทั้งนี้ก็ด้วยการทำงานและพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวของนายกเทศมนตรีด้วยที่ถูกมองด้วย
ภาพลักษณ์ที่เป็นแบบเดียวกับคนในชุมชน เชื้อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบเดียวกัน ถึงแม้จะไม่รู้ว่าการ
แสดงออกของท่านในลักษณะนี้ไม่สามารถแปลได้ว่าเขาจะยอมรับเสียทั้งหมด เขาอาจยอมรับ
บางอย่างก็ได้ เป็นการสร้างการยอมรับอย่างหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทบาทความเชื่อเรื่องผีของสังคมลาวครั้งเป็นระบบมโนทัศน์ในความเชื่อที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเชื่อเรื่องผีสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านบทบาทการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ปลอดภัยและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ บทบาทในด้านการเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม เป็นกุศโลบายให้สังคมประพฤติตามจารีตประเพณี และบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นทำไมจึงทำให้ชุมชนแห่งนี้ดำรงอยู่ได้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหา จากความเชื่อเรื่องผีที่เป็นสาเหตุในการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจให้กับผู้นำในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งการคัดเลือกจะต้องเป็นคนที่ชาวบ้านยอมรับ ซึ่งชุมชนแห่งนี้มีวิธีในการยอมรับผู้นำของตนเองอย่างไรและทำอะไรผู้นำจึงต้องสร้างความชอบธรรมทางอำนาจจากความเชื่อเรื่องผีที่อยู่ในชุมชนลาวครั้ง

ทั้งนี้ จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยสนใจในประเด็นปัญหาดังกล่าวและได้ทำการวิจัยในประเด็นของกรณีการสร้าง ความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับและขนบจารีตทางวัฒนธรรม ซึ่งจะใช้ในการเชื่อมความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองในการเสริมสร้างบทบาทของผู้นำชุมชน จนนำมาสู่การหาเหตุผลรองรับการสร้าง ความชอบธรรมทางอำนาจในสังคมการเมืองของชุมชน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความเชื่อเรื่องผีที่มีอิทธิพลในการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในกรณีดังกล่าว และอาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผล นำมาอภิปราย และได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผี ดังนี้

1. สรุปการศึกษา

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยการสร้าง ความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาทำการศึกษาใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับขนบจารีตทางวัฒนธรรม

ของลาวครั้ง 2) ศึกษาความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในสังคม การเมืองของชุมชน 3) ศึกษาความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจใน ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้ง ผลการศึกษาวิจัยมีดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับชนบจารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งใน เทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ความเชื่อเรื่องผีนี้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของลาวครั้งนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่ง ตาย รวมถึงการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานที่มีมาช้านานนับแต่สมัยอดีตด้วย ทำให้ผีในความเชื่อของลาวครั้งมีมากมาย ซึ่งผีที่สำคัญที่เป็นที่นับถือของลาวครั้งมีสองประเภท คือ ผีเจ้านาย และผีเทวดา ที่หมายถึง ผีบรรพบุรุษที่สามารถให้คุณและโทษได้ นอกจากเรื่องผีซึ่งเป็น ความเชื่อที่เหนือธรรมชาติแล้วนั้น ลาวครั้งในตำบลบ่อกรูยังเชื่อว่าเมื่อครั้งตอนอพยพมาเข้า พ้อแสนหาญเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและดูแลความเดือดร้อนของลาวครั้งทุกคน ทุกคนก็ยังคงให้ความยำเกรง ด้วยเหตุนี้พ้อแสนหาญจึงเป็นผีบรรพบุรุษที่ได้รับการเทิดทูนจากลาวครั้งทุกคนในท้องถิ่น ดังนั้น ลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ก็ยังมีศาลเจ้าพ้อแสนหาญ ซึ่งชาวลาวครั้งบ้านบ่อกรูเรียกว่า ศาลเจ้าพ้อดงไม่งามเป็นศูนย์รวมใจของชาวลาวครั้ง โดยมีกวนเป็นผู้ติดต่อประสานงานในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ กล่าวได้ว่า ลาวครั้งในพื้นที่บ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวชจังหวัดสุพรรณบุรี มีศาลเจ้าพ้อดงไม่งามที่เชื่อกันว่าการสร้างศาลก็เพื่อเป็น อนุสรณ์เพื่อเป็นการรำลึกถึงเจ้าพ้อดงไม่งามของพวกตนและบริวารที่ลาวครั้งจะต้องจัดงานให้ศาล เจ้าพ้อดงไม่งามในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสักการะผีบรรพบุรุษของลาวครั้ง

นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งเป็นวัฒนธรรมที่เสริมสร้างความผูกพันความเป็น พวกเดียวกัน และยังมีบทบาทของผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ คือ กวนที่สามารถแนะนำในเรื่องวิถี ชีวิต ความเป็นอยู่ และยังและยังมีบทบาทต่อการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตของ คนในชุมชนและในการทำงาน ช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวล ความทุกข์จากปัญหาอุปสรรคที่ เกิดขึ้น ทำให้จิตใจสบายมีกำลังใจดี เพราะมีความคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งดี ๆ จากการทำตาม ประเพณี และพิธีกรรม จึงสะท้อนให้เห็นในการสร้างความสามัคคี ในการทำงานเพื่อส่วนรวมโดย ไม่หวังผลตอบแทน เป็นการสร้างมิตรไมตรีต่อกันในชุมชนลาวครั้ง นับถือกันเหมือนเครือญาติ และเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

1.2 ความเชื่อเรื่องผีลาวครั้งมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในสังคมการเมือง ของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ในด้านการเมืองการปกครองที่ใช้ความเชื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองของชุมชนในการสร้างความสามัคคีและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชุมชนที่ต้องมี

ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่องทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลในสังคมที่เป็นแบบแผนเดียวกัน เกิดการยอมรับของคนในชุมชน ทำให้การเมืองการปกครองเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟร์ไฟท์ที่คนในชุมชนยอมรับในอำนาจของผู้นำจึงยอมเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบแต่ไม่กล้าแสดงออก หรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ผู้มีอำนาจหรือผู้มีบารมีเป็นผู้ตัดสินใจ เช่นเดียวกับชุมชนลาวครั้งที่ให้ผู้มีอำนาจหรือผู้นำเป็นผู้ปกครอง คนในชุมชนมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ทำให้การปฏิบัติตนหรือการกระทำใด ๆ จึงต้องบอกกล่าวผิเจ้านายให้ทราบก่อน ถึงแม้ในสังคมปัจจุบันจะใช้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแล้ว แต่ประชาชนก็ยังคงมีความเชื่อที่ฝังรากลึกมาตั้งแต่อดีตที่เป็นอิทธิพลของสังคมเกษตรกรรมที่มองว่าผู้นำมีอำนาจเป็นผู้ปกครองเท่านั้น ประชาชนควรมีหน้าที่เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้การถือปฏิบัติต้องได้รับการยอมรับหรืออนุญาตเหมือนเช่นในอดีต

ความเชื่อเรื่องผียังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนลาวครั้งที่ประพฤติปฏิบัติตามกันมาอย่างยาวนานแล้ว ความเชื่อเรื่องผียังคงมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับสังคมการเมืองในด้านการเป็นผู้นำที่ยอมรับคติความเชื่อเรื่องผีจึงเกิดความศรัทธาในความเชื่อของชุมชน ประกอบกับการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำเกิดการยอมรับและคนในชุมชนลาวครั้งที่เกิดความศรัทธาและยอมรับในตัวผู้นำชุมชน จึงเป็นการสร้างผู้นำจากประเพณีนิยมหรือธรรมเนียมอำนาจที่ถูกกล่อมเกลามาผ่านกระบวนการทางสังคมจนเกิดการสะสมบารมีทำให้เกิดการยอมรับเนื่องจากมีบุคลิกภาพพิเศษซึ่งถือกันว่าเหนือกว่าบุคคลธรรมดา จึงมีอิทธิพลในการชี้แนะเพื่อสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้นำตามกฎหมายที่สามารถมีอำนาจในการเข้าเจรจาต่อรองและขอความช่วยเหลือต่อรัฐได้

ความเชื่อเรื่องผียังมีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองของรัฐอยู่ในแง่ของผู้นำที่มีอำนาจในการปกครองที่คนในชุมชนให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ทำให้การปฏิบัติหรือ การกระทำใด ๆ ต้องบอกกล่าวผู้นำให้ทราบก่อน ถึงแม้ว่าในสังคมปัจจุบันจะเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วก็ตาม แต่ประชาชนยังมีแนวความคิดในวัฒนธรรมแบบให้อำนาจของผู้นำอยู่จึงทำให้การถือปฏิบัติต้องได้รับการยอมรับหรืออนุญาตเหมือนในอดีต ซึ่งความเชื่อเรื่องผีส่งผลให้เกิดการสร้างผู้นำที่เป็นผู้ใช้อำนาจ และมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจในการเมือง และกำหนดพฤติกรรมของบุคคลทางด้านบุคลิก ลักษณะนิสัย ทัศนคติ จึงทำให้ผู้นำมีบทบาทในการทำงานกับชุมชน จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจของทรัพยากรภายในชุมชน รวมทั้งมีอิทธิพลในด้านการชี้แนะการเลือกผู้นำด้วย

1.3 ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองมาจากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของผี ซึ่งมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับระบบการเมืองในลักษณะที่อำนาจของผู้นำในประเพณี พิธีกรรมเป็นตัวแทนแห่งความศักดิ์สิทธิ์ที่ศรัทธาบูชาให้อำนาจและจะได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ทำให้มีบทบาทในด้านการจัดการวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และบทบาทในการควบคุมความประพฤติของคนในชุมชน จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในสังคมการเมืองในรูปแบบผู้นำตามประเพณีในการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำตามกฎหมาย เหมือนกับนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรูที่ใช้ความเชื่อเรื่องผีในการสร้างความชอบธรรม โดยจะมีความสัมพันธ์ตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจไม่ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนรวมและส่วนตัวเกิดขึ้นในชุมชนก็ต้องมีการบอกกล่าวให้ผีเจ้านายได้ทราบเช่นเดียวกับการเลือกผู้นำหรือนายกเทศมนตรีก็ต้องมีการบอกกล่าวผีเจ้านายเช่นกัน เมื่อผ่านการเลือกสรรเข้ามาทำงานแล้วก็ต้องสร้างผลงานจนเป็นที่ยอมรับและบริหารงานนโยบายตามความต้องการของชุมชน ซึ่งการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีลาวครั้งหรือประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ เป็นหน้าที่โดยตรงของเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน จึงเกิดการส่งเสริมความเป็นลาวครั้ง การรักษาวัฒนธรรมแบบลาวครั้ง จนทำให้นายกเทศมนตรีเข้าร่วมงานทุกงาน ทำตัวกลมกลืน ยอมรับวัฒนธรรมแบบลาวครั้ง เป็นการสร้างพฤติกรรมทางการเมืองและบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี จึงทำให้การแสดงออกในการปฏิบัติตนของนายกเทศมนตรีมีพฤติกรรมเป็นแบบคนลาวครั้ง ไม่มีความแปลกแยก นายกเป็นผู้นำที่มีความผูกพันกับชุมชนและรู้สึกรักคนในชุมชนเหมือนเป็นพี่น้องกัน จึงทำให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำมาตลอดแม้ว่าจะได้รับตำแหน่งหรือไม่ได้รับตำแหน่งก็ตาม การประพฤติตัวเสมอต้นเสมอปลายจึงทำให้เขาได้รับการยอมรับเสมือนเป็นลาวครั้งคนหนึ่ง ถึงแม้ว่าการกระทำของนายกเทศมนตรีท่านนี้ จะมีพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวถูกมองด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นแบบเดียว เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบเดียวกันกับคนในชุมชน ซึ่งไม่สามารถรู้ได้ว่าการแสดงออกของท่านในลักษณะนี้แปลว่าเขาจะยอมรับเสียทั้งหมด เขาอาจยอมรับบางอย่างก็ได้ เป็นการสร้างการยอมรับอย่างหนึ่ง

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ศึกษาตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นนั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่ได้ทำการทบทวน โดยผลการวิจัยสามารถนำแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาอธิบายถึงความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งที่ส่งผลกระทบต่อประเพณีและพิธีกรรมจนเป็นวัฒนธรรมในสังคมที่ผู้นำชุมชนนำมาเป็นเหตุผลในการอ้างอิงการรักษาอำนาจของผู้นำและมีอิทธิพลต่อผู้นำที่เป็นทางการในแง่ของแนวคิดให้เป็นผู้ที่คนในชุมชนยอมรับจนนำมาสู่การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจให้กับผู้นำในชุมชนที่อธิบายผ่านแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางที่วิชารัฐศาสตร์เห็นว่าการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนน่าจะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำชุมชนได้ ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องผีกับชนบจารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งที่ในเทศบาลตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ในสังคmlาวครั้งที่ จะเห็นว่าความเชื่อเรื่องผีในสังคmlาวครั้งที่ยังถูกผูกติดอยู่ในจิตสำนึกของชุมชนมาอย่างยาวนานและมีบทบาทที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของลาวครั้งที่ตั้งแต่เกิดจนตาย และการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งจะนับถือผี 2 ประเภท คือ ผีเจ้านายและผีเทวดาซึ่งคือ ผีบรรพบุรุษของลาวครั้งที่นั่นเองที่สามารถให้คุณและโทษได้ นอกจากนี้ชาวลาวครั้งที่ในเทศบาลตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวชจังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อดงไม้งามที่เป็นศูนย์รวมใจของชาวลาวครั้งที่ โดยมีกวนซึ่งเป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการเป็นผู้นำทางประเพณีลาวครั้งที่และเป็นผู้ติดต่อประสานงานในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ และเชื่อว่าการสร้างศาลเจ้าพ่อดงไม้งามจะเป็นการรำลึกถึงพ่อแสนหาญ และเพื่อเป็นอนุสรณ์ของลาวครั้งที่และบริวารที่เมื่อถึงปีจะต้องมีการจัดงานเลี้ยงในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสักการะผีบรรพบุรุษดังกล่าว นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องผียังมีบทบาทต่อการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตและในการทำงาน ช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวล ความทุกข์จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและเป็นที่พักทางจิตใจ รวมทั้งสะท้อนในการเรื่องการสร้างสามัคคี การทำงานเพื่อส่วนรวม การสร้างมิตรไมตรีที่ดีต่อกันด้วย

เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อของ ธวัช ปุณโณทก (2522: น. 95) ที่เห็นว่าความเชื่อเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์และสังคม แม้พลังอำนาจเหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงแต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพเกรงกลัว แนวคิดประเพณี ของ ประเสริฐ แยมกิ้นฟูง (2541: น. 103) ที่อธิบายถึงสิ่งที่คนเราปฏิบัติ เชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำ

ที่ได้สืบทอดต่อกันมา และแนวคิดพิธีกรรม (2526: น. 97) ที่เห็นว่าพฤติกรรมทางสังคมอันละเอียดอ่อน ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมาย หรือระเบียบของสังคมซึ่งแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของค่านิยม หรือความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกวี กระจ่างเมฆ (2557) ที่ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐมที่อธิบายว่าความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ มีการจัดพิธีกรรมเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถลดบันดาลความสุขให้กับมนุษย์ได้ และได้นำพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและปรับเข้ากับจารีตของชุมชนและพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดมาชุมชนต้องเข้าร่วมเพื่อแสดงถึงความเคารพในสิ่งที่ชุมชนนับถือ สามารถนำมาอธิบายความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อขนบจารีตทางวัฒนธรรมของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู ว่ามีที่มาจากความเชื่อผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในสังคมของลาวครั้งที่เสริมสร้างความผูกพัน ความประพฤติกปฏิบัติตนที่กระทำในสิ่งที่เป็นแบบแผนเดียวกันและยังส่งผลในการสร้างบทบาทของผู้นำแบบไม่เป็นทางการที่มีอิทธิพลในสังคมการเมืองของชุมชนด้วย

ความเชื่อเรื่องผีจึงเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจเหนือธรรมชาติที่ลาวครั้งให้ความสำคัญเนื่องจากผีมีความผูกพันในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และเข้ามามีบทบาทอย่างมากในหลักปฏิบัติกรดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยเปลี่ยนผ่านสถานะ อาทิเช่น การเกิด การแต่งงาน และการตาย เพื่อขอให้อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผีปู่ย่าตายายจงมารับรู้ มาปกป้องรักษา ค้ำครองชีวิตให้อยู่ดีมีสุข เมื่อมีการตาย จะมีการส่งวิญญาณให้ไปสู่ภพภูมิที่ดี อีกทั้งความเชื่อเรื่องผีเปรียบเสมือนอำนาจเหนือธรรมชาติที่สิงสถิตอยู่ในป่า เขา หรือรอบ ๆ ตัวเราไม่เห็นแต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึกทำให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุลในสังคม ไม่เอาโรคเอาเปรียบซึ่งกันและกัน จึงต้องยึดถือและปฏิบัติตามจนเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

ดังนั้น หากพิจารณาทั้งหมดจะเห็นว่าความเชื่อเรื่องผีมีบทบาทที่สำคัญในสังคมของลาวครั้งมากเนื่องจากถูกหล่อหลอมให้ยอมรับในความเชื่อเรื่องผีเพราะเชื่อว่าอำนาจของผีจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนได้ และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีของคนในชุมชนได้

2.2 ความเชื่อเรื่องผีมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคมการเมืองของชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

การประกอบพิธีกรรมมีความหมายในด้านการสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติโดยตัวของมันเอง ดังนั้นเมื่อมีปรากฏการณ์ที่หาคำอธิบายไม่ได้ ในชุมชน ผู้ทรงความรู้อันประกอบไปด้วย พระ ผู้อาวุโส ที่ชุมชนนับถือก็มักจะให้คำอธิบายว่าเกิดจาก

อำนาจของผีพ่อเจ้าดงไม้้งาม จึงส่งผลให้คนในชุมชนยิ่งเชื่อมั่นศรัทธาในผีเจ้าพ่อดงไม้้งาม อย่างมาก เป็นการตอกย้ำความรู้สึกความเกรงกลัวในอำนาจและผู้ที่มิอำนาจเหนือกว่า

ความเชื่อเป็นปรากฏการณ์ทางจิตของมนุษย์ที่เกิดจากการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ ถึงแม้ว่าศาสนาจะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนแต่ก็ไม่ได้ลบเลือนความเชื่อเรื่องผีลงได้ ดังนั้นความเชื่อดังกล่าวจึงยังมีอิทธิพลอยู่กับพฤติกรรมของคนในชุมชน และฝังแน่นอยู่ในจิตสำนึกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป คนในชุมชนก็ยังยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องผีอยู่และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและเป็นที่ยึดทางจิตใจ

เมื่อนำแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง Lucien W.Pye ที่เห็นว่าเป็นทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง ถือเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง โดยครอบคลุมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองและปทัสถานในทางปฏิบัติของบุคคลระบอบการเมืองนั้น แนวคิดของวิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2547: น. 7) เห็นว่าเป็นสภาวะแห่งจิตใจ ที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองและควบคุมให้บุคคลยอมรับกติกาในสังคม สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองในด้านการปกครองที่ใช้วัฒนธรรมทางความเชื่อของชุมชนอันได้แก่ พฤติกรรมที่สังคมยอมรับให้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคมในแต่ละสถานการณ์ ผู้ใดละเมิดไม่ปฏิบัติตามอาจถูกสังคมลงโทษ เป็นกระบวนการในการยอมรับผู้นำที่มีอำนาจในการที่คนในชุมชนจะทำอะไรจะต้องบอกกล่าวให้ผู้นำชุมชนและผีบรรพบุรุษได้รับรู้การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการของคนในชุมชนก่อนเป็นการแจ้งให้ผู้นำทราบและขออนุญาตทำกิจกรรมนั้น เช่น การที่เทศบาลจะเข้ามาพัฒนา ได้แก่ ทำถนน ปรับปรุงระบบประปาก็ต้องบอกกล่าวให้กวนทราบเพื่อแจ้งให้เจ้าพ่อดงไม้้งามได้ทราบเป็นการตอกย้ำในเรื่องของอำนาจนิยมคือ การกระทำและการตัดสินใจของผู้ปกครองไม่ถูกจำกัดโดยสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน ในขณะที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีอยู่อย่างจำกัด หรือกล่าวได้ว่าสิทธิทางการเมืองของคนในชุมชนอาจถูกจำกัดด้วยกฎ ระเบียบของผู้นำ เพื่อจำกัดกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในชุมชนจึงทำให้การจะดำเนินการใด ๆ ภายในหมู่บ้านต้องบอกกล่าวให้ผู้นำ คือ กวนได้ทราบก่อนเป็นการแสดงถึงการเคารพผู้นำหรือผู้อาวุโสที่มีอำนาจใจการตัดสินใจ

ดังนั้นความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองในด้านการเมืองการปกครองนอกจากจะให้ความสำคัญในเรื่องอำนาจของผู้นำแล้วยังแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยอาทิ เช่น การเลือกตั้งผู้นำชุมชนก็จะมาบอกกล่าวกวนเพื่อให้กวนบอกกล่าวผีเจ้านายให้ทราบเป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วย เนื่องจากความเชื่อเรื่องผีเป็นเหมือนที่ยึดทางจิตใจของคนใน

ชุมชนลาวครั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็น ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี สมาชิกเทศมนตรีและผู้นำชุมชนอื่น ๆ จะต้องบอกกล่าวให้กวนแจ้เจ้าพ่อดงไม้งามได้ทราบ

นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องผียังมีอิทธิพลต่อผู้นำที่มีความสัมพันธ์ในพฤติกรรมทางการเมืองในด้านการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยจะเห็นได้จากก่อนงานเลี้ยงปี ผู้นำชุมชนและชาวบ้านจะต้องไปช่วยกันทำความสะอาดสถานที่ในการทำพิธีทำให้พบปะ และเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แสดงความมีน้ำใจ ความสามัคคีในชุมชน และประชุมปรึกษาหารือในการจัดงานประจำปีหรืองานประเพณี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดผู้นำทางการเมืองของ ชรรมรส โชติคุณุชร (2519: น. 131) กล่าวว่า เป็นผู้นำที่บุคคลที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้ามีความรู้ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา สามารถนำมาอธิบายผู้นำทางการเมืองตามความเชื่อเรื่องผีจะเป็นผู้นำตามประเพณีที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาและมีอิทธิพลทางความคิดของคนในชุมชนลาวครั้งเป็นอย่างมากไม่ว่าคนในชุมชนจะทำอะไร หรือมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ก็จะต้องบอกกล่าวให้กับผู้นำชุมชนได้รับรู้ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงผู้นำในชุมชนยังต้องอาศัยอิทธิพลของผู้นำตามประเพณีในการชี้แนะผู้นำที่เป็นทางการด้วยซึ่งสอดคล้องกับ จิตร โชค (บรรพต) วีระสัย (2546: น. 339-371) ที่กล่าวถึงผู้นำตามแนวคิดของ Max Weber ไว้ว่า ผู้นำตามประเพณีนิยม เป็นผู้นำที่พยายามทำตนให้ควรแก่การเคารพตามตำแหน่งและอำนาจที่ได้รับ และยึดถือประเพณีเก่าแก่ มีการให้เกียรติและอำนาจแก่ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้นำแบบบารมีวิสัย เป็นผู้นำที่สร้างมนุษยสัมพันธ์ในผู้ร่วมงาน ก่อให้เกิดความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความเห็นอกเห็นใจตามมาก่อให้เกิดความเคารพนับถือด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าความเชื่อเรื่องผีได้สร้างผู้นำที่เกิดขึ้นจากข้อกำหนดจารีตประเพณีของลาวครั้ง ที่คนในชุมชนยอมรับ ซึ่งต่อมาสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปรัฐจึงเกิดการหาผู้นำที่เป็นทางการเข้ามาทำหน้าที่ดูแลความทุกข์ สุขของชาวบ้าน จึงทำให้ผู้นำตามจารีตประเพณีมีบทบาทในการเสนอแนะพฤติกรรม การปฏิบัติตน และบุคลิกภาพของผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำตามกฎหมาย ซึ่งในกรณีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้นำที่จะได้รับเลือกเข้ามาทำหน้าที่ล้วนแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกวน

อย่างไรก็ตาม โลกของผีเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ในการเริ่มต้นสำรวจสังคมการเมืองของบ้านบ่อกรู ทศนคติที่มีต่อผืนนั้นสะท้อนให้เห็นแนวโน้มพื้นฐานของการปรับตัวเข้าหาอำนาจได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัญหาขั้นพื้นฐานของชาวบ้านเกี่ยวกับความปลอดภัย ศีลธรรมจรรยา สุขภาพ ความเจริญรุ่งเรือง การมีความสัมพันธ์เชิงพิธีกรรมระหว่างสังคมของคนในชุมชนกับผู้ที่มีอำนาจอยู่เหนือธรรมชาติสามารถให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการใช้วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการ

สร้างความเชื่อทางการเมืองเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตามแนวคิดของ วินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ (2561: น. 425)

2.3 ความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผี เป็นการแสดงความสัมพันธ์ผ่านการทำพิธีกรรมที่เป็นรูปแบบการปกครองคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีสิทธิ์ขาดมาจากผู้ปกครอง ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อมร รักษาสัตย์ สืบค้นวันที่ 23 มกราคม 2564 ที่กษัตริย์มีสิทธิ์ขาดในการปกครอง ที่มาของกฎหมายทั้งปวงอยู่ที่กษัตริย์ คำสั่ง ความต้องการต่าง ๆ ล้วนมีผลให้เป็น กฎ ระเบียบ ข้อห้ามในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ กานต์ กานต์พรรณพงศ์ (2556: น. 88) ที่กล่าวว่า ความชอบธรรมทางอำนาจมาจากกฎระเบียบที่สมเหตุสมผลหรือสามารถใช้อ้างรองรับได้ โดยประกอบไปด้วยหลักความแตกต่างที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในอำนาจทางสังคม และแบ่งแยกระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ซึ่งผู้ถือครองอำนาจมีคุณสมบัติที่อยู่เหนือกว่าผู้ที่ถูกปกครอง จึงเป็นที่มาของการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครองในชุมชนถึงแม้ว่าในฐานะเป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการแต่คนในชุมชนยอมรับ เมื่อประกอบพิธีกรรมจะเห็นได้ชัดเจนจากการเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมที่จะแสดงบทบาทให้เห็นในอำนาจบารมีของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวคิดของแมกซ์ เวเบอร์ (อ้างในสมชาย เจริญกิจ, 2554: น. 17) ที่ใช้สิทธิอำนาจแห่งความพิเศษในลักษณะเทพประทานเป็นการเฉพาะตัวในการเป็นผู้นำ และยังใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างความยินยอมพร้อมใจของคนในชุมชนด้วย ส่งผลต่อโครงสร้างการปกครองที่เป็นรูปธรรมที่มีทั้งผู้ปกครองคือกวนและผู้ใต้ปกครองคือ ลูกหลานที่อยู่ในชุมชนถูกแสดงในบทบาทของผู้ชายในความเชื่อผีเจ้านายที่ปกครองชุมชน ส่วนผีเทวดาจะถูกแสดงบทบาทผ่านผู้นำที่มาตามสายโลหิตฝ่ายแม่ที่ปกครองคนในครอบครัว ทำให้มองว่าเพศชายมีความแข็งแรงกว่าเพศหญิงจึงมีหน้าที่ปกป้องดูแลบ้านเมือง จากการแสดงบทบาทถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา

ในบทบาทของผู้นำที่เป็นทางการมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ช่วยสนับสนุนให้ได้รับการเลือกเป็นผู้นำชุมชนด้วยการนับถือผีเดียวกัน มีเครื่องญาติเดียวกัน และช่วยงานประโยชน์สาธารณะของชุมชนทำให้คนในชุมชนเกิดการยอมรับจนเลือกเป็นผู้นำชุมชนส่งผลให้การมีความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่ ประองคอง มีความสามัคคี และทำให้การปกครองคนในชุมชนเป็นไปแบบประนีประนอม สามารถพูดคุยตกลงกันได้ในกรณีมีปัญหาของหมู่บ้าน สามารถแก้ไขได้ในระดับผู้นำชุมชน และการมีผู้นำที่เป็นเครื่องญาติเดียวกันส่งผลให้การ

เข้ามาให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิจิต ซีรเวคิน[ออนไลน์] สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2564 ที่ให้ความชอบธรรมทางการเมืองเป็นตัวแปรในการยึดโยงเพื่อการบริหารประเทศและใช้อำนาจทางการเมือง” ทำให้ผู้นำชุมชนใช้ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่สามารถผลักดันให้เกิดการบริหารในชุมชนได้

ความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของผี มีความสัมพันธ์ในระบบการเมืองและวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ของชุมชนซึ่งจะมีสัญลักษณ์พิธีกรรมและตัวแทนแห่งความศักดิ์สิทธิ์มีอยู่ในระบบการเมือง ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับผู้นำตามประเพณี เมื่อผู้นำตามประเพณีมีอำนาจจึงมีอิทธิพลในการคิด ชี้นำของคนในชุมชน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการผลักดันการมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำ การประพุดิตน การปฏิบัติตนของบุคคลที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้นำส่งผลให้การใช้อำนาจของผู้นำตามประเพณีที่มีอยู่ถูกนำมาสร้างความชอบธรรมให้การเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำตามกฎหมาย มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัตน์ แป้นพงษ์ (2549: น. 9) ที่เห็นว่าเป็นการยอมรับโดยทั่วไปในระบบการปกครองหรืออำนาจตามกฎหมายของผู้ปกครองโดยผู้ถูกปกครอง ด้วยเหตุที่อำนาจตามกฎหมายจะเกี่ยวข้องกัน โดยตรงกับตำแหน่งของรัฐบาล และสมชาย เจริญกิจ (2554: น. 16) เห็นว่า ถ้ามองในแง่ของกฎหมายความชอบธรรมทำให้เกิดความชัดเจนโดยข้อกฎหมาย แต่บางครั้งก็ไร้ความชอบธรรมหรืออาจจะชอบธรรมแต่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นการสร้างความชอบธรรมในสังคมการเมืองของลาวครั้งทีอาศัยอิทธิพลของความเชื่อเรื่องผีในการสร้างผู้นำตามคติความเชื่อในวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในการเข้าสู่อำนาจของของผู้นำตามกฎหมาย ดังเช่น นายเทศมนตรีตำบลบ่อกรูได้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจากการประพุดิตน การปฏิบัติตนและมีบุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการประเพณี พิธีกรรม การร่วมประชุมการจัดงานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และการประพุดิตนเป็นคนที่ช่วยเหลือคนในชุมชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยอมรับวัฒนธรรมแบบลาวครั้ง ทำให้คนในชุมชนยอมรับและได้รับเลือกเป็นนายกเทศมนตรี

ข้อสังเกต การเลือกนายกเทศมนตรีในแต่ละครั้ง นายศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่กุล นายกเทศมนตรีลงสมัครเลือกโดยไม่มีคู่แข่งและสามารถดำรงตำแหน่งได้อย่างยาวนานทำให้ไม่มีคู่แข่งเปรียบเทียบทำให้เป็นข้อจำกัดการวิจัย

จากการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีทำให้ต้องมีการสร้างผลงานให้กับพื้นที่ในเทศบาลตำบลบ่อกรู จึงต้องมาขอคำแนะนำจากกวนก่อน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนโดยการส่งเสริมความเป็นลาวครั้ง รักษาวัฒนธรรมแบบลาวครั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน จนเกิดการสะสมบุญบารมีทำให้เป็นผู้นำที่มีบารมี สามารถช่วยเหลือได้ทุกเรื่องดังจะเห็นได้จาก

การที่นายเทศมนตรีได้เข้าไปช่วยเหลือทำศพให้สำหรับผู้ที่ยากจน หรือศพ ไม่มีญาติ และดูแลคนในชุมชนเวลาที่เดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย เจริญกิจ (2554: น. 17) เห็นว่าระบบการปกครองที่สถาปนาขึ้นในสังคมการเมืองหนึ่งทำข้อตกลงหรือกำหนดกติกาการปกครองในการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะระบอบเสรีประชาธิปไตยมุ่งให้ประกันความเป็นอิสระของพลเมืองของรัฐ มีสิทธิ เสรีภาพของประชาชนอย่างชัดเจน เป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การส่งเสริมความเป็นลาวครั้งและรักษาวัฒนธรรมแบบลาวครั้งเป็นการทำตามความต้องการของชุมชนและทำตามกติกาและข้อตกลงของชุมชนซึ่งเป็นฉันทามติอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย

การมีพฤติกรรมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีเป็นการสร้างความชอบธรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถเข้าถึงความทุกข์ สุขของประชาชนเห็นได้จากการช่วยเหลือคนในชุมชน วัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กในชุมชน ทำให้มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สำคัญที่สุดของชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ที่เราเรียกว่า บวร จนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนและเกิดการยอมรับในตัวผู้นำ ประกอบการประพฤติดนของนายกเทศมนตรีท่านนี้ถึงแม้จะไม่ใช่คนลาวครั้งแต่ก็ยอมรับในวัฒนธรรมของลาวครั้งและสามารถทำตัวกลมกลืนได้ คนในชุมชนจึงคิดว่าเขาก็คือลาวครั้งคนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษ์ เถลิ้มเตียรณ (2526) ศึกษาแนวคิดทางการเมืองของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในช่วงเวลาต่าง ๆ กันที่เข้ามาบริหารทางการเมือง ในแง่ของบุคลิกภาพที่มีความพิเศษของ จอมพลสฤษดิ์ นั้นได้ทำให้ จอมพลสฤษดิ์ มีแรงสนับสนุนจากประชาชนและสถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้งการเร่งขยายความเจริญไปสู่ชนบททำให้ได้รับการยอมรับในการบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรูปแบบในการปกครองเผด็จการอำนาจนิยม ที่สามารถจัดระเบียบสังคมอย่างมีประสิทธิภาพสามารถอธิบายได้ว่าการสร้างพฤติกรรมทางการเมืองสามารถสร้างแรงสนับสนุนและสร้างการยอมรับได้ของประชาชน

ถึงแม้จะได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนก็ตาม การเชื่อในความเชื่อเรื่องผีก็ยังมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อผู้นำที่เป็นทางการอีกด้วย แต่ทั้งนี้ก็ด้วยการทำงานและพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวของนายกเทศมนตรีถูกมองด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นแบบเดียวกับคนในชุมชน เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบเดียวกัน ถึงแม้จะไม่รู้ว่าการแสดงออกของท่านในลักษณะนี้ไม่สามารถแปลได้ว่าเขาจะยอมรับเสียทั้งหมด เขาอาจยอมรับบางอย่างก็ได้ เป็นการสร้างการยอมรับอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อได้ว่าการสร้างการยอมรับสามารถเพิ่มระดับความมีเสถียรภาพของการปกครองและผู้ปกครองได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการทำวิจัยเรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของลาวครั้งในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องผีที่ส่งผลกระทบต่อชนบ จารีตทางวัฒนธรรมในสังคมที่เป็นสาเหตุเชื่อมความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองที่ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการเข้าไปมีอิทธิพลในการเลือกผู้นำที่เป็นทางการที่ส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจในสังคมการเมือง ซึ่งผลการศึกษพบว่าความเชื่อเรื่องผีส่งผลกระทบต่อประเพณีและพิธีกรรม โดยพบว่าการเข้าร่วมประเพณีและประกอบพิธีกรรม เป็นการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน สร้างความสามัคคีและความสนุกสนานให้กับชุมชน และจากความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผู้นำชุมชนทั้งในด้านการเมืองการปกครอง การเลือกผู้นำ จนนำมาสู่การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจของผู้นำในสังคมการเมืองที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้วเห็นว่าจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์วัฒนธรรมความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้ โดยผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ได้ ดังนี้

3.1.1 นำแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ทางความเชื่อเข้ามาใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจและกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เหนียวแน่น ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาและเสริมสร้างความเป็นผู้นำในเทศบาลตำบลบ่อกร อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.1.2 นำแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ทางความเชื่อเข้ามาใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนให้มีรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมและสร้างประชาธิปไตยในระดับรากหญ้าในชุมชนและพื้นที่อื่น ๆ ได้

3.1.3 การส่งเสริมให้ชุมชนสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้กับชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย โดยคนในชุมชนที่อยู่ร่วมกันจะต้องมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำงานสาธารณประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และสามารถควบคุมตนเองให้มีวินัยในตนเอง ส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีสันติสุข และสังคมมีการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและไม่เกิดปัญหา การส่งเสริมการสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยนี้อาจมีลักษณะที่ขัดแย้งกับความเชื่อในเรื่องการยอมรับอำนาจ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากการเข้าร่วม

ประเพณี และพิธีกรรม แต่หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งซึ่งจะพบว่า ในชุมชนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เช่น การประชุมปรึกษาหารือก่อนจัดงานเลี้ยงปี และการจัดงานประเพณีของชุมชน หากผู้นำชุมชน ใช้เวทีการประกอบพิธีหรืองานประเพณีต่าง ๆ เป็นที่ประชาสัมพันธ์และปลูกฝังแนวคิดการสร้างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เชื่อได้ว่าชุมชนจะสามารถรู้ เข้าใจ และมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยได้อย่างแน่นอน

3.1.4 การสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่กับสังคมจะทำให้คนในสังคมเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีแบบแผนที่ค้ำจุนในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งความเชื่อเรื่องผีมีข้อดีในการกล่อมเกล่าจิตใจ ใ้บุคคลใช้ความผูกพัน ความสามัคคี ประองคอง และสอนให้รู้จักเคารพผู้อาวุโส นอกจากนี้ยังมีความหมายในการระดมความร่วมมือร่วมใจซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้นการส่งเสริมวัฒนธรรมความเชื่อในท้องถิ่นจึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตยในอีกทางหนึ่ง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผี มีดังนี้

- 3.2.1 พลวัตการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในชุมชนท้องถิ่น
- 3.2.2 การดำรงอยู่ของผู้นำแบบประเพณีที่มีอิทธิพลต่อการขึ้นำทางการเมือง
- 3.2.3 การสร้างความชอบธรรมผ่านวัฒนธรรมชุมชนในการครองอำนาจของผู้นำ

ชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กษิระ ศรีเจริญ. (2535). *ภาวะผู้นำการเมืองของพระยาพลพลพยุหเสนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กานต์ กานต์พรรณพงศ์. (2556). *การสร้างความชอบธรรมทางอำนาจผ่านความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยทรงดำพื้นที่บ้านพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ก่อพงษ์ โกมลรัตน์. (2539). *ความชอบธรรมในสังคมการเมืองไทย : กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จารุรินทร์ สีวันนา. (2564, 12 พฤษภาคม). *ก้านันคำบลบ่อกรู* (บทสัมภาษณ์).
- จารุรินทร์ สีวันนา. (2564, 17 กรกฎาคม). *ก้านันคำบลบ่อกรู* (บทสัมภาษณ์).
- จิรโชค (บรรพต) วีระสัย. (2546). *สังคมวิทยาการเมือง*. (ฉบับแก้ไขปรับปรุง) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตกวี กระจ่างเมฆ. (2557). *ศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม*. (ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. หอสมุดแห่งชาติ สมุดไทยคำ เว้นดินสอสีขาว เลขที่ 18 รางตราเจ้าพระยาจักรีตอมเมืองสุพรรณ จ.ศ. 1222
- ชูป กาญจนประกร. (2517). *แบบของผู้นำ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ทรงยศ วีระทวีมาศ, นกคต ตั้งสกุล และวีละ อาโนลัก. (2552). *เรือนพื้นถิ่นผู้ไทในประเทศลาว*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2526). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2522). *ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสานในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธรรมรส โชติคุณุช. (2519). *มนุษย์สัมพันธ์*. พระนคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นารถฤดี วัตติกุล. (2542). *การดำรงอยู่ร่วมกันของกลุ่มความเชื่อผีเจ้านายและกลุ่มความเชื่อผีเทวดา กรณีศึกษา:ชาวลาวครั้ง หมู่บ้านโคก ตำบลอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะโบราณคดี ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- นวน กาฬภักดี. (2564, 24 เมษายน). ผู้ใหญ่บ้าน (บทสัมภาษณ์).
- บงอร ปิยะพันธุ์. (2541). *ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญล้อม กาฬภักดี. (2564, 5 มิถุนายน). ประชาชนในพื้นที่ (บทสัมภาษณ์).
- บุญล้อม กาฬภักดี. (2564, 4 กรกฎาคม). ประชาชนในพื้นที่ (บทสัมภาษณ์).
- ปิ่นทอง กาฬภักดี. (2564, 17 มิถุนายน). ผู้นำในการทำพิธีกรรม (กวน) (บทสัมภาษณ์).
- ปริญญญา บุญมาเลิศ. (2554). *คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยถิ่นเหนือในหมู่บ้านป่าเสร์วาลวง ต.สันปูเลย อ.คอยสะแกเค็ด จ.เชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2531). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. (2544). *สังคมและวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศิต แปลนพิมาย. (2564, 23 เมษายน). หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลบ่อกรู (บทสัมภาษณ์).
- พนนต์ กาฬภักดี. (2564, 4 กรกฎาคม). ผู้ทรงคุณวุฒิ (บทสัมภาษณ์).
- พระครูโกมุทสุวรรณาภรณ์. (2558). *ประเพณีชาวลาวครั้ง บ้านบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี*. รายงานผลการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านบ่อกรู ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.
- _____. (2560). การประเมินตำบลจัดการสุขภาพแบบบูรณาการ ปีงบประมาณ 2560 ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.
- _____. (2564, 4 กรกฎาคม). เจ้าอาวาสวัดบ่อกรู (บทสัมภาษณ์).
- _____. (2558). *แหล่งเรียนรู้ชาวลาวครั้งชุมชนบ้านบ่อกรู*. [แผ่นพับ]. (ม.ป.ท.)
- พระครูจิรัจฉารมธ. (2557). *ศึกษาความสัมพันธ์ความเชื่อเรื่องพิธีกรรมเจ้าแม่สองนางกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโจง จังหวัดหนองคาย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- กัญญา จิตต์ธรรม. (2522). *ขนบธรรมเนียมประเพณี*. สงขลา: มงคลการพิมพ์.

- ภารดี มหาจันทร์. (2532). *พื้นฐานอารยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- มณี พะยอมยงค์. (2530). *ความเชื่อของคนไทยในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัชชลี สุวรรณชื่น. (2564, 23 เมษายน). *อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (บพส.ภกษ.)*. มาลา คำจันทร์. (2550). *ผีในล้านนา*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ แสบปี๊บึก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรม ศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*. แปลจากพระเป็นเจ้า God (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์ พรีนติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2564, 5 สิงหาคม). *ความชอบธรรมทางการเมืองของผู้ใช้อำนาจรัฐ*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9490000028434>.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2529). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลาริเริ่มรู้ทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณัย พงศาชลากร. (2538). *ศึกษาเรื่องพิธีกรรมลึกลับกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง: ศึกษากรณีบ้าน โคน ตำบลอุ้มตอง อำเภออุ้มตอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วินัยธกรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2561). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับประชาธิปไตยของไทย*. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. 5(3), กันยายน - ธันวาคม 2561.
- วิวัฒน์ เขียมไพรวัน. (2547). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองไทย*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย* (หน่วยที่ 11). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิรัตน์ เป้นพงษ์. (2549). *การวิเคราะห์ความชอบธรรมของกระบวนการเลือกตั้งและการเป็นผู้แทนราษฎร*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วีระพงษ์ มีสถาน. (2564, 15 สิงหาคม). *สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มชาติพันธุ์: ลาวครั้ง*. สืบค้นจาก https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/141#_ftnref1

- วีรวัดน์ วรายน. (2548). *ความมีตัวตนของผีในวัฒนธรรมลาวครั้งที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม
ธรรมชาติและสภาพแวดล้อมสรรค์สร้างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น*. (วิทยานิพนธ์
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร,
กรุงเทพมหานคร.
- วัลลียา วัชรภรณ์. (2534). *การศึกษาคำลงท้ายในภาษาลาวครั้ง*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพมหานคร.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2558). รายงานเรื่องกลไกเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง แบบ
ประชาธิปไตยในสังคมไทย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ศักดิ์ชัย จันทร์ใหม่มูล. (2564, 12 สิงหาคม). นายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรู (บทสัมภาษณ์).
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2563, 14 สิงหาคม). กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง. สืบค้นจาก [https://www.sac.or.th/databases/ethnic-
groups/ethnicGroups/141](https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/141)
- สตรี ภูมั่ง. (2564, 6 มิถุนายน). ประชาชนในพื้นที่ (บทสัมภาษณ์).
- สนาม กาฬภักดี. (2564, 24 เมษายน). ผู้ทรงคุณวุฒิ (บทสัมภาษณ์).
- สยาม กาฬภักดี. (2549). *ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวลาวครั้งบ้านบ่อกรู
และบ้านทุ่งกฐิน ตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โครงการบัณฑิตศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- สนัม กาฬภักดี. (2564, 6 มิถุนายน). ประชาชนในพื้นที่ (บทสัมภาษณ์).
- สุเมธ เมธาวิทยากุล. (2532). *สังกัปพิธีกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมชาย เจริญกิจ. (2554). *ความชอบธรรมของการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. วิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2554). *การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติ
พันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัย
ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และปภาณี จิตวิวัฒนา. (2526). *ศาสนาและความเชื่อในกรุงเทพมหานคร*.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- เสถียร โกเศศ. (2524). *วัฒนธรรมเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- สำเร็จ สิงหะวาระ. (2506). *ประมุขศิลป์*. พระนคร: โรงพิมพ์จิตรวัฒนา.

- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2564, 12 สิงหาคม). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย. สืบค้นจาก <http://www.parliament.go.th/library>
- ไสว สีวันนา. (2564, 24 เมษายน). รองนายกเทศมนตรีตำบลบ่อกรู (บทสัมภาษณ์). อมรา พงศาพิชญ์. (2533). *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร รักษาสิทธิ์. (2564, 23 มกราคม). พระราชอำนาจตามกฎหมาย. สืบค้นจาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14337>
- อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2559). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย. *วารสารวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*, กรุงเทพฯ.
- อาหมัดอัลซารีห์ มูเก็ม. (2559). *ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบนพื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์*. หลักสูตรประกาศนียบัตร วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุดม เขยทิวังค์, วิมล จิโรจน์พันธ์ และประชิด สกณะพัฒน์. (2548). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อุดม รุ่งเรืองศรี และศรีเลา เกษพรหม. (2542). แต่งงาน. *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ*. (5), หน้า 2575-2594. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- อวยชัย กาพภักดี. (2564, 17 มิถุนายน). ผู้นำในการทำพิธีกรรม (กวน) (บทสัมภาษณ์).

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวสุพิชฌาย์ ทองสุก
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 2 เดือน เมษายน 2526
สถานที่เกิด	อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี พ.ศ. 2560
สถานที่ทำงาน	ที่ทำการปกครองอำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ปกครอง

